

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja ● 2014. november–december

UDVAROS Dorottya
BODROGI Gyula
MÁTRAY László
Matei VIȘNIEC

Isten ostora

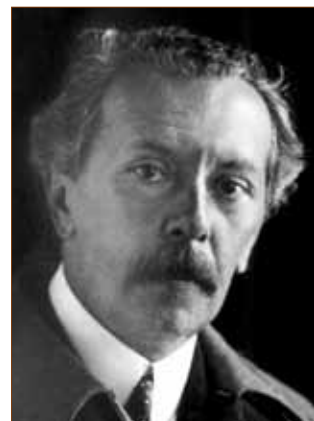
A szó csak szó

Egy trónfosztott kalandjai

műsornaptárral, előadás- és programajánlóval

Vidnyánszky Attila – A hősről • **Bitskey Tibor** – a Nemzet Színésze • **Színház-történet** – Az első világháború színháza • **Nézőpontok** – Gerő András, Horkay-Hörcher Ferenc • **Egerek** – romák és nem romák gyerekszínháza • **Hobo** – Requiem a bluesért • **Végh Attila** – Felolvasószínház: Megkeresés történet • **Szabó T. Anna** – Versek szódával

Legbelül

Egyedül egy fontos. A művészi igazság. És ezen belül az általánosan emberi, mert azt tartom és ismétlem, hogy történelmi színmű nekünk, kik már nem a romantikusok világában élünk, csak akkor válik érdekessé, ha általánosan emberi tud lenni, ha alakjaival, azok szenvedélyeivel, erényeivel és vétkeivel ma is találkozhatnánk akár modern környezetben, ha nem valamely történelmi véletlenből vagy az író önkényéből össze-rótt jellemzések találkoznak a cselekvésben, de való életet ábrázolnak egy színműnek néhány óra alatt lepergő eseményeiben, ahogy a mikrokozmosz a makrokozmosznak a képe. Ha minden egyéni jellegük mellett némiképpen típusok is, sokak által látott és ismert típusai az embernek, erényeivel és hibáival, szenvedélyeivel és fogyatékságaival ábrázolva.

Bármily körben és bármilyen elhelyezésben mindenkor ugyanaz a néhány indulat viszi az embert tova. Egy kis falunak az élete nem különbözik lényegében a világ nagy színpadain lezajló élettől. Itt is, ott is ugyanazok az indulatok és szenvedélyek viaskodnak egymással, szerelem, nagyravágás, önfeláldozás vagy gyűlölség – tűzhely és haza vagy világpolgárság, egyazon fogalmak – és ugyanazok a drámák játszódnak le a lelkekben, bármilyen nagy vagy kicsi is az a közönség, amely előtt leperg.

Akár a mai élet, akár a múlt adatai önmagukban holt betűk. Csak akkor elevenednek meg, ha minden egyes szerep az adottságok keretein és meghatározásain belül testet ölt és életre kél. Modern tárgynál vagy történelminél egyaránt így van. Ezt a testet megfigyelésünk: látottak, hallottak, tapasztalások és találkozások gazdagíthatják, színesíthetik, de mindez nem elég arra, hogy az alak valóban éljen is. Legbelül más kell hogy legyen. Legbelül más is van.

Legbelül az író egyénisége van és egyedül az. Élővé megírni csak azt írhatja meg, amit önmagában élőnek érez. ... Csak azt az erényt és csak azt a bűnt, azt a kiválóságot vagy fogyatékságot, azt a vágyat, érzést, törekvést vagy indulatot képes valószerűen elképzelni, melynek, ha más nem, hát a magva legalább, az egyénisége mélyén szunnyad. A fantázia csak onnan indulhat el. Elrepülhet szédítő távolságokra, el soha be nem járt magasságokra vagy mélységekre, el olyan messze, hogy bármi kapcsolatnak még a lehetősége is kizártnak látszik – mégis, bárhova jut is el, egy hajszálvékony láthatatlan szál fűzi össze az író belső életével.

Csak az írhat szenvedélyt vagy szerelmet, ki erre önmaga is képes. Mármost mi következik ebből a sok szóból? Az a következtetés, hogy a dráma minden alakja némiképp a szerző maga.

B. Sándor Bánffy emléke.

BÁNFFY MIKLÓS

író, politikus, operaházi intendáns, rendező, képzőművész

A nagyúr című dráma szerzője

10

A SZABADSÁG ENERGIÁI

„A Bánffy-mű és az az elképzelés, ami Vidnyánszky Attilát foglalkoztatja, szól még valami nagyon fontosról. A szabadságról. Arról, hogy egy személyiség cselekedeteinek a mozgatója a teljes és korlátatlan szabadság.” (Mátray László)

18

JÓVÁTÉTEL

„A Nemzetiben érzelmi hitelességet kapunk, s nem a melldöngető magyarkodással szembesülünk. Sőt! Mődünk van elgondolkodni arról, hogy a nemzeti illuzionizmus helyett észleljük az árát annak, aminek a nevében halálba küldték elődeinket.” (Gerő András)

32

A SZÓ CSAK SZÓ...

„Nekem nem az a dolgom, hogy szóról szóra, kívülről megtanuljam és felmondjam, ami a példányban van, hanem úgy kell azt elmondanom, mintha éppen akkor és ott jutna eszembe. Pont ott! És pont nekem...” (Udvaros Dorottya)

40

AZ EUFÓRIÁTÓL A KIÁBRÁNDULÁSIG

„1914. augusztusában többen feltették a kérdést: mi lesz a színházzal? Erkölcös-e szórakozni akkor, amikor a katonák a harctéren vérüket áldozzák a hazáért? Ki fog színházba járni, ha a napi szükségletek kielégítése felemészti az emberek jövedelmét? És ki fog játszani, ha az általános mozgósítás harcba szólítja a színészeket?” (Gajdó Tamás)

NEMZETI

**A Nemzeti Színház magazinja
2014. november–december**

Ingyenes időszaki kiadvány
II. évfolyam, 3. szám

Főszerkesztő:
Kornya István

Fotó:
Eöri Szabó Zsolt

Kiadó:
Nemzeti Színház Nonprofit Zrt.

Felelős kiadó:
Vidnyánszky Attila vezérigazgató

Arculat:
Kónya Ábel

Címlap:
Törőcsik Mari az Éjjeli menedékhely című előadásban (fotó: Eöri Szabó Zsolt)

Jegypénztár
1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
tel.: +36-1-476-6868

Nyitva tartás:
hétköznap 10-18 óra, munkaszüneti és
ünnepnapokon 14-18 óra között, illetve az
előadások kezdetéig.

Jegyiroda
1061 Budapest, Andrassy út 28.
tel.: +36-1-373-0963, 373-0964, 373-0995
Nyitva tartás:
hétköznapokon 10 és 19,
szombaton 11 és 19 óra között, vasárnap zárva

www.nemzetiszinhas.hu

Nyomdai előkészítés:
Inform-Line Stúdió Kft.

Nyomda:
Érdi Rózsa Nyomda

Megjelenik 10 000 példányban
Lapzárta: 2014. november 15.

14

16

21

24

40

44

- 7 **Premier | Isten ostora**
Kelet és Nyugat // Bánffy Miklós
és A nagyúr
- 8 Mese és történelem //
- 10 Vidnyánszky Attila
A szabadság energiái //
- 12 Mátray László
Így készül |
A helység kalapácsa
- Premier |**
Bodrogi – Voith,
Voith – Bodrogi
- 14 Könnyedkomoly // Bodrogi Gyula
- Premiárgaléria**
- 16 Éjjeli menedékhely
- Nézőpont**
- 18 Gerő András: Jóvátétel
- 19 Horkay-Hörcher Ferenc:
A közös emlékezet próbája
- Előadásajánló**
- 20 Operett // Fekete ég – A fehér
felhő // Johanna a máglyán //
- Mulatság // Requiem a bluesért //
- Boldogságlabirintus // János vitéz
// Egerek
- Portré**
- 32 A szó csak szó //
- Udvaros Dorottya
- A nemzet színésze**
- 38 Hatvanhárom éve színpadon //
- Bitskey Tibor
- Színház-történet**
- 40 Gajdó Tamás: „Pocsék mesterség
ilyenkor a színészet”
- Az én színházam**
- 44 Egy trónfosztott kalandjai //
- Matei Vişniec
- A Nemzeti hírei**
- 49
- Programajánló**
- 51 Szépséges hétköznapiaság //
- 52 Szabó T. Anna
- 53 Álomlépcső // Végh Attila
- Váltson bérletet**
- 54
- Havi műsor – december**
- Folyóirat**
- 58 Szcenárium – novemberi ajánló

ISTEN OSTORA

Bánffy Miklós A nagyúr című műve alapján

Bánffy Miklós

(1873, Kolozsvár – 1950, Budapest)

Politikus és művész. Polihisztor. Az ország egyik legnagyobb földesura. Országgyűlési képviselő, Kolozs megye és Kolozsvár főispánja. Írói sikerét a *Naplegenda* című drámája hozza meg 1906-ban.

1912 és 1918 között a magyarországi állami színházak, így a budapesti Operaház intendánsa. Ekkor mutatják be Bartók operáját, a *Kékszakállú herceg várát*, amelynek díszlet- és jelmeztervezője. IV. Károly 1916-os koronázásának kormánybiztosa (sokakban visszatetszést kelt, hogy a díszmenet végén hadirokkantakat is felvonultat).

1921-22-ben külügyminiszter. 1926-ban visszatér az akkor Romániához tartozó Erdélybe. Nem politizálhat, de vagyona és befolyása révén a közélet tevékeny alakítója. 1934 és 1940 között jelenik meg főműve, az *Erdélyi történet* regénytrilógia.

Észak-Erdély visszacsatolása után újra képviselő, a magyar kormány megbízásából Bukarestben tárgyal, eléri, hogy Kolozsvárt elkerülje a front. A háború után nem maradhat Romániában, Budapestre jön. Nyomorban, elfeledetten éri a halál.

KELET ÉS NYUGAT

Bánffy Miklós és A nagyúr

A polihisztor erdélyi gróf – akit a kommunista rezsim idején igyekeztek kitörölni a magyar emlékezetből –, sokrétű tevékenységet folytatót a politikától a gazdálkodásig, a képzőművészettől az irodalomig át a színházig. Valamennyi területre mélyen értett is, nemcsak úri paszszióból művelte azokat. Az ilyesmit persze nehéz elviselni, nem csoda, hogy az írók politikusnak tartották, a politikusok pedig íróknak. Holott e különböző kompetenciák a legigazabb módon egészítik ki egymást Bánffy sokirányú művészeti, közéleti, politikai működésében.

A drámaíró Bánffyra elsőként Ady Endre hívta fel az olvasóközönség figyelmét 1906-ban, a mítoszok világa által ihletett *Naplegenda* megjelenésekor. „Íme, egy előkelő magyar amatőr (...) több mint literary gentleman. Európai ízlésű, elmélyedt, finom lelkű ember. Sokat olvasott s hasznosan. (...) Érdekes és szép könyv. Megint egy szimptómája a magyar lélek új, nagyszerű válságának. (...) Egy modern írás.” Az amatőr Ady abban az értelemben gondolja, hogy valaki szenvedélyesen szereti, amit csinál.

Ez a szenvedély, „belső parancs” – Bánffy saját bevallása szerint – különösen két művének létrehívásában játszott szerepet. Az egyik a közelmúltban újra kiadott és már külföldön is sikert aratott *Erdélyi történet*: „Regénytrilógiámat belső parancsból kellett megírnom. Növekvő aggodalommal láttam, hogy dacára annak a szörnyű katasztrófának, ami né-

pünket lesújtotta, senki sem akarta látni azokat a bűnöket, amik odavezettek... Senki nem mondta: »ezen az úton többé ne járj!«

A másik belső parancsra írott mű pedig *A nagyúr* című történelmi drámája, amely – szintén a szerző szavaival – „sok minden más mellett el-lentmondás és válasz a századvégnek arra az irányára, melynek fő képviselői az angollá lett német Max Müller és a németté lett angol I. G. Chamberlain, kik az ária népek fensőbbiségét hirdették minden egyéb fajta nép fölött, és bárhol a világon kultúrát tapasztaltak, azt akármilyen erőszakos érveléssel is indogermán eredetre vitték vissza. (...) itt Kelet és Nyugat ütközéséről van szó. Két kultúra ütközéséről, nem pedig barbárok és műveltek szembeállításáról.”

Tamási Áron így írt a drámáról: „Egy világot a történelem sírjából úgy feltámasztani, hogy az valóban éljen: ez a képesség abból a forrásból ered, ahonnan a teremtő erő, mely folytonosan megújít s ezáltal megőrökölt. Ahogy olvasom *A nagyur*-at, megújul a kor, melynél mozgalmasabbat és a helyét kereső emberiségre jellemzőbbet nem látott a világ.”

A nagyúr Bánffy Miklós legsikeresebb, legtöbbet játszott színműve. Ösbemutatója a budapesti Magyar Színházban volt 1912-ben, azt követően műsorára tűzte a budapesti Nemzeti Színház (1921, 1938, 1944) és a kolozsvári Nemzeti Színház (1942). Eztán hosszú hallgatásra ítéltetett a mű és a szerzője is...

Tavaly decemberben, Bánffy Miklós születésének 140. évfordulóján kezdődött a Bánffy Emlékév, amelynek méltó zárásaként kerül színre *A nagyúr* dráma *Isten ostora* címen a Nemzeti Színházban.

RIDEG ZSÓFIA

plakát: OROSZ ISTVÁN

MESE ÉS TÖRTÉNELEM

Vidnyánszky Attila rendező

Egy végzetes szerelemi történet és két civilizáció, a Kelet és a Nyugat drámai találkozásának történelmi dimenziója. Ezt írta meg Bánffy Miklós *A nagyúr* című drámában, és erről mesél az ennek alapján készült Isten ostora előadás. Vidnyánszky Attila rendező gondolatai Bánffyról, a darabról,ának szóló üzeneteiről.

A mese

A darab „vadromantikus” meséjében Attila hatalma csúcsán áll: leigázta a fél világot, de nem pusztította el Rómát és a pápát. Meghódoltak előtte a gótok is, és fogolyként a hunok között él Mikolt hercegnő, akit bosszú és gyűlölet fűt meggyilkolt szülei és leigázott népe miatt. Fondorlatok útján magába bolondítja Attilát, és a nászéjszakán megöli az uralkodót. Bánffy Miklós gyönyörűen szövi a mese és az érzelmek szálait: miközben a bosszúvágy tombol Mikoltban, a gyűlölet mélyén egy szenvedélyes szerelem rejtőzik. A halál, a gyilkosság, a bosszú beteljesedése a szerelmi összefonódás első és utolsó pillanata is egyben.

Ellentmondások

Régóta foglalkoztat a hun Attila alakja. Az ellentmondások sokasága. Kevés olyan személyiség akad a történelemben, aki ilyen elementáris erővel alakította volna kora eseményeit. Ezért népek egész sorának

mondáiban szerepel Izlandtól Dél-Európáig, vagy gondoljunk a germánok Nibelung-énekére. Egy sor nyugati történeti munkában a hunok vérszomjas, ördögi alakként jelennek meg, emberre is alig emlékeztető rút ábrázatú szörnyek, akik nem ismernek irgalmat. A barbárság megtestesítői. Az észak-európai mondák egy része azonban – így a Nibelung-ének is – jeles uralkodónak mutatja Attilát. Források beszámolnak arról, hogy a meghódolt népekkel nagyvonalúan bánt. Sok tekintetben nyilván gyarló és kicsinyes volt, ám a döntő pillanatokban, tetteiben, céljaiban, gesztusaiban, indulataiban, szenvedélyében és megbocsátásában nagy volt.

Történelmi dimenziók

Ha végignézzünk a jelenen, azt látjuk, hogy a világban oda-vissza hullámozásban mozognak egész népek. Vendégmunkások milliói özönlenek egyik földrészről, országból a másikba. Háborúk, polgárháborúk, éhínségek miatt emberek százezrei kénytelenek elmenekülni hazájukból,

„Vajon ebben a keveredésben meg tudjuk-e őrizni a lényegünket, a gyökereinket, vagy az eljövendő világ rákényszerít bennünket, hogy az együttélés érdekében feladjuk nemzeti identitásunkat?”

új hazát, menedéket keresve. A Kelet és a Nyugat drámai találkozásainak, összeütközéseinek történelmi dimenzióját éljük – megint. Én is azt éreztem Bánffy művét olvasva, amit Tamási Áron így fogalmazott meg: „Ahogy olvasom *A nagyurat*, megújul a kor, melynél mozgalmasabbat és a helyét kereső emberiségre jellemzőbbet nem látott a világ”.

Identitások

Bánffyt az foglalkoztatta a 20. század elején, amire én is válaszokat keresek ma. Vajon ebben a keveredésben – a mai népvándorlásban, globalizálódó világunkban, Európában – meg tudjuk-e őrizni a lényegünket, a gyökereinket, vagy az eljövendő világ rákényszerít bennünket, hogy az együttélés érdekében feladjuk nemzeti identitásunkat? És nem csak mi, mások is. Izgalmas kérdés, hogy meg tudjuk-e őrizni – nem csak mi, mások is – a csak ránk (rájuk) jellemzőt, és lehet-e megértés a kultúrák között. Bánffy drámája, amely nyomán az *Isten ostora* előadás készül, nem a máról szól, hanem történeti távlatokból vizsgálja ezeket a máig érvényes kérdéseket. Attila személye, a hunok története ürügy volt Bánffy számára, hogy a 20. század elején a magyarság ezeréves nagy kérdéseit felvesse. És ezek a kérdések ma is aktuálisak.

Mi a barbár?

Bánffyt az a hamis nyugati nézet „kényszerítette” *A nagyúr* megírására, hogy a Kelet – drámájában a hunok, mondanivalójában a magyarság – volna barbár, és a Nyugat (minden, ami germán és keresztény) a műveltség maga. Azt állítja ezzel szemben Bánffy, és én is ezt mondom, hogy két egymástól különböző, magas fokon álló civilizáció csapott össze akkor, vagyis mindkét félnek megvolt a maga igazsága, még ha a hun birodalom Attila halálával azonnal el is tűnt a történelem sodrában. Kelet és Nyugat összeütközésének pusztán nyugati szemszögű beállítása nemcsak leegyszerűsítő, hanem hamis és veszélyes. „Nektek barbár az, amit nem ismertek” – hangzik el a műben. Nagyon jól kitapintja Bánffy ugyanakkor azt az érzékeny pontot is, hogy önazonosságunk keresése közben meg kell-e tagadunk a kereszténység előtti, keleti örökségünket.

Rokontalanul

Egy sor konfliktusunk ma is oda vezethető vissza, hogy rokontalanul, egy különleges nyelvet beszélve, beékelődve létezzünk Európában. Zsi-

gereinkben őrzünk egy sor keleti vonást. Ezer év után is. Örök ellentmondás, hogy szervesülni vágyunk, miközben ténylegesen részei vagyunk az európai civilizációs közösségnek. Ám pusztán a létezésünk révén is folyton azzal szembesítjük a Nyugatot, hogy mások vagyunk. A Nyugat pedig idegenkedik tőlünk, akár gyűlölködik is, ami persze sért bennünket, és mi visszavágunk. Vagy nagyon meg akarunk felelni, az önfeladás árán is. Máskor meg – ezt se felejtjük – ők rajonganak értünk. Ha belegondolunk ebbe, mindez egyszerre iszonytató, de van ebben gyönyörűség is.

Teremtő ellentétek

Ez az az állapot, amiben élünk. Az ellentétek öröklődnek. Változtatni ezen, azt hiszem, nem lehet. Nem tudunk. Ezt mutatja a történelem, saját életem során szerzett tapasztalatok is ezt mondatják velem. A kérdés számomra az, hogy ezek az ellentmondások, feszültségek, konfliktusok termékkenné tehetők-e. Egymás – szellemi értelemben vett – ki-rekesztése, megbélyegzése helyett vajon képesek vagyunk-e építkezni. Abból, hogy ki-kik másként látja a világot, mást tart jónak, igaznak, követhetőnek, nos hogy ezekből az ellentétekből képesek vagyunk-e olyasmit teremteni, ami majd gyerekeink, unokáink hasznára válik.

Lejegyezte: KORNYA ISTVÁN

Isten ostora

Bánffy Miklós: *A nagyúr* című műve alapján

Attila, nagyúr – MÁTRAY LÁSZLÓ m. v. ■ Mikolt – TROKÁN ANNA m. v. ■ Eiréné – BÁNSÁGI ILDIKÓ ■ Euthymos – REVICZKY GÁBOR ■ Hercegnő – MÉSZÁROS TIBOR m. v. ■ Berik – HORVÁTH LAJOS OTTÓ ■ Kurkut – FARKAS DÉNES ■ Zerkon – BODROGI GYULA ■ Ataulf – FEHÉR TIBOR ■ Püspök – SZATORY DÁVID ■ Főtáltos – OLT TAMÁS ■ Hiláron – BAKOS-KISS GÁBOR ■ Hírnök – JANKA BARNABÁS e. h. ■ Iszla – RUSCSÁK PÉTER e. h. ■ Énekes – KANALAS ÉVA m. v.

Díszlet, jelmez: Oleksandr Bilozub // Dramaturg: Rideg Zsófia // Súlygó: Gróf Kati // Ügyelő: Géczy István, Lencsés István // Rendezőasszisztens: Herpai Rita

Rendezte: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

PREMIER: december 19. – 19 óra • Nagyszínpad

„A hős nem menekülhet a sorsa elől,
ugyanakkor saját sorsának is ura.
Ereje, energiája abból fakad, hogy
nem neki mondják meg, mit csináljon,
hanem azt teszi, amit jónak lát.
Mert szabad.”

A SZABADSÁG ENERGIÁI

Mátay László – Attila, nagyúr

János vitéz délceg alakítójaként vált a közönség kedvencévé Mátay László. A sepsiszentgyörgyi színész ezúttal is hőst alakít: Attilát, a hunok fejedelmét.

Sepsiszentgyörgy és Budapest, a Tamási Áron Színház és a Nemzeti sok száz kilométerre van egymástól. Kétlaki lett?

– Az elmúlt évadban megszerettem a Nemzeti társulatát. Amikor a *János vitéz*t próbáltam, Vidnyánszky Attila egyenesen megmondta: le-szerződtem. Egyeseknek talán furcsa lehet, hogy nem mondtam egyből igent arra, hogy a Nemzetibe szerződjek. Kíváncsi voltam, hogy Pesten dolgozhassak, de nekem Szentgyörgy az otthonom, szükségem van a hazai, az erdélyi közegre. Most nem tudom elképzelni, hogy Budapesten kezdjek új életet. Tetszik, hogy nagy feladatok és munkák várnak itt is, otthon is. Nem érzem gondnak a távolságot. Aztán majd valamelyik színház bekeményít, ha már nem győzik egyeztetni a szerepléseimet itt és ott...

Mit játszik az anyaszínházában?

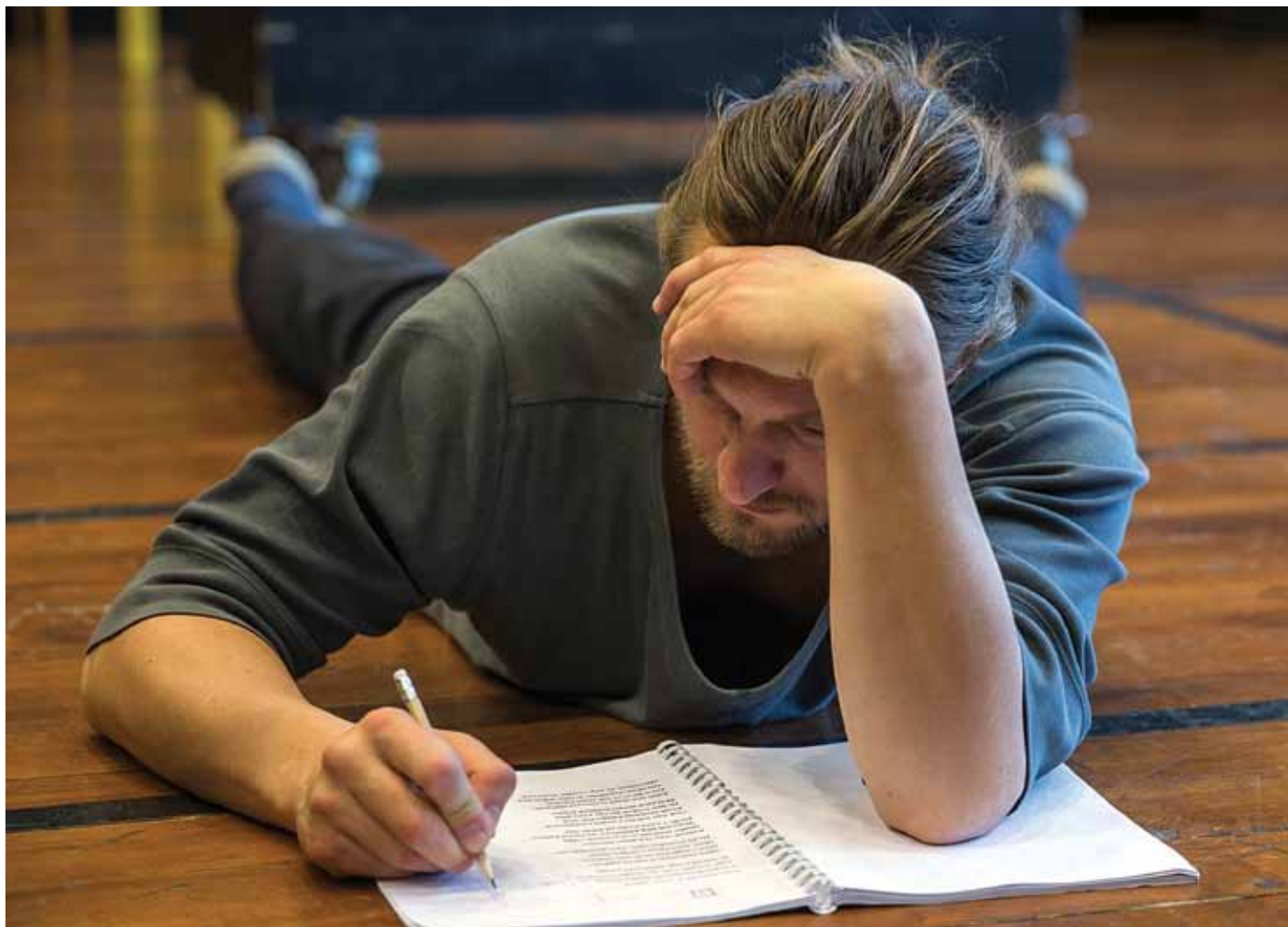
– Több régi mellett új szerepem csak a *Kaisers TV, Ungarn* című Pintér-darabban van, Kossuth Lajost alakítom.

Áttevődött tehát a hangsúly Budapestre. Játsszik a *János vitéz*ben, most próbálja az *Isten ostorát*, és nemsokára kezdődnek a *Brand* című Ibsen-dráma próbái Zsótér Sándorral.

– Nehezen szoktam dönteni, lamentálós típusú ember vagyok. Magamat is figyelve, azt nézem, hol tudok a munkában kiteljesedni, és ezt az igazgatóm, Bocskári László is elfogadta. A *János vitéz* nemzeti előadása azért volt számomra különösen fontos, mert lett folytatása. Az embert meghívják vendégszereplésre, megcsinálja, amit kérnek, aztán nincs tovább. Vidnyánszky Attila viszont szerepeket ajánlott, sokat beszélgettünk, mígnem egyszer csak előkerült Bánffy drámája, *A nagyúr*, és benne Attila figurája. Ez lett a közös pont.

Számunkra Bánffy Miklós személye és életműve felfedezésszámba megy. Hogyan él a polihisztor gróf az erdélyi köztudatban?

– Bánffy nekünk is „újdoncság”. Nem tanultunk róla az iskolában. A kommunista érában irodalmi, politikai, közéleti tevékenységét tekint-

ve is felejtésre volt ítélve, és ez csak lassan változik. A jelentőségét, persze, tudjuk, de nem ismerjük. Amikor megkaptam a szerepet, elkezdtem olvasni róla és tájékozódni.

Ez a „tudományos” megközelítés segíti a művészi munkát?

– Egyből kiderült: a nagyúr maga Bánffy. Tehát ez is egy kapaszkodó a szerephez. A művek nem véletlenül születnek meg, a háttérben ott van az író fájdalma, bánata, öröme, megannyi törekvése, sikere és kudarca, amit kiír magából. Szeretek megismerni a szerző világát, életét, mert abban is találhatók kulcsok egy-egy alakításhoz.

Nehéz elképzelni, hogyan közelíthet egy színész ma a hun fejedelem, Attila alakjához.

– A drámában leginkább a környezet, a többi szereplő és a viszonyok teremtik meg Attila alakját, Bánffy magát a figurát nem írta meg kellően plasztikusan. Az én dolgom a próbafolyamat során, hogy a figura lelkét, mélyét megtaláljam.

János vitéz kapcsán arról beszélt, hogy Jancsit a döntései teszik hőssé. Attila viszont teljes nagyságában, élete csúcán lép elének a drámában. Egy hőst, nagyformátumú személyiséget kell életszerűvé tenni.

– Ekörül vannak bizony a csapdák. Az világos: nem attól teremthető meg a hős, ha hősi pózban jelenek meg a színen. Attila egyszerre volt hadvezér, politikus és férfi, a hatalom birtokosa és csendő ember. A

hős leginkább a külvilág szemében hős, ő maga biztos, hogy nem ezt a „nagyformátumot” éli meg élete minden percében.

Ha igen, az már póz.

– Azt gondolom, hogy Attilát személyiségének izzása és összetettsége teszi érdekessé. Ehhez hatalmas energiákat kell mozgósítanom, hogy a súlya, jelentősége megteremtődjön. Ennek a módját kell a próbafolyamat alatt megtalálnom, hogy a személyiség minden aspektusában megmutathassam a nagyformátumot. Megint visszatérve Bánffy alakjához: befolyásos ember volt, külügyminiszter,ínházak intendánsa, politikus, sikeres író, és az élete és a műve a semmibe tűnt... Lám, mivé lesz a nagyság. Gondoljunk bele: Attila hatalmas ember, a világ ura, aki tudja, bármikor megölhetik. Hogy nem bízhat senkiben. Minden az övé, mégis magányos. Az ebből az állapotból, élethelyzetből fakadó szomorúsága is a nagyformátum része.

Ettől kerülhet emberi közelségbe a hős alakja?

– Ettől is. A Bánffy-mű és az az elképzelés, ami Vidnyánszky Attilát foglalkoztatja, szól még valami nagyon fontosról. A szabadságról. Arról, hogy egy személyiség cselekedeteinek a mozgatója a teljes és korlátalan szabadság. A hős nem menekülhet a sorsa elől, ugyanakkor saját sorsának is ura. Ereje, energiája abból fakad, hogy nem neki mondják meg, mit csináljon, hanem azt teszi, amit jónak lát. Mert szabad.

KORNYA ISTVÁN

Rendező: Kincses Elemér

Fejenagy – Blaskó Péter

Lágyszívű kántor – Szarvas József

Petőfi – Rácz József

Petőfi Sándor

A helység kalapácsa

zenés komédia

Petőfi – RÁCZ JÓZSEF I Szemérmetes Erzsók – UDVAROS DOROTTYA I Fejenagy – BLASKÓ PÉTER
I Lágyszívű kántor – SZARVAS JÓZSEF I Márta, a kántor felesége – NAGY MARI I
Harangláb – SCHNELL ÁDÁM I Bagarja – ÚJVÁRI ZOLTÁN I Bölcs bíró – CSURKA LÁSZLÓ m. v.
I Csepű Palkó – KRISTÁN ATTILA I Kisbíró – MÁTYÁSSY BENCE

Zenekar: Egervári Mátyás, Kiss B. Ádám, Timár Márton // Hangfelvételen közreműködik még: Kiss Gy.
László, Könczei Bálint, Könczei Árpád

Színpad: változat: Ivánka Csaba adaptációjának a felhasználásával // Díszlet: Székely László // Jelmez:
Pilinyi Márta // Zeneszerző, koreográfus: Könczei Árpád // Dramaturg: Kulcsár Edit // Ügyelő: Kabai
Márta // Súly: Sütő Anikó // Rendezőasszisztens: Kolics Ágota // Korrepetitor: Komlósi Zsuzsa

Rendező: Kincses Elemér

mikor? hol?

PREMIER: december 20. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

ÍGY KÉSZÜL • A HELYSÉG KALAPÁCSA

Petőfi, 2014, Nemzeti Színház? Ezek a legfontosabb kérdések, amelyek *A helység kalapácsa* olvasópróbáján megfogalmazódtak. A válasz maga az előadás lesz. Kincses Elemér, a romániai magyar és román színházi élet kiváló rendezője Petőfit teszi főszereplővé: ő meséli el, ő varázsolja színházzá Szemérmes Erzsók, Fejenagy, Harangláb és a többiek történetét.

Egy dolog biztos, nem a kötelező Petőfi készül a Nemzetiben, amitől minden diák ásít egyet. A vicces kedvű, csipkelődő, nyelvi leleményekben dúskáló Petőfi kerül színre. Nem titkolt célunk az is, hogy a mai fiatalokkal megszerettessük azt a huszonéves vadóc zsenit, aki egykor ennek a műnek a szerzője volt.

EÖRI SZABÓ ZSOLT fotóin a próbafolyamat néhány pillanatát idézzük fel.

„Számomra a nevetés és a sírás nagyon közel van egymáshoz. Mindkettő erős érzelmeket fejez ki, a színház pedig ilyen erős hatásokkal operál.”

Bodrogi – Voith, Voith – Bodrogi

zenés találkozás a hatodikon

Előadja: Bodrogi Gyula, Voith Ági

Zongorán kísér: Kovács Erik

mikor? hol?

PREMIER:

december 11. – 19 óra 30

Bajor Gizi Szalon

KÖNNYEDKOMOLY

Bodrogi Gyula slágerekről, közönségről és egy zenés időutazásról

Bodrogi – Voith, Voith – Bodrogi. Ezen a címen mutatja be zenés-színházi életútját két nagyszerű művész, Voith Ági és a Nemzeti Színház tagja, Bodrogi Gyula, akivel a készülő estről beszélgettünk.

„Zenés találkozás a hatodikon” estjük alcíme. A Bajor Gizi Szalon, ahol az előadást játszani fogják, a Nemzeti hatodik emeletén van. A „zenés találkozást” kérem, magyarázza el.

– Azokat a dalokat, slágereket elevenítjük fel Voith Ágival, amelyekkel közös pályafutásunk során találkoztunk. Valamikor a hatvanas évek elején szerződött Ági a József Attila Színházba, és akkor játszottuk a *Kaktusz virágát*, amelyben elhangzott első nagy közös slágerünk, *A jamaicai trombitás*.

Öröközöldeket hallhat a közönség?

– Igen. *A legtöbb ember ott bibázza el, Szomorú vasárnap, Én úgy szeretek részeg lenni, Fizetek főúr, A Villa Negra...*

Emlékezés a régi szép időkre.

– Azért nevetünk is egy sort magunkon. Felidézzük például, hogy amikor a *Potyautas* című darabban táncra perdültem, a nézők összesűgtak: milyen ügyes ez a srác. Ági erre azt mondja nekem: ha most elkezdenél táncolni, megint összesűgnának... Szóval így hülyéskedünk. Azt játsz-
szuk, hogy a színpadon vagyunk, de bevisszük a nézőt kicsit a színpad mögé is. Felvillantjuk a kulisszák mögötti világ pillanatait, hangulatait, történeteit. Komolyan és könnyeden.

Rengeteg slágert énekelt – hogyan születtek ezek az öröközöldek?

– A József Attila Színház igazgatója, Fodor Imre egyszer azt mondta G. Dénes Györgynek, vagyis Zsütinek, hogy mivel Angyalföld mun-

káskörnyék, kellene az egyik darabba egy igazi munkásdal. Zsüti viszkérdezett: Olyasmi, mint a „munkásoköl vasököl, odacsap ahova köll”. Dehogy, vágta rá Fodor, olyan legyen, mint az a francia dal, *Fütyülve járom én az éjszakát*. És Zsüti megírta a *Járom az utamat*. Hatalmas sláger lett.

Ezt persze előre nem tudni.

– Leginkább a közönség csinálja a slágert. *Szeressük egymást gyerekek* – szinte mindenki ismeri, vagyis sláger, de ma már csak kevesen tudják, hogy ezt is Seres Rezső írta. Ezeknek a daloknak mély filozófiai mondanivalójuk, valljuk be, nincs. Az emberek viszont eljöttek a színházba, és miközben megszólaltak ezek a dalok, átadták magukat a játéknak. Most láttam egy musicalt, ha ötnél több eredeti gondolat volt benne, sokat mondtam, de eszméletlenül jól szórakoztam: látványos koreográfiák a szemnek, csattanós tréfák az agynak, kellemes dallamok a fülnek. Ha jól csinálják, akkor ezt is nagyon lehet élvezni.

Vannak, akiknek a szórakoztatás nem elég fennkölt.

– Á, ez butaság. Az elmúlt évtizedek alatt kitalálták, hogy van szórakoztató színház, meg van egy másféle is, amire biztos van valami jó szó, csak nem jut szembe, de arra még emlékszem, hogy az titokban az unalmat jelenti. Tudja, én azt szoktam mondani, ha egy *Hamlet*-rendezés nem szórakoztató, le kell venni műsorról.

Ízlések és pofonok.

– A dolog még ennél is egyszerűbb! Egyszer meghívtak egy talk showba, de előre figyelmeztettek, hogy speciális közönség vár. Majd meglátjuk, gondoltam én, és elkezdtem kérdegetni őket. Tegye fel a kezét, aki már járt a Madách Színházban, aki már járt a Vigben, a Nemzetiben, a József Attilában... A többség mindig felemelte a kezét. Ez is azt bizonyította – amit én persze mindig sejtettem –, hogy kétféle ember létezik: aki jár színházba, és aki nem. Aki jár, az a világ végére is elmegy, ha azt hallotta, hogy ott valami jót játszanak. Aki nem jár színházba, annak a legtokéletesebb szereposztásban játszhatjuk akár a *Hamletet*, akár a *Kaktusz virágát*, nem fogja érdekelni.

Milyennek kell tehát a színháznak és a színésznek lennie?

– Érdekesnek és szórakoztatónak. A Vidámszínpadon játszottuk a Seres Rezső életéről szóló *Szomorú vasárnapot*, ami nem egy kifejezetten vidám darab, sőt! Az előadás után egy hölgy állt a kapuban, és komoly hangon számon kért: Szégyellje magát, én idejövök ebbe a színházba röhögni, és most nem tudom abbahagyni a sírást. Számomra a nevetés és a sírás nagyon közel van egymáshoz. Mindkettő erős érzelmeket fejez ki, a színház pedig ilyen erős hatásokkal operál. Egy rosszul elmondott tréfán nem lehet nevetni, és a néző csak unatkozik, és ha nem tudja beleélni magát abba, amit mi a színpadon csinálunk, sírni se tud – legfeljebb a jegy árát siratja.

A „zenés találkozás” a nézőkkel való találkozást is jelenti?

– Igen, és mi ezt szívesen tesszük, mert azt gondolom, hogy a színház közös játék. A színész a művészet napszámosa, aki verejtékes munkával begyakorolt minden szót, hangsúlyt és mozdulatot. A közönség viszont zseni, mert nincs szövegkönyve, mégis pontosan tudja, mikor kell azt mondania, hogy hahaha, mikor kell tapsolnia...

Mit gondol a sikeréről?

– Ó, az mindig jól jön! Tudja, a színész sajnos nem olyan, mint a festő, akinek ha a műve nem tetszik a közönségnek ma, száz év múlva, a halála után még befuthat. Nekünk, színészeknek, mindig aznap este kell sikeresnek lennünk.

KORNIA ISTVÁN

Bajor Gizi Szalon

A Bajor Gizi Szalon a Nemzeti Színház új játszóhelye, amely a Nagyszínpad, a Gobbi Hilda Színpad, valamint a Kaszás Attila Terem után a teátrum legkisebb, legintimebb tere. Az eredetileg jelmezmúzeumnak tervezett, majd próbateremként használt helyen művészeink egy-kétszemélyes kamara-előadása, szobaszínházi produkciója, előadóestje látható majd, illetve kisebb koncertek, közönségtalálkozók, beszélgetések, folyóirat bemutatók is helyet kapnak a szalonban.

Bajor Gizi – Merész Gyula festménye

Makszim Gorkij

Éjjeli menedékhely

Fordította: Kozma András

Mihail Kosztiljov – VARGA JÓZSEF ■ Vaszilisz Karpovna – SZÜCS NELLI ■ Natasa – TROKÁN NÓRA m. v. ■ Medvegyev – SZARVAS JÓZSEF ■ Vaszka Pepel – PÁL ANDRÁS m. v. ■ Andrej Mitrics Klescs – TÓTH LÁSZLÓ ■ Anna – HUSZÁRIK KATA m. v. ■ Nasztya – TOMPOS KÁTYA ■ Kvasnya – TÓTH AUGUSZTA ■ Bubnov – RÁCZ JÓZSEF ■ Bátor – IVASKOVICS VIKTOR m. v. ■ Szatyin – TRILL ZSOLT ■ Színész – KRISTÁN ATTILA ■ Luka – TÖRŐCSIK MARI ■ Aljoska – IFJ. VIDNYÁSZKY ATTILA e. h.

Díszlet, jelmez: Maria Tregubova, Alekszej Tregubov // Dramaturg, a rendező munkatársa, tolmács: Kozma András // Zeneszerző: Alekszandr Manockov // Korrepetitor: Komlósi Zsuzsa // Videó-látvány: Vlagyimir Guszev // Bábkészítő: Tóth Zsuzsa // Bábmozgás szakértő: Dragovoj Ilir // Ügyelő: Lovass Ági // Súly: Sütő Anikó // Rendezőasszisztens: Túú Zsófia

Rendező: Viktor Rizsakov

mikor? hol?

PREMIER: 2014. november 8. • Nagyszínpad

További előadások:

november 27., december 1., 12. – 19 óra • Nagyszínpad

fotók: Eöri Szabó Zsolt

ÉJJEI MENEDÉKHELY

Mára az egész világ menedékhellyé változott. A mi szegénységünk nem anyagi, hanem lelki. Mindnyájan védtelenek vagyunk a korszellemmel szemben. Hiába keressük az igazságot a nagy fenyegetettségben, amit a pénz uralma jelent. Azért játszunk el Gorkij drámáját, hogy felszabaduljunk, hogy megmentjük magunkat. Amiért a hívó ember imádkozik, azért játszunk mi is. És hogy a világról alkotott eltorzított képet ismét valódivá, reálissá tegyük. Nagyon gyorsan megszokja a szemünk korunk virágzónak látszó, de álságos, hamis fogyasztói világát. Egy jó előadás azonban képes a látásunkat ismét tisztává tenni, hogy általa újra érzékelni tudjuk a valóságot.

Viktor Rízsakov

Gerő András

... a Nemzetiben érzelmi hitelességet kapunk, s nem a melldöngető magyarkodással szembesülünk. Sőt! Módunk van elgondolkodni arról, hogy a nemzeti illuzionizmus helyett észleljük az árát annak, aminek a nevében halálba küldték elődeinket.

Jóvátétel

Számomra egyértelmű, hogy az első világháború kitörésének 100. évfordulójáról a Nemzeti Színház *Fekete ég – A fehér felbő* című előadásával emlékezik meg.

Az évforduló ténye adott, az előadás tematikája pedig egyértelmű.

Az első rész – *Fekete ég* – egy montázszerű összeállítás arról a folyamatról, ami 1914-től indult, s amelynek a vége Trianon lett. A folyamat bemutatásakor a háborús lelkesedéstől a vereségig terjed az út – közben sok emberi szenvedéssel, tragédiával, a politikai felelősség felvillantásával.

Történészként lehetne köztöködni némely karakter és esemény bemutatását illetően. Én biztos, hogy az uralkodó alakját nagyobb autoritást sugárzóan mutattam volna be, és Tisza Istvánt sem amolyan csetlő-botló politikusként ábrázoltam volna. Biztos nagyobb súlyt fektettem volna arra, hogy a Monarchia Magyarországa soknemzetiségű állam volt, és az országról leválasztott területek egy jelentős része ugyan a magyar államhoz tartozott, de lakosságát tekintve óriási nemzetiségi többséggel rendelkezett. Így talán részben másként viszonyulhatnánk Trianonhoz is, s kiszabadulhatnánk a „mindent vissza” bornírt bűvöletéből is.

Ezek a megfontolások intellektuálisan ugyan lényegesnek bizonyulhatnak, de művészi értelemben irrelevánsak. A *Fekete ég* érzelmi lenyomatában pontosan azt mutatja, amit létrehozói szántak neki: mérhetetlen szenvedést, politikai vakságot, illuzionizmust és minden olyat, amit emberi értelemben az első világháború – a kortársak által „nagy háború”-ként emlegetett eseménysor – jelentett.

Már elfelejtettük, pedig nem lenne szabad: 1914 és 1918 között összesen 3 millió 800 ezer embert mozgósítottak Magyarország területéről – a mozgósítottak közel fele a magyarországi nemzetiségiek közül került ki. 661 ezren meghaltak, ami annyit tesz, hogy majd minden hatodik bevonult soha nem látta viszont családját. 743 ezren megsebesültek, azaz minden ötödik katona életre szóló fizikai károsodást szenvedett. 734 ezren estek hadifogságba, ami a mozgósítottak majd 19 százalékát adja.

Szeretjük azt mondani: Trianon nemzeti trauma volt. Pedig az igazi nemzeti trauma a sok halott, sérült, fogságba esett ember. A magyar nemzettudatban elsődlegesen soha nem a föld, hanem az ember volt a fontos. *Himnuszunk* nem Magyarországra, hanem a magyarra kéri Isten áldását. S a háborúban az emberek pusztultak, az emberek sérültek, az emberek kerültek fogságba.

Nyilván másféle összeállítást is lehetett volna készíteni, de itt lép be az alkotói szuverenitás mozzanata: a színház ezt gondolta jónak, s ezt tárta a közönség elé. Megítélésem szerint egy nagyon hosszú, nagyon sok eseménnyel tarkított háború esszenciáját kívánták megragadni, s ez többé-kevésbé sikerült is.

Különösen akkor tűnik ez így, ha hozzávesszük az előadás második részét alkotó Molnár Ferenc-művet, *A fehér felbő*. A darabot először a Nemzeti Színház mutatta be 1916-ban – 2014-ben a Nemzeti Színház saját múltját is megtiszteli az újrabemutatással.

Molnár Ferenc – s ezzel semmi újat nem mondok – zseniális színpadi szerző. Jó néhány darabja világkarriert futott be. *A fehér felbő* nem tartozik a nagy pályát befutott darabok sorába, de Molnár zsenialitása itt is kiütözik. Molnár ebben a gyönyörű mesében valami olyat fogalmaz meg, amit nagyon nehéz elmondani, de neki mégis sikerül. Egy mélyen emberséges történet keretében megérezzük azt, hogy mit jelent az a szó: hazaszeretet. Ezek az emberek a hazájukért áldozták az életüket, pedig a haza földjéből semmi nem volt a tulajdonukban. Ezek az emberek lerongyolódtak a háborúban, de gyerekeik szeretete újra fényes huszárokká változtatja őket. Ezek az emberek nem használnak nagy szölamokat, de minden mondatuk őszinte, a pátoszmentes önfeláldozásról szól.

Nagyon fontosnak érzem ezt az előadást – legfőképpen azért, mert a magyar törtélemben óriási károkat okozott és okoz a hőzöngő hazaszeretet, az illúziótel hazafiaskodás. Bizonyos értelemben igaz ez a színházra is.

Ha megnézzük, hogy 1914 őszén a magyar színházak mifajta propagandadarabokat adtak elő, akkor még nyilvánvalóbb a kontraszt a száz évvel ezelőtti időszakhoz képest. Akkor és ott ezekben a darabokban a magyar mindenkit legyőzött, mindenkinél jobb volt, minden ellenségének vérét ontotta, s fel sem merült benne, hogy nincs minden rendben.

Éppen ezért én ezt az előadást – minden megkérdőjelezhető eleme ellenére – egyfajta jóvátételnek gondolom. A színház is képes volt bornírt gondolatokat közvetíteni, ahelyett, hogy hiteles érzéseket prezentált volna. Itt és most a Nemzetiben érzelmi hitelességet kapunk, s nem a melldöngető magyarkodással szembesülünk. Sőt! Módunk van elgondolkodni arról, hogy a nemzeti illuzionizmus helyett észleljük az árát annak, aminek a nevében halálba küldték elődeinket. Nem minden elemében jó, de minden elemében fontos előadás.

Horkay-Hörcher Ferenc

... egy emlékezetközösség tagjai vagyunk.
A művészetnek nem politikai megrendelésre kell dolgoznia. Ezt is üzeni Vidnyánszky rendezése, amikor világossá teszi, hogy mindnyájan virtuális alkotótársai vagyunk ennek a darabnak.

A közös emlékezet próbája

Az elején túl kell esnem a nehezén: bár a színpadi események hatására többször is kicsordultak a könnyeim, Molnár Ferenc darabjának – *A fehér felhő* – művészi nagyságáról nem tudott meggyőzni ez a bátor előadás. Pedig a probléma nagyon is izgalmas, ha tetszik, a művészet végső kérdéseit érintő: lehet-e szépen írni a borzalomról. Molnár Ferenc ugyanis ezt próbálta meg. Egyáltalán nem tiltakozom a nemes szándékkal kapcsolatban. Mi több, régóta úgy gondolom, hogy kétféle viszonya lehet a műnek a valósághoz: szolgálhat fájdalomcsillapítónak, és hathat ellenszérumként is. Az első esetben a színházi közönség jól érzi magát az előadás során, elfeledkezik a bánatáról, bajairól. A második esetben a befogadás sem csupa öröm, hanem benne az aggodalom, a szorongás, a bánat is megjelenik. Csakhogy míg az első esetben már az előcsarnokban ránk szakad a kínzó valóság, a második esetben valahogy erősebben jövünk ki, mint ahogy bementünk.

A színházhoz is irigylésre méltóan értő Kosztolányi a következőképp jellemzi Molnár darabját: „csitító morfium a fájdalomra”. Nem világos, vajon elmarasztalás ez részéről, vagy dicséret. A színház történet felől nézve fontos feladata volt a darabnak, hisz csaknem negyvenszer került színpadra 1916-ban a Nemzeti Színházban. A mindennapos gyász idején valamifajta terápiaként szolgált, valóságos fájdalomcsillapító lehetett. 21. századi – nyilván megrontott – ízlésem számára azonban már túlságosan is erős ez a zsongító, bódító hatás, a szép túl szép – gondoljunk a fehér angyal naiv röpdösésére –, a tiszta túl tiszta, az egész inkább illúzió, mint valóság, inkább költői kísérlet, mint színpadi mű.

Hogy mégsem a fanyalgás hangján fogok írni a darabról, nem pusztán azért van, mert magam is megsirattam a hős bakákat, megövegült feleségeiket és elárvult gyermekeiket. Hanem azért, mert meggyőződésem szerint fontos munkát végez el benne, általa a színház: a magyar múlttal próbál a maga eszközeivel szembesíteni, így pedig a közösségi emlékezetet építi, formálja. Arra példa tehát, hogy kötelességét – hogy tudniillik a mai problémáinkról beszéljen – nem csak úgy tudja teljesíteni a nemzet színháza, ha aktuálpolitikai kiszólások záporoznak ránk a színpadról, s a klasszikus történet szereplőinek mezében a híradóból ismert figurák köszönnek vissza. A rendező, Vidnyánszky Attila nagyon is jól érezte, hogy ellensúlyozni kell a túlságosan is szép darabot, és az első „felvonásban” (*Fekete ég*) a világháború poklának megjelenítésére törekedett.

Az előadás igazi érdeme azonban az, hogy összeköti a színpadot a nézőtérrel, és a színházon kívüli valósággal. Ha tetszik, valóságalapú színházat művel, amikor a színészek családi múltját is a játék részévé avatja. Arról van szó, hogy az előadás egy adott pontján kiderül: a felelevenített történetek egy része a színészek családjával történt meg. Ennyiben a darab nem pusztán egy nemzet emlékezetmunkájának része, hanem egyéneké, családoké és kisközösségeké – például falvaké. Azáltal, hogy világossá válik, akik játszanak, nem kitalált történet részesei, hanem saját családtörténeteik felelevenítői, mi magunk is meghívást kapunk a történetbe. Gondoljuk végig, a mi családunkkal megesettek, a saját családi mitológiánk hogy fért volna bele ebbe az előadásba! És ezáltal ledől a képzeletbeli fal színpad és nézőtér között. A Nemzeti valóban mindnyájunk közös és nagyon is egyéni múltját tudja feszegetni.

A magyar közgondolkodás sok sebből vérzik. A rendszerváltást követő politikai adok-kapok felmorzsolta a nemzeti összetartozás érzését, a tábor-logika, a törzsi szembenállás elfeledtette velünk azt, hogy ha szeretjük, ha nem, mindnyájan, akik magyarul gondolkodunk és álmodunk, egy emlékezetközösség tagjai vagyunk. A művészetnek nem politikai megrendelésre kell dolgoznia. Ezt is üzeni Vidnyánszky rendezése, amikor világossá teszi, hogy mindnyájan virtuális alkotótársai vagyunk ennek a darabnak. Hogy tehát a néző itt nem passzív befogadó, akit elandalít a szép történet, hanem aktív „emlékező”, akinek számat kell vetnie az őseitől ráhagyott múlttal, akinek felelősséget kell vállalnia – többek közt saját gyerekei előtt – azért, hogy e múltból mit ítél megőrzendőnek, s hogyan meséli tovább apja és nagyapái, sőt, ebben az esetben már bőven dédapái történeteit. Kétségtelen, hogy Vidnyánszky története teljes mértékben felmenti hőseit – de hát a bakák a legtöbb esetben elszenvedői a háborúnak, nem okozói. Viszont Ferenc Jóska és Tisza István alakjában sokkal több lehetőség lett volna árnyaltabb ábrázolásra – de maradtak a korabeli vicclapok ábrázolási módjánál, ami beleillik a legendáriumba, de a múlttal kapcsolatos tisztánlátáshoz sokat nem tud hozzátenni. Ám ez így is tanulságos: felhívja figyelmünket, hogy ha családi történeteinket mindenféle kritika nélkül meséljük tovább, az nem biztos, hogy sokat tud segíteni mai problémáink kezelésében.

Számomra tehát összességében nagyon is tanulságos volt ez a kísérleti előadás: a közös emlékezet próbája.

Grand Prix az Operettnek

Az Operett nyerte a 11. Nemzetközi Gombrowicz Fesztivál fődját Radomban. Lengyelország egyik legrangosabb fesztiválját 1993 óta két évente rendezik meg a világhírű lengyel író, Witold Gombrowicz tiszteletére.

OPERETT

Mulatságosan groteszk és szórakoztatóan komoly

Himaláj hercegek kastélyukba várják Fior mestert, a divatdiktátort, hogy alkossa újjá a férfi és női „látszatót”. Közben Charme gróf és Firulet báró a hódításaik számával versenyeznek, míg Hufnágel „gróf”, az elcsapott lakáj, forradalmat szít az üresfejű arisztokraták estéjén a szolgálok, cselédek között. És megjelenik Albertinka is, a meztelenségre áhító lány...

– Hajlamosak vagyunk azt gondolni, hogy a színház mindig véresen komoly dolog, ahol semmi helye a vidámságnak. Gombrowicz azon ritka szerzők közé tartozik, aki képes ezt a két dolgot összekapcsolni. Az *Operett*-ben mulatságosan groteszk elemek felhasználásával, rendkívül szórakoztató formában mutat meg igen mély gondolatokat és üzeneteket a bennünket körülvevő világról – mondja a rendező, Andrzej Bubień, aki az *Operett*-ből műfaji értelemben „igazi” operettet csinált, hiszen maga Gombrowicz is így határozta meg a darabját. – Ezzel persze „kegyesen” becsapjuk a nézőt – magyarázza Bubień.

Az előadás a műfaj által megkövetelt, operettes felütéssel kezdődik (valahol a 20. század elején járunk), ez a hangvétel fokozatosan, felvonásról felvonásra eltűnik. Így jutunk el világégeseken, forradalmakon és diktatúrákon keresztül a jelenbe. Mindeközben kiderül: mai világunk is abszurdan „operettszerű”, és létezésünk operettszerű hamisága lassanként felzabál bennünket. Talán szeretnének is változtatni ezen, de vagy túl gyengék, vagy túl romlottak hozzá.

– Számomra az a legfélelmetesebb, hogy Gombrowicz világábrázolása – ami a mű születésekor, az 1960-as években még csak hipotézis volt –, mára már valósággá vált. A világban és Európában olyan ideológiák terjednek, amelyek igazolást találnak bármilyen erőszakra, és amelyek nevében az ember csupán örült vezetőik eszközévé züllik. A történelemnek a darabban ábrázolt vihára már nem csupán absztrak-

ció, hanem egyre közelebb kerül hozzánk – véli a rendező, aki szerint a darab üzenete ez: ha meg tudunk szabadulni a múlt koloncként magunkkal cipelt ballasztjától, ha le tudjuk vetni álarcainkat, akkor újra-fogalmazhatjuk kultúránk keresztény gyökereit. Visszaállítva létünk elvesztett harmóniáját újra tudjuk kezdeni az életünket.

Witold Gombrowicz

Operett

zenés dráma három felvonásban

játsszák: TRILL ZSOLT, INCZE JÓZSEF m. v., BÁNSÁGI ILDIKÓ, SZATORY DÁVID, FARKAS DÉNES, HASENFRATZ-SZEGVÁRI JÚLIA e. h., SZABADOS ZSUZSA m. v., REVICZKY GÁBOR, MÁTYÁSSY BENCE, BORDÁS ROLAND e. h., VARGA JÓZSEF, BAKOS-KISS GÁBOR, SZÜCS NELLI, MÉSZÁROS TIBOR m. v., SCHNELL ÁDÁM, FEHÉR TIBOR, HORVÁTH LAJOS OTTÓ, KOVÁCS ANDRÁS e. h., STEFÁNSZKY ISTVÁN e. h., BARTA ÁGNES e. h., FÜLÖP TAMÁS e. h., KRAUSZ GERGŐ e. h., KRÁNICZ RICHÁRD e. h.

Közreműködik az Óbudai Danubia Zenekar | Vezényel: Bíró Péter / Báthori Lóránt / Piotr Salaber

Fordította: Pályi András, Eörsi István // Zeneszerző: Piotr Salaber // Remix: Łukasz Zólkiewicz // Díslet, jelmez: Anita Magda Bojarska // Koreográfus: Katona Gábor

Rendező: Andrzej Bubień

mikor? hol?

november 29. – 19 óra • Nagyszínpad

Az előadást 16 éven felülieknek ajánljuk!

fotó: Eöri Szabó Zsolt

FEKETE ÉG – A FEHÉR FELHŐ

Egy felvonásnyi történelmi haláltánc és Molnár Ferenc meséje

– Azért született meg az előadás első része, a *Fekete ég* című háborús előhang, hogy megmerítkezhessünk a számunkra már ismeretlen háborús korban – mondja Vidnyánszky Attila rendező. – Felvillantjuk a kor jellegzetes alakjait: a császárt, aki „mindent meggondolt és megfontolt”, Tisza István miniszterelnököt, a magyar bakát, az özvegyet, az árvát, a tele orfeumokat, és megidézzük a háborús lelkesedés tébolyát. Fedák Sári és Jászai Mari naplóján keresztül megjelenik a háború végzőében is felelősséggel gondolkozó és cselekvő művész.

Nem a történelem tényeit soroljuk, elevenítjük fel, hanem a kor alakjainak, hangulatainak, ellentmondásainak az esszenciáját, mélysé-

geit kutatjuk. Átéltetővé reméljük tenni az egykor voltat, hogy személyessé váljon a múlt. A *Fekete ég* haláltáncának sötét víziójából jutunk el a második felvonás fehér felhőjére...

A fehér felhő: történik 1915-ben. Valahol Galíciában. Magyar huszárok éjszakáznak sorsukra várva. Az elkövetkező ellenséges támadás a legsötétebb forgatókönyv szerint zajlik. Otthon asszonyaik virrasztanak nagy gonddal megírt leveleik fölött, melyek közül néhány még életben talál egy-egy katonát. A többi asszony már csak a férj halálhírét kapja válaszul, aki a lövészárkok mocskában, idegen földön, lerongyolódva, ki tudja miféle hatalmakért harcolva pusztult el. A gyerekek elindulnak felfelé, a falu határában lévő hegyre, ahol – így képzelik – apjuk, a mindenkor közlegény, tizedes, hadnagy vár rájuk... a fehér felhőn.

– A háborús iszonyat elől nincs menekvés, mindenki érintett – mondja a rendező, és hozzáteszi: – Molnár sem tud „megoldást”, csak annak az elemi emberi vágynak adott kifejezést, amit saját korának emberei úgy óhajtottak: az illúziót, a valóságtól való elrugaszkodást. Molnár egy fehér felhőig rugaszkodik el. Az égig. Gyönyörű és tiszta mese ez, amelynek végén megtörténik a csoda. És a mese, a csoda – hitem szerint – gyógyít.

Vidnyánszky szerint Molnár a mesébe menekül, hogy megtörténhessen a csoda. Azért ígér illúziót, mert neki sincs más eszköze, amit az iszonyattal szembeállíthatna. Azokért emel szót, akik a legkiszolgáltatottabbak: a gyerekekért, akik árván maradtak, az asszonyokért, akik özvegyen tengődtek árváikkal, és a bakákért, akik elpusztultak, azt sem tudva, miért is kellett életüket feláldozniuk. Molnár – hangsúlyozza a rendező – minden mondatával politizál: mert minden sora, gondolata pacifista. Molnár azzal zárja *A fehér felhőt*, hogy a még életben lévő bakák ott gubbasztanak a lövészárkokban. Csendesen dalolnak. Várják az újabb rohamot. Félnek és remélnek.

Fekete ég – háborús előhang

Molnár Ferenc: **A fehér felhő**

mirákulum egy részben

BÉRES ILONA m. v. ■ NAGY-KÁLÓZY ESZTER ■ SÖPTEI ANDREA ■ MÉCS KÁROLY m. v. ■ RUBOLD ÖDÖN m. v. ■ OLT TAMÁS ■ BEREZC ISTVÁN

Közreműködnek: a Színház – és Filmművészeti Egyetem V. éves színész hallgatói: Brassai Tóth János, Janka Barnabás, Zoltán Áron | a Kaposvári Egyetem Színházi Intézetének III. éves hallgatói: Ács Eszter, Barta Ágnes, Berettyán Sándor, Berettyán Nándor, Bordás Roland, Fülöp Tamás, Katona Kinga, Krausz Gergő, Kránicz Richárd, Kovács András, Mikecz Estilla, Nagy Johanna, Stefánszky István, Vas Judit Gigi | Gyerekszereplők: Miskey Roland, Hovanyecz Petra, Csonka Benedek, valamint a Budapesti Énekes Iskola tanulói.

Díszlet- és jelmez: Oleksandr Bilozub

Rendező: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

2014. december 2., 9. – 19 óra • Nagyszínpad

Molnár Ferenc örököseinek engedélyét a Hofra Kft. közvetítette.

www.hofra.hu

„Maga Szent Mihály adta
ezt a kardot kezembe, ezt a fényes,
hatalmas kardot. Nem Gyűlölet a neve
– úgy hívják: Szeretet”.

JOHANNA A MÁGLYÁN

Látomások lánc a totális színház jegyében

– A szerzők zseniális megoldása, hogy Johanna életét nem időrendben – gyerekkorától a végkifejlet felé haladva – mutatják be; Johanna már a máglyán áll, és innen nézve visszafelé meséli el élete történetét. Felidézi a koncepciót, amelyben máglyahalálra ítélték, és eljut a kezdetekig, amikor még kisleány volt. Egyetlen hatalmas pillanat az egész mű: egyazon pontban ér Johanna a látomások által visszafelé elmondott élettörténetének az elejére, mint amikor fellobban a máglya. A kezdet és a vég, egy ember életének eleje és vége egy előadási hosszúságú, másfél órányi drámai eseménysorozatba sűrítve. Többek között ettől olyan lenyűgöző ez a grandiózus drámai oratórium – mondja a rendező, Vidnyánszky Attila, aki számára ez a máglya, amelyben Johanna elég, könyvekből van összehordva, és az európai kultúra szemünk előtt zajló pusztulását hivatott megidézni.

– Célunk a színházi műfajok közötti határvonalak tudatos felszámolása – fogalmaz Vidnyánszky. – A Johanna a máglyán nem csak zene – bár zeneműként, koncertként is előadható – hanem SZÍNHÁZ. Nem dokumentumtörténet, hanem érzések, lüktetések sorozata, ami lehetőséget kínál arra, hogy továbbgondoljuk, dúsítsuk, még erőteljesebben bontsuk ki a történetet a látvány segítségével. Magával ragad minket alkotókat is ez a mű, mert sodró lendületű és vad látomások lánc, szabad szárnyalás.

A Johannát alakító Tompos Kátya szerint mindig sokfelé irányuló figyelmet követel a színpad, ám ez most még bonyolultabb: nagyzenekar, operanékesek, színészek, a kórus és a táncosok mind együtt alkotják meg azt a víziót, amit Johanna élete utolsó pillanataiban, a máglyán állva végigél.

– Johannának szilárd a hite – mondja Tompos Kátya. – Vállalja a végső magányt, a halált is, hogy végigvihesse, amit meg kell tennie. Az a hit, ami Johannát is eltölti, az egyes emberben születik meg, a lélek mélyén, mégis egyesül aztán sok ember által. Megfoghatatlan, mégis létezik. Ezt kell nekem és a társaimnak megmutatni, felmutatni, sugározni, hogy megrezdülhessen ez a történet a nézőkben. Olyan ez, mintha adnánk valamit, amitől a nézőben beindul a saját „probléma-megoldó gépezete”.

Az előadás októberben nagy sikerrel szerepelt a szentpétervári Alexandrinszkij Színház nemzetközi fesztiválján.

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

Paul Claudel – Arthur Honegger

Johanna a máglyán

drámai oratórium egy részben

játsszák: TOMPOS KÁTYA, BLASKÓ PÉTER, UDVAROS DOROTTYA,
BODROGI GYULA, NAGY MARI, BAKOS KISS GÁBOR, HUSZÁRIK KATA m. v.,
NOVÁK MILÁN AMBRUS m. v.

énekes szereplők: Kiss B. Atilla, Heiter Melinda, Gémes Katalin, Németh Rita,
Hajdú András, Kristóf István, Dékán Jenő

Közreműködők: MÁV Szimfonikus Zenekar // Budapesti Stúdió Kórus //
Honvéd Férfikar // a Kodály Zoltán Magyar Kórusiskola gyermekkara // Bozsik
Yvette Társulat

Vezényel: Kocsár Balázs

Koreográfus: Bozsik Yvette // Díszlet és jelmez: Oleksandr Bilozub // Maszk:
Varga-Járó Ilona

Rendező: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

december 22. – 19 óra • Nagyszínpad

Scherer Péter, Katona László, Mucsi Zoltán | fotó: Tofán Levente

MULATSÁG

Az nem lehet, hogy nincs. Muszáj lennie! – három fura figura egy kelet-európai tragikomédiában

16 éve játsszuk. 16 éve hajtogatjuk: „muzsáj mulatságnak lenni!” 1999 februárjában a Bárka ideiglenes, Kálvária téri lerobbant épületében született, ott zendített rá a három srác először Cseh Tamás pompás csujogatóására, amit nekünk firkantott le az egyik próbán, ott hangzott el először az örök kérdés: van-e az életben mulatság, értse a szón ki-kí azt, amire vágyik...

„Mire vágyol?” – kérdezi az egyik legény halálba készülő társát, és azóta több, mint háromszázszor hangzott el a válasz: „Muzsikára!”.

Ślawomir Mrożek

Mulatság

tragikomédia egy részben

Játsszák: KATONA LÁSZLÓ, MUCSI ZOLTÁN, SCHERER PÉTER

Zenei munkatárs: Cseh Tamás // Díszlet: Sárkány Sándor // Jelmez: Kárpáti Enikő

mikor? hol?

december 10. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

Ördögkatlan-produkció

Az előadás a Hofra Ügynökség közreműködésével jött létre.
www.hofra.hu

Hogy ez a muzsika megszólal-e az életünkben, és ha igen, mit kell érte beáldoznunk... Nos, ezt a tétet fogalmazza meg 16. éve a három „srác”: Mucsi Zoli, Scherer Péter és Szikszai Rémusz.

Azóta sok víz lefolyt a Bárka alatt, sőt, az eresztékeken keresztül bizony be is folyt az a víz a belső terekbe, szóval sok minden változott az előadás körül. Bejártuk az előadással Közép- és Kelet-Európát Lengyelországtól Szerbiáig, Romániától Ukrajnáig, Belorussziától Szlovákiaig és Csehorszáig, játszottuk pincében és padláson, hajléktalan-szállón és börtönben, sokszázfős nagyszínházban és pici stúdióban, a szerző is földig hajolt három színész előtt. A három srácból idősödő férfiak lettek, Tamás immár öt éve nincs köztünk, Mrożek is meghalt... És igen, az előadás maga is sok változáson ment keresztül.

Ezért beszélünk „rég-új” Mulatságról. Féléves kényszerű szünet után immár Ördögkatlan-produkcióként az Üllői útról a Bajor Gizi parkba költözünk, s mivel Szikszai Rémusz ezt az évadot külföldön tölti, visszatéréséig B legény szerepét Katona László veszi át.

Hogy milyen lesz vele a Mulatság? Nem jobb, nem rosszabb – de más. A három legény máshogy töri be az ajtót, máshogy kérdezi, hol a mulatság, máshogy állítja büszkén, „mi sem vagyunk rosszabb fajták!”, és máshogy hallgatja a muzsikát, ha az végre felcsendül... De miközben minden árnyalat más lesz, a lényeg 16 éve változatlan: „muzsáj mulatságnak lenni!”

BÉRCZES LÁSZLÓ

Requiem a bluesért

Ügyetlen magyarázkodás

Többen a fejemhez vágta a kérdést, hogy mondhatok olyat, hogy vége a bluesnak. De szerintem ez az igazság. Elvégezte, ami adatott neki. Megfogalmazta a szegények fájdalmát, örömet és álmait, megtermékenyítette a háborús generáció fehér fiataljainak lelkét és agyát, akik létrehozták a rockot.

A blues és a belőle született zenei lázadás számtalan társadalmi változást generált a világban, gondolkodást, magatartást, mások megbecsülését, toleranciát hozott progresszív éveiben, melyek csupán fél évtizedet öleltek fel. A zenei forradalom sikeres lett, aztán besétált a hatalmas üzlet hasába, hogy a televízió és videoklip, majd a számítógép és az internet „segítségével” eltűnjön a múltban.

Az öreg feketék rég meghaltak, a 60-as évek veteránjai is gyors tempóban fogynak. A blues nem üzlet, nálunk sikert sem hozhat, a bulikon nem ez a muzsika szól, az újabb nemzedékek nem értékelik ezt a hagyományt, ahogy mi sem értékeltük a táncdalénekeseket a 60-as évek közepén. Hogy ma mi és miért történik a zenében, nem nehéz észrevenni. Szidni sem érdemes, de elfogadni nem kell.

A blues útja, akárcsak a mi nemzedékünké, lassan véget ér. Ez a koncert azért jött létre és a dalok azért íródtak, hogy kifejezzük halánkat, meghajoljunk mestereink előtt, hogy elmondjuk, eljártsszuk érzéseinket, megpróbáljuk megmutatni, mit jelent nekünk a blues, mit kaptunk tőle.

Persze ez a *requiem* nem templomi környezetben hangzik fel, hanem abban a világban, amiben élünk, amit el kell viselnünk, amiben néha boldogok vagyunk, aminek minőségéért mi is felelősek vagyunk, legalábbis ezen a piciny, sokat szenvedett, de csodálatos helyen, mely a hazánk.

Nincs szörnyűbb, mint amikor a veteránok néhai dicsőségükről, a „rég szép időről” nosztalgiáznak, nem megfélekezve arról, hogy „milyen nagyok voltunk.”

Hát én nem voltam ilyen, és nem is vagyok. Botladoztam, tévedtem, hülyét csináltam magamból, nem tudtam okos kompromisszumokat kötni, utáltam-utálom az egész médiát a sok kis sunyi firkással, celeb riporterrel együtt. Nem nagyon fékeztem magam velük szemben, és pártoktól, bankoktól, maffiáktól függetlenül végigcsináltam ezt a gyönyörűséges utat, mert az emberek kitartottak mellettem évtizedeken át.

Ha visszanézek, látom a sok muzsikust, akikkel játszottam, ám egyik sem játszik blueszt. Ahogy elmentek, más útra tértek. Nincs bennem szemrehányás, megértem őket. Ezt csinálni, ebből megélni nagyon nehéz. Volt olyan fiatalabb fiú, aki egyszerre tíz zenekarban hatféle zenét játszott. Vajon melyikhez lehetett igazán köze?

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

Ma is megdöbbenve tapasztalom, hogy „új” zenekaromban, a „Hobo és Bandájában” öt generáció muzsikusi nyomják együtt. Póka Egon 53-ban, Fekete-Kovács Kornél 70-ben, ifj. Tornóczy Feri 77-ben, Szakadati Matyi 85-ben született. Vagyis jobb, ha nem számolok. Minden pesszimizmusommal szembemegy ez a tény. Így hát a „baljós” cím ellenére nem sajnálkozom. A mű a múltat tiszteli meg, de nem zár le semmit.

Így ezt a koncertet – melyet hangban és képben is felveszünk – társaimmal együtt az embereknek ajánlom, megköszönve hűségüket, ami szabaddá tett, és megvédett engem, néha önmagamtól is.

Szeretettel várom Önöket a Nemzeti Színházban, ahol befogadták ezt a zenét és engem is.

Tisztelettel: HOBO

Requiem a bluesért

mikor? hol?

december 28. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

A 60-as és a 70-es években a pesti szellemi élet úgy pezsgett, mint a századelő Párizsában. A *Boldogságlabirintus* a korabeli szellemi élet kiemelkedő személyiségeinek élete és művészete, művei, valamint szüleink korosztályának tapasztalatai, dokumentumok és személyes valóságok alapján írtuk meg. Azok a kérdések, amelyek Kondor Bélát, Nagy Lászlót, Pilinszky Jánost, Sarkadi Imrét foglalkoztatták, még ma is aktuálisak – ők, a magyar szellemi élet világitótornyai inspirálták a darab főhősének, Sámuel Bencének a karakterét.

A *Boldogságlabirintus* nem valós személyekről szól. Fikció, képzelt szereplőkkel – a valósággal való bármilyen egyezés csak a véletlen műve lehet. Háttérként a 60-as és 70-es évek Magyarországa szolgál, a ma már csak emlékekben élő korlátokkal, fojtogató levegővel, és a kor slágereivel.

Ki hogyan próbált boldogulni vonzások és választások között? Voltak, akik a belső, és voltak, akik a külső emigrációt választották.

Az előadás felmutatja az életben maradás korabeli és mindenkori fortélyait. Minden korban nehéz boldognak lenni, de a labirintus közepébe vezető út mindig fellelhető. Rajtunk áll, hogy végigmegyünk-e rajta – mert az út bizony nehéz és fájdalmas, és ez gyakran vezet gyilkos indulatokhoz, amiket sokszor fordítunk magunk felé: talán ezért van ennyi önpusztító, öngyilkos tehetségünk.

Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert

Boldogságlabirintus

bardo-esztrád két részben

Főbb szerepekben: HORVÁTH LAJOS OTTÓ, SZARVAS JÓZSEF, MARTINOVICS DORINA m. v., KRISTÁN ATTILA, TENKI DALMA, FARKAS DÉNES, TOMPOS KÁTYA, SZATORY DÁVID, MÁTYÁSSY BENCE

Díszlet: Galambos Péter // Jelmez: Kárpáti Enikő // Zeneszerző, zenei vezető: Melis László //

Rendező: Galambos Péter

mikor? hol?

december 2. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

BOLDOGSÁG-LABIRINTUS

Nehéz boldognak lenni,
de a labirintus közepébe vezető út
mindig fellelhető

Ez több száz éves hagyomány, de nem isteni átok.

Sok művészünkéről tanulmányaink ellenére csupán felületes tudásunk van, ami nem is csoda egy olyan korban, amikor egymásról is alig tudunk, hát még valódi múltunkról: a társadalmi és személyes önismertet nem tartozik hagyományainkhoz. Pedig éppen ez lenne életünk legnélkülözhetetlenebb ismerete, a parancs, amely már a delphoi jósa falán is ott állt: „Ismerd meg önmagad!”.

Aki dudás akar lenni, pokolra kell annak menni – a megismeréshez le kell szállnunk a mélybe, hogy felemelkedhessünk, miután szembenéztünk legrejtettebb dolgainkkal. Be kell merészkednünk a labirintus közepébe.

De önzésből vagy kíváncsiságból nem lehet alászállni, csakis elhivatottságból. És ehhez nem elég a szerencse, vagy a kiválasztottságtudat. És akik bemerészkednek a labirintus középpontjába, azok önmaguk fájdalmas megismerése és a szembenézések után újjászülehetnek – még életükben megtanulnak élni és élni hagyni. A mi tékozló fiútörténetünkben a hős sem pusztul éhen a vályú mellett: végül valóban hazatér.

A fájdalom és az öröm együtt – a boldogság. Mert aki dudás akar lenni, pokolra kell annak menni. Igen, pokolra menni, és onnan hazatérni.

JÁNOS VITÉZ

Kukorica Jancsi nem hősként lép elénk –
a döntései teszik azzá

„A *János vitéz* az, amit az ember szeretne odaajándékozni külföldi ismerőseinek, hogy megérezzék a magyar népijelleg melegségét, humorát, semmihez sem fogható báját, hogy megérezzék a magyar szívverését. Ebben a műben csodálatosan együtt van a magyar föld valósága és a magyar lélek álma. Ilyesmi, mint a *János vitéz*, a legnagyobbaknak is csak egyszer sikerül” – írta Szerb Antal Petőfi 1844-ben született emblemikus művéről.

A magyar lélek álmáról szól Vidnyánszky Attila grandiózus, látványos rendezése. Petőfi áradó mesélőkedvéhez és humorához illő produkció korszerű színházi nyelven teszi elevenné a hatalmas költemény klasszikus sorait – igazi családi előadás ez, amelyen a gyerekek és a felnőttek közösen élhetik át egy parasztfiú kalandjait.

– Petőfi elbeszélő költeménye nagy mű, azért is, mert fontos, felmutatandó számomra az üzenete. Petőfi azt sugallja, hogy egy tisztességes, hűséges tetsző végén egy lélek jutalmul megkapja élete szerelmét, a tiszta Iluskát – mondja a rendező. Vidnyánszky Attila szerint a színháznak olyan helynek kellene lennie, ahol a prózából egyszer csak átléphetünk a költészet világába, egy emelkedettebb viszonyrendszerbe, ahol a valóság talaján megkapaszkodva egy magassabb igazság felé tudunk nyúlni.

– Ki is a hős? – tette fel magának a kérdést a Kukorica Jancsiból János vitézzé váló alakot megformáló erdélyi színész, Mátray László. – Amint ezen kezdtem töprengeni, megtapasztaltam, hogy nem is olyan egyszerű a válasz. Az alvilág számára például az a hős, aki leüt egy embert. Más dimenzióban pedig éppen az a hős, aki megmenti egy embertársát. Jancsi ellentmondásos személyiségét is egy ehhez hasonló dilemma feszíti, arra jöttem rá a róla való gondolkodás során, hogy a döntései teszik hőssé. Ellenáll például a kísértésnek, és elutasítja a zsiványok pénzét, ami pedig megoldhatná Jancsi egész szerelmes küldetését. Ilyenkor érez rá az ember, hogy Petőfi nem alsórendű megoldásra törekszik, hanem egy erkölcsileg is igazolható férfivá válás bemutatására.

A főhőst alakító színész, Mátray László úgy véli: Petőfi szerint hőssé nem lehet születni. Talán ez a János vitéz egyik legfontosabb üzenete. Amikor a szerepre készülve azt kerestem, mi is a Jancsi bennem, erre jutottam: a könnyen szerzett kincsnek nincs értéke. Én is azt tapasztaltam, hogy amiért nem kell személyesen megküzdenem, annak nem is tudom kiélni a gyümölcsét.

– Petőfi nagyon pontosan megjelöli, ki is Jancsi. Árva, sebezhető, valósággal kitaszított. Vagyis nem teljes fegyverzetében, hősként lép elénk, hanem a döntései teszik azzá. Merthogy Jancsi is a világ árvája, szép és kegyetlen is tud lenni. A sebezhetősége miatt a sorsa két szélsőséges végkifejletet is magában hordoz, ha nem vigyáz, áldozattá válik, ha viszont helyén van az esze és a szíve, hős lehet belőle.

| fotó: Eötvös Szabó Zsolt

Petőfi Sándor

János vitéz

MÁTRAY LÁSZLÓ m. v., SZÜCS NELLI, VARGA JÓZSEF

Közreműködnek: a Színház- és Filmművészeti Egyetem V. éves színész hallgatói: Zsigmond Emőke, Janka Barnabás, Vecsei Miklós, a Kaposvári Egyetem Színházi Intézetének II. éves hallgatói: Dunai Csenge, Nagy Balázs, Dér Mária, Herczegh Péter, Mészáros Martin, Benedek Dániel, a Kaposvári Egyetem Színházi Intézetének III. éves hallgatói: Vas Judit Gigi, Roehnel Zsuzsanna, Berettyán Sándor, Berettyán Nándor, Stefánszky István, Fülöp Tamás, Mikecz Estilla, Katona Kinga, Nagy Johanna, Kovács András, Barta Ágnes, Bordás Roland, Ács Eszter, Kránicz Richárd, Krausz Gergő, gyerekszereplők: Fabricius Márk, Füköh-Nagy Zsófia, Miskey Roland, Fülöp Tamás, Horváth Mátyás, Hovanyecz Petra

Díszlet, jelmez: Olekszandr Belozub // Koreográfus: Berecz István // Dramaturg: Szász Zsolt

Rendező: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

december 10. – 15 és 19 óra • Nagyszínpad

december 26., 27. – 19 óra • Nagyszínpad

Ha megismerjük egymást, kevésbé félünk a másiktól. Igaz ez bárkire és bármely népcsoportra, így romákra és nem romákra is – ez az Egerek alapgondolata. A Nemzeti Színházban bemutatott előadás producerével, egyik szereplőjével, a Karaván Művészeti Alapítvány vezetőjével, Nyári Oszkárral beszélgettünk.

ÉSZREVÉTTLENÜL HATNAK

Nyári Oszkár a gyógyító kultúrákról, a jó és rossz találkozásokról és a mese erejéről

Miért kezd egy színész hátrányos helyzetű fiatalokkal foglalkozni?

– Mindenki azon a hangszerezen szólaltatja meg a véleményét, amilyen-nen játszani tud. Nekem a színészet a hivatásom, ezen keresztül fejezem ki a legfontosabb gondolataimat, érzéseimet, hangulataimat. És ez az „eszköz”, amivel segíteni tudok. Ezért hívtam életre 2000-ben a Karaván Művészeti Alapítványt.

Aki segít, sokszor azért teszi, mert megtapasztalta, milyen segítségre szorulónak lenni.

– Amikor felvettek a pesti Színművészetre, első évben rengeteg magunkról szóló úgynevezett „én gyakorlatot” csináltunk. Eleinte többnyire roma témájú szituációkat mutattam be, mígnem Huszti Péter tanár úr megkérdezte: Oszikám, ért téged valami komolyabb atrocitás a származásod miatt? – Nem, tanár úr, semmi komoly, azt hiszem – válaszoltam. – Akkor hagyhatjuk ezeket a cigány témájú helyzetgyakorlatokat, ugye? – Köszönöm, Tanár úr, valójában pontosan ez volt a szándékom. Túl akartam ugyanis lépni ezen...

Túllépni, de nem elfelejteni, honnan jött.

– Ezt nem szabad elfelejteni. Színészként építkezni tudok a gyökereimből, emlékeimből, abból, amiről és ahogyan a nagymamám mesélt gyerekkoromban. Meg kell találnunk az értelmét annak az útnak, amit már bejártunk az életünk során. És az embernek muszáj segítenie azokat, akik hátrányos helyzetben vannak, esélyt, lehetőséget kell teremteni számukra – ez a gondolat örökre befészkelte magát a fejembe. Fontos a roma identitás őrzése, a kultúra, a nyelv ápolása is. Ha felmerül, mire van inkább szükség: megőrizni a hagyományokat, vagy integrálni a romákat a társadalomba, azt szoktam válaszolni, hogy rossz a kérdés. Mindkettőre együtt van szükség. Nem lehet csak a sósat vagy az édeset, a fényt vagy a sötétet választani. A kultúrák gyógyítják egymást. A művelői orvosként hatnak – hiszen a kultúra gyógyyszer.

A színház miben tud segíteni a gyerekeknek, a fiataloknak?

– A Karaván Színházban nem az a célunk, hogy színészeket neveljünk. A színház eszközeivel rendszeres, szakmailag megalapozott, következetesen felépített foglalkozásokon keresztül segítjük a fiatalok képességeinek fejlődését. Gondolkodni és dönteni tanítjuk, nyitottságra, bátorságra, büszkeségre neveljük őket. Természetesen főleg azokat keressük, akik érdeklődnek a színjátszás iránt, és nem tudják megfizetni

a drága színtanodákat. Mi ugyanis az elmúlt közel másfél évtized alatt mindvégig térítésmentesen dolgoztunk.

Melyek az aktuális programjaik?

– Most indítunk új csoportot Budapesten a Ráday utcában, ahol egyébként szeretnénk létrehozni egy kis szobaszínházat is. Hozzákezdünk már a tehetségkutatáshoz, ezúttal is főként a ferencvárosi iskolákban, budapesti nevelőotthonokban felvételiztetünk. Mivel kaposvári színész vagyok, adódik, hogy a fővárosi programokkal párhuzamosan ott is szervezkedjünk: egy „ki mit tud”-ot rendeztünk a helyi hátrányos helyzetű, roma és nem roma fiataloknak. A nyertesek jutalma az lesz, hogy felvételt nyernek a Karaván kaposvári színistúdiójába.

Old az előítéleteken a színház?

– Vannak jó és rossz találkozások. Jó például, hogy a Karavánban együtt játszanak romák és nem romák. A színpadon, jelmezben játszó roma tanítvány tapsot, bizalmat kap a nézőtől – ez is jó. Előadás után viszont, amikor jelmez és smink nélkül egyértelműbbek a rasszjegyek, a roma gyerekeknek gyakran előítéletekkel kell szembesülniük. Lehet, hogy ugyanaz az ember volt a tapsoló, aki aztán elhúzódik tőle a villamoson. Ezek a rossz, szerencsétlen találkozások. Mi a jó és szerencsés találkozásokon dolgozunk, amelyek oldják a társadalmunkban jelen lévő feszültséget, előítéleteket. Vidnyánszky Attilával beszélgettünk arról, hogy a nemzeti státusú színházaknak akár feladata is lehetne az ilyen, társadalmi szempontból roppant fontos ügyek felkarolása. A Nemzetiben ez megtörtént, a modell működik: az *Egerek* előadás, amelyet a nagyszínpadon hatszáz – roma és nem roma – gyerek és szülő előtt játszottunk, a jó találkozások sorát szaporítja. Így lesz ez Debrecenben, Békéscsabán, Tatabányán is, ahol rendszeresen szerepel majd az *Egerek*.

Hogyan „működik” az *Egerek* a fentiek tekintetében?

– Az előadásainkkal próbáljuk nevelni a közönséget, a legfiatalabbakat a mese eszközeivel, észrevétlenül. A gyerekek eljönnek, megnézik az *Egerek*et, ezt az igazán magával ragadó, látványos produkciót. Izgulnak és kacagnak, átéljük az egérvilág szereplőinek érzéseit. Ha hitelesen játszunk, ha át tudjuk adni az igazságainkat, arra mindig emlékezni fognak, és ez talán későbbi döntéseikben jó irányba befolyásolja majd őket – az élet minden területén.

CSICSELY ZOLTÁN

EGEREK

Mese a szerelemről, az elfogadásról – Shakespeare-történet egy sajtóműhelyben

Látványos és szórakoztató állatmese. Tele kérdésekkel és igazságokkal, amelyek észrevétlenül nevelik a gyerekeket a jóra, a békés egymás mellett élésre, a kölcsönös tiszteletre, faji előítéletektől mentes gondolkodásra. A „másmilyenek” elfogadására.

Egerek

Urbán Gyula *Minden egér szereti a sajtót* című műve alapján zenés mesejáték két részben

Zakariás – GERNER CSABA / SZEGEDI DEZSŐ ■ Jozefina – ERDŐS ÉVA / GÁBOR ANITA / TARI TERÉZ ■ Szeréna Mama – PÁDER PETRA / SIPOS ESZTER ■ Albin papa – FARKAS SÁNDOR e. h. / NYÁRI OSZKÁR ■ Fruzsina – MIKLÓS EPONIN / TENKI DALMA e. h. / LOVAS EMÍLIA ■ Márton papa – JUHÁSZ ISTVÁN / VIDA PÉTER ■ Lidi mama – DOBOS JUDIT / NYÁRI SZILVIA ■ Soma – RÓZSA KRISZTIÁN / RUSCSÁK PÉTER e. h. / HORVÁTH GYULA ■ Pascal a varázs egér – HORVÁTH GYULA ANTAL / HORVÁTH KRISTÓF / LAKATOS LÚCIA ■ Nagy Macskamágus – NAGY ANIKÓ / VADÁSZ GÁBOR ■ Gyerekek – Gyerekek és a Baross Imre Artistaképző Szakközépiskola növendékei

Zenei vezető: Veér Bertalan // Dísztet: Fecsó Andrea // Jelmez: Papp Janó // Koreográfus: Kun Attila // Video: Csillám András // Szenika: Szalai József // Sógó: Tari Teréz // Rendezőasszisztens: Erdős Éva // Produkciós vezető: Nyári Oszkár

Rendező: Tóth Géza

mikor, hol?

december 6. – 15 óra • Nagyszínpad
december 7. – 11 és 15 óra • Nagyszínpad

Képzeld el, hogy Rómeo és Júlia egy fehér és egy szürke egércsalád gyermeke, és a két család vetélkedése egy sajtóműhelyben zajlik. A konfliktusforrás az egerek között természetesen a szőrszín különbözősége, mássága. „Ezek olyan... amolyanok!” – mondja a fehér egér mama a szürkékről. A két család gyermekei, Soma és Fruzsina azonban – mint Shakespeare drámájában – első látásra egymásba szeretnek.

Amikor a családok közötti ellenszenv nyílt háborúvá válik, a fiatalok kétségbeesésükben külön-külön felszöknek a padlásra, ahova egér még soha nem merészkedett. Ugyanis ott él a rejtélyes és félelmetes Nagy Macskamágus. Soma és Fruzsina nem tudván egymás tervéről, azt kérik a Nagy Macskamágustól, hogy falja fel őket, vagy varázstudományát használva segítsen rajtuk. Fruzsina szürkévá szeretne átváltozni, Soma pedig azt kéri, hogy hadd legyen fehér egér. A Macskamágus figyelmezteti mindkettejüket tervük veszélyeire, ám a fiatalok hajthatatlanok, és ő megteszi, amire kéri.

A bajt baj tetézi: a szülők nem tudják elfogadni másmilyen színűvé vált gyermekeiket, kitagadják őket. Ráadásul a szerelmesek is furán néznek egymásra, mert elveszítettek önmagukból valami fontosat, amit a másik bennük szeretett.

Amikor az egércsaládok közötti viszály elviselhetetlenné válik, megjelenik a Nagy Macskamágus. A rettegő egerek a halálra készülnek, de kiderül, hogy a Macskamágus csak egy hatalmas gép, amit egy apró fekete, szemüveges egér, Paszkál működtet. Ő figyelte a padlásról, hogy az egércsaládok közötti gyűlölködés már-már tragédiába torkollik, és muszáj volt közbelépnie. Paszkál, a tudósegér éppen azért alkotta meg a macskamonstrumot, hogy távol tartsa a sajtóműhelytől az igazi macskákat, hiszen egy házba elég egy macska is. Megérteti az oktondi egerekkel, hogy minden egér a macskától fél legjobban, és minden egér szereti a sajtót, tehát a lényeges dolgokban teljesen egyformák. A szülők békét kötnek, és minden jóra fordul.

A Nemzeti Színház Nagyszínpadára tervezett látványos, 3D-s technológiát is alkalmazó, zenés élményt kínáló előadásban az óriásdíszeleteinek köszönhetően a közönség egérléptékből nézheti Fruzsina és Soma történetét.

Tóth Géza rendezés közben | fotó: Eöri Szabó Zsolt

A „Karaván”

A Karaván Művészeti Alapítvány színi stúdióként indult 2000-ben. A műhelyt Nyári Oszkár színművész álmodta meg és hozta létre, hogy tehetséges, hátrányos helyzetű – elsősorban roma – gyerekek számára tandíjmentes színészképző stúdiót működtessen Budapesten.

2002-ben a színi növendékek első vizsgamunkájaként mutatták be a Piccolo Színházban (ma Pincészház) az Urbán Gyula bábjátéka nyomán készült *Minden egér szereti a sajtot* című zenés mesejátékot – amelynek nagyszínpadra átdolgozott verzióját mutatja be a 2014/2015-ös évadban a Nemzeti. *A Minden egér... nyolc éven át ment nagy sikerrel, többször látható volt a Magyar Televízióban is. 2007-ben lovari nyelven is bemutatták Sakko shimijako kamel o shajto* címmel. Bár voltak és vannak a Karaván Színháznak más, hasonlóan színvonalas és sikeres produkciói, ez lett a társulat emblematisztikus előadása.

Közösen

A Nemzeti Színház kiemelten kezeli a romák és nem romák együttélésének kérdését, a hátrányos helyzetű gyerekek színházba járását, a kulturális javakhoz való hozzáférés javítását. Ennek jegyében született meg a Karaván Színház kisiskolásoknak szóló előadása a Nemzeti Színházban, amelyben közreműködnek a Baross Imre Artistaképző Szakközépiskola növendékei. Az előadás létrejöttét vidéki teátrumok – így a békéscsabai Jókai Színház, a debreceni Csokonai Nemzeti Színház, tatabányai Jászai Mari Színház – támogatták.

„Ugyanazt az adrenalint kellett adnunk”

Tóth Géza, az Egerek rendezője a Karaván Színház kezdeteiről

– A Karaván Színházat Nyári Oszkár hozta létre 2000-ben hátrányos helyzetű roma és nem roma fiatalok számára. Született egy színészképzéssel foglalkozó csoport, szükség volt vizsgára is, engem kértek fel, rendezzem meg. Ráérttem, elhoztam Urbán Gyula *Minden egér szereti a sajtot* című darabját. Sokat próbáltunk, és olyan jól sikerült az előadás, hogy a Piccolo műsoron tartotta. Később ezekkel a gyerekekkel, a kezdőcsapattal jártunk Stockholmban, Németországban többször is, eljutottunk Ukrajna magyarlakta területeire, ahol karácsonyi ajándékként adtuk elő a produkciót. Többen színészek lettek mára a csoportból, Csányi Dávid jelenleg a TÁP Színházban, Misurák Tünde Egerben játszik, A tagok nagy része felsőfokú tanintézményben végzett, Orsós Róbert az MTVA híradójának a riportere.

– 2000-ben, amikor belevágtunk, még létezett a „dzsumbuj” az Illatos úton, de vártuk a VII., VIII., IX. kerület hátrányos helyzetű fiataljait is a színjátszó körbe. Érdekes hatásokkal járt az, hogy áttemeltük ezeket a gyerekeket egy másik közegbe. Voltak, akik nagyon büszkék voltak arra, hogy velünk tarthattak. Tudatosan átugrottunk kulturális lépcsőfokokat. Elmentünk színházi premierekre, koncertekre, és olykor bizony nagy feltűnést keltettünk. A gyerekek részéről dupla energiára volt szükség, hiszen a próbák mellett az iskolában is teljesíteniük kellett.

– A vállalkozásunknak voltak rizikói is, hiszen a hátrányos helyzetű fiatalok nagyon „izgalmas” környezetben éltek. Meglepetéssel szolgált számukra, hogy a színházcsinálásnak ugyanolyan adrenalin- és izgalmi szintje van, mint a „rosszkodásnak”. Fontos volt, hogy izgalmat és sikerélményt tudjunk nyújtani nekik.

– Volt egy bandatagunk, aki nagyon komolyan vívódott, járjon-e hozzánk vagy sem. A társai nem értették, időnként hova tűnik (kezdődött a színházi foglalkozás), ezért kezdték azt hinni, hogy spicli, meg is fenyegették. Amikor viszont elmondta a sajátjainak, hova jár, megszólalták, heccelték. Nehéz volt megtartanunk, rendszeresen el kellett mennünk érte a dzsumbujba. De a bandatagok később eljöttek, és megnézték az előadást, tetszett nekik, hogy a cimborájuk szerepel a színpadon, gratuláltak neki. Nem volt könnyű feladat rávenni a szülőket sem, hogy engedjék el a gyerekeiket a foglalkozásokra, a külföldi utakra. Bennük is van egyfajta előítélet a többségi társadalommal szemben. Ezzel is foglalkoznunk kell.

- csicsely

EMBEREKET KERESÜNK

Szegedi Dezső – Zakariás

Sokszor megkérdezik tőlem, milyen cigányszínésznek lenni. Nem vagyok cigányszínész, magyar színész vagyok. Cigány származású vagyok ebben a hazában. Ez nem vállalás kérdése, mert azt kell vállalni, amit rosszul csinált az ember. Ez viszont tény – mondja Szegedi Dezső, a Miskolci Nemzeti Színház vezető színművésze, aki az *Egerek* előadásban Zakariást alakítja.

Gyerekként a könyvek terén mindenevő édesapja polcáról válogatva ízlelgette a szavakat, aztán a versek felé fordult.

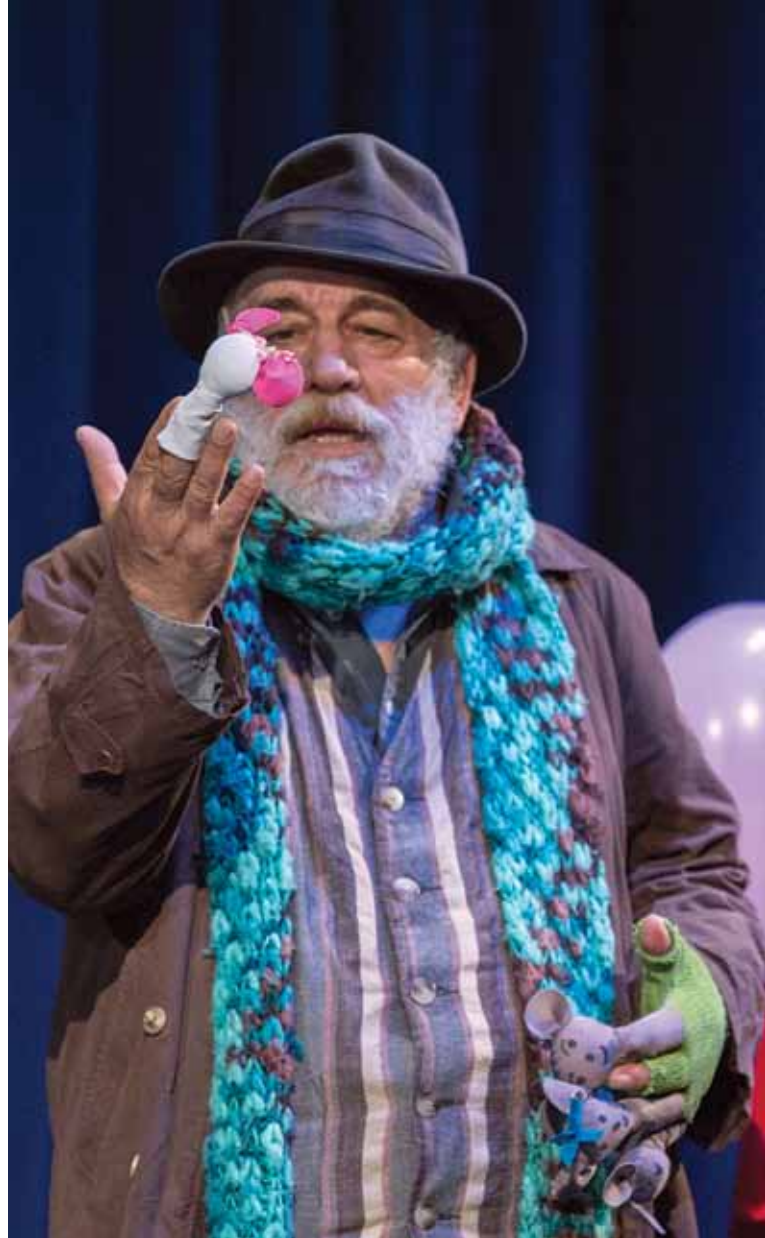
– Ady, József Attila, Bari Károly, Lakatos Menyhért, ők segítettek nekem abban, hogy színész legyek. Tizenhat éves korom óta dolgozom, közben elvégeztem a gimnáziumot, és Sopronba készültem a faiparira. De akkor már játszottam amatőr színpadon, és végül ezt a „deszkát” választottam.

És a deszkát használja, hogy a fiataloknak új világot mutasson, megtanítsa őket arra, ami számára alapvetés.

– Amikor megalapítottam Miskolcon a Romano Teatrot, nem az volt a célom, hogy cigánygyerekek jöjjenek oda, hanem hogy mindannyian, együtt csináljunk színházat. Most is keresünk szereplőket, és nem cigányoknak hirdettük meg, hanem mindenkinek. Embereket keresünk.

Éppolyan öröm számára, amikor a nem cigány magyar fiataloknak beszél a cigány szokásokról, hagyományokról, és rácsodálkoznak, hogy bizony erről nem is tudtak – mint amikor a cigány magyar fiatalok nem tévét néznek vagy kocsmába mennek este, hanem színházba. Vagy éppen kijavítják egymás nyelvtani, nyelvhelyességi hibáit.

– Amikor először fordítottam irodalmi szöveget cigány nyelvre, az csodálatos érzés volt, hogy lám, alkalmas ilyen szép gondolatok kifejezésére a nyelvünk. Amikor a Shakespeare-napra készültünk a színházban, mástól jött az ötlet, hogy mi lenne, ha Hamlet monológját nemcsak angolul, franciául, németül mondanánk, de felhangozna

cigányul is. Nem volt az műfordítás, de nagy örömmel csináltam, és érdekes volt látni az embereket, ahogy megálltak az utcán hallgatni minket. Először nem tudták, milyen nyelven beszélünk, aztán ismerős lett nekik egy-két szó. Mert nemcsak a szlengbe, de a mindennapi magyarba is átvettünk már cigány szavakat, amikről sokan nem is tudják, mi az eredetük. Ugyanígy sok magyar népmesét ültetett át a cigányság, a történet megmaradt, de cigány szereplőkkel, érzésekkel mesélik.

Így írta meg a Romano Teatro mindig megújuló társulatának az *Antigonét* vagy épp a Kleopátra történetét. És így lett *Rom-Antikus történet a Rómeó és Júlia*, amit a tervek szerint decemberben beemel műsorába a miskolci színház. Ebben ugyanúgy együtt játszanak cigány és nem cigány fiatalok, mint a Karaván Színházban.

– Néhány évvel ezelőtt Nyári Oszkár keresett meg, hogy nem játszanám-e el az Apát a *Mese a tűzpiros virágról* című darabban. Örömmel vállaltam. Most jött el újra az ideje a közös munkának. Ez aprócska szerep, de felemelő játszani, mert lehet érezni, hogy a gyerekek pontosan értik, miről van szó. Tudják, hogy minden egér szereti a sajtot, és mindegyik fél a macskától. És már nem azt keresik, ami szétválaszt, hanem ami egyforma bennük. Amikor felnőnek, és kritikus helyzetbe kerülnek, talán pont ez lesz az az „aha-élmény”, ami eszükbe juttatja, nem az számít, kinek milyen színű a szőre, a bőre, csak az, hogyan viszonyul a másikhoz.

CSÖRNÖK MARIANN

A SZÓ CSAK SZÓ...

Shakespeare lapozgatása közben
– Udvaros Dorottya szerepekről,
szerzőkről, színházakról és
(majdnem) az egész világról

A Pesti Napló olvasóinak ajánlott 1911-es Shakespeare-album részben mint ajándék, részben mint néma kérdező került az asztalra. Az volt a titkos terv, hogy miközben Udvaros Dorottya lapozgatja a kissé megkopott, szakadtsága ellenére is szép könyvet, közben elmond mindent. Melyik dráma, melyik szerep foglalkoztatja, mit szeretett, mit sajnál leginkább és így tovább? De mindjárt az elején kiderült: nincs, nem is volt soha szerepálma, pontosabban bármelyik Shakespeare-darab bármelyik szerepét szívesen eljátszaná. Persze azért nem mindegy, ki a rendező, milyen a társulat, hogy működik a színház, milyen a közönség és egyáltalán ez az egész világ.

„Ha állandóan siránkozna az ember, hogy jaj, én nem lehettem Lady Macbeth, nem lehettem Ophelia, nem lehettem Júlia, mikor foglalkozna a saját feladataival? Tényleg nem volt soha szerepálmom.”

– Shakespeare zseniális. Tőle bármit szívesen eljátszik ez ember. Ha választhatnék a drámái közül, akkor mondjuk legyen *A vihar*, és abból akár Calibán szerepét is elvállalnám. No, persze nem mindegy, hogy kivel, de ha megint jönne Purcärete – és lenne még néhány tippem a rendező személyére –, akkor én boldogan lennék még Calibán is.

Éppen egy csúfszörnyeteg?! Ahelyett, hogy Titániával, a tündérkirálynővel kezdtük volna ezt a rendhagyó szerepválogatást!

– Titánia már megvolt. Szép volt. Haladhatunk tovább!

Pedig ez az a szerep, amelyet az édesanyja, Dévay Camilla is játszott, ráadásul a *Szentivánéji* előadásban szerepeltek először együtt.

– Sőt, még azt is hozzátehetnénk, hogy felnőttként én ugyanabban a darabban nemcsak tündérkirálynő, hanem valóságos királynő is voltam! De komolyra fordítva: nagyon régen, még a Bárka Színház formálódó társulatával játszottuk ezt a darabot. A *Szentivánéji álom* alaptörténetének, az álom és a valóság átjárhatóságának megfelelően kaptam a két szerepet. Ezt a megoldást szívesen alkalmazzák a rendezők, már csak azért is, mert igazán kevés a valóságos királynő, Hyppolita szerepe. Sajnos, arra már nem emlékszem, hogy annak idején Kecskeméten anyu játszott-e mindkét szerepet, vagy csak Titánia volt. Csak azt tudom, hogy ő volt a gyönyörű tündérkirálynő, szendergett a hintaágyon, és én – lehettem vagy öt éves – mint Pókháló, a kis tündér ringattam őt.

És veszekedett a másik kis tündérrel?!

– A családi legendárium szerint állítólag tényleg rászóltam a másik tündérkére, hogy csak én ringathatom a királynőt, mert ő az én anyukám!

Kende Sándor könyvében is benne van ez a történet, és az is, hogy a regény főszereplője – bár nem nevezi meg, de nyilván az édesanyja –, éppen Júlia volt a színpadon, amikor Dorka nevű kislánya bekiabált, hogy mindjárt jön a mama, csak kiment pisilni...

– Szerencsére nem egy nagy, teljes *Rómeó és Júlia*-előadáson történt mindez, hanem valamilyen alkalomra részleteket játszottak anyuék Shakespeare-művekből. De én már erre sem emlékszem. Gondolom, a szüleim mesélhették ezt is a szerzőnek, így került be ebbe a bizonyos, az anyunak ajánlott, részben az ő élettörténetét feldolgozó regénybe.

A regény – az *Ittfelejtett engem az Isten* – részben fikció, de az tény: az édesanyja eljátszhatta Júlia szerepét, a lánya nem. Nem sajnálja Júliát?

– Nem. Annyi jó szerep van még! Semmi okom a panaszra. Ha állandóan siránkozna az ember, hogy jaj, én nem lehettem Lady Macbeth, nem lehettem Ophelia, nem lehettem Júlia, mikor foglalkozna a saját feladataival. Tényleg nem volt soha szerepálmom. Egyetlen figura volt, akire – csak úgy titokban, magamban – vágyakoztam, ez pedig Wedekind *Luluja* volt. Ezt megkaptam. Köszönöm szépen. Minden vágyam teljesült.

Ha nem is kérte ezt a szerepet, de azért sugalmazta?!

– Nem. Nem sugalmaztam. Nem hiszem, hogy magamra kellene szerepet osztanom. Mi színészek nem látjuk magunkat kívülről. Senki nem tudja pontosan, elfogulatlanul megítélni saját lehetőségeit, korlátait. Az előfordul, hogy elmondja az ember a vágyait a színház vezetőségének, aztán vagy meghallgatják, vagy nem. A nagy szerepálmok egyébként sem biztos, hogy sikeresek lesznek. Sokan bevallották már, mekkora csalódást okozott számukra, amikor végre megkapták a réggen vágyott szerepet, és az mégsem sikerült úgy, mint remélték. Nagyon sok mindentől függ a színpadi siker...

– Ráadásul „színház az egész világ”! Arra titokban sem számított, hogy mint méla Jaques egyszer majd elmondhatja a színházörténet egyik legismertebb monológját?

– Nem számítok semmire, mert akkor nem érnének váratlan és boldog lehetőségek. Ha valamire vágnék, és nem kapnám meg, akkor csalódott lennék.

Az *Abogy tetszikben* már játszott. Igaz, annak idején, még a Katona József Színházban Rosalinda volt. Biztos figyelte már akkor is Jaques-t, most pedig a Nemzetiben Rosalindát.

– Purcärete annyira speciális előadást rendezett, annyira megcsavart mindent, hogy nem sok értelme lenne az összehasonlításnak. Amikor ezt a Katonában játszottuk, még nagyon fiatal voltam. Vannak olyan szerepek, amelyek megértéséhez szükség van az élettapasztalatra és némi bölcsességre is. Arról már csak emlékfoslányaim vannak, hogy milyen is volt Benedek Miklós mint Jaques. Arra viszont pontosan

san emlékszem, hogy megküzdöttem Rosalinda szerepével, és most azt láttam: Trill Zsoltnak sem volt könnyebb dolga. Rosalinda már csak ilyen, küzdeni kell érte.

Visszatérve a „kályhához”: a könyvek is segíthetnek. Hozzáolvas a szerepekhez?

– Hogyne. Különösen akkor olvasok sokat, ha távol van tőlem az a kor, amelyben megíródott a dráma. Minél messzebb vagyunk az időben, annál inkább szükséges ez a „környezettanulmány”. Shakespeare esetében különösen izgalmas lehet egy ilyen előtanulmány, ő ugyanis sok, akkoriban már ismert történetet dolgozott fel, jó kis sztorikat épített be a darabjaiba. Nem egyszerűen átvette, lemásolta ezeket a történeteket, hanem használta. Nagyon érdekes kideríteni: miért?! Mi volt vele a célja? Mit akart azzal a történettel az akkori nézőknek mondani? Mert minden szerző azért vesz elő egy történetet, hogy azon keresztül szóljon a közönséghez.

Az akkori közönséghez.

– Tulajdonképpen ma is ez történik, amikor egy karizmatikus rendező kezébe vesz egy klasszikus művet, és nem mint valami múzeumi tárgyat mutatja be – korrekt módon, minden szerzői utasítást betartva, minden szóhoz pontosan ragaszkodva –, hanem megpróbálja a saját korát foglalkoztató gondolatokat is beleszőni a darabba. A zseniális műveknek megvan az a tulajdonságuk, hogy a butaságokat lerázzák magukról. Viszont az olyan gondolatok, amelyek illeszkednek az alaphűhöz, azok nemcsak belesimulnak, hanem szinte meg is emelik a darabot.

Hogy lehet a mai közönséghez szólni 100-200 vagy 400 éves nyelven?

– Az *Abogy tetszik* színpadra állítása során nem lehettek ilyen nyelvi nehézségek. Kortárs szerző, Jánosházy György fordítása alapján dolgoztunk. Persze az ilyen esetekben az egyik szemem sír, a másik meg nevet. Egyrészt örülök, ha kapok egy új, egy kortárs szöveget, másrészt sírok a klasszikusokért. A legnagyobb költőinknek köszönhetően gyönyörű Shakespeare-fordítások vannak a könyvtárakban. De a színházban – itt és most – a mai közönséghez kell szólnunk, az ő nyelvüket kell beszélnünk, ráadásul a mai nézőktől sokkal távolabb van a költészet, mint lett volna 80 vagy akár 50 évvel ezelőtt is.

Viszont éppen azt a bizonyos „Színház az egész világ...” kezdetű monológot mindenki, aki csak egy kicsit is ismeri Shakespeare-t, a Szabó Lőrinc-fordítás szerint idézi...

– Szerencsére a rendező, Purcárete volt olyan rugalmas, hogy amikor szoltunk neki emiatt, azt mondta: ránk bízva a döntést.

– A kortárs szerző sem biztos, hogy könnyen elsajátítható szöveget ír. Vegyük például Parti Nagy Lajost!

– Parti Nagy Lajos zseniális szövegeket ír, igaz, nem könnyen tanulhatókat, nekem is hozzá kell „törnöm” az agyam, de imádom a fantáziáját, nyelvi leleményeit, virtuozitását, humorát. Időnként szinte már pazarlásnak érzem, annyi mindent belesűrit egyetlen szókapcsolatba. Játszottam az *Ibusárban*, a *Bandy-lányokat* nekünk írta – Hernádi Juditnak és nekem –, és a Caragiale-átiratát is ismerem, a nemzeti *Farsang*-előadásban én voltam Mita Baston. A *Farsang* kapcsán mondta nekem valaki, hogy a szöveg miatt muszáj megnéznie újra az előadást, mert

„Nekem nem az a dolgom, hogy szóról szóra, kívülről megtanuljam és felmondjam, ami a példányban van, hanem úgy kell azt elmondanom, mintha éppen akkor és ott jutna eszembe. Pont ott! És pont nekem...”

Udvaros Dorottya

Kossuth- és Jászai Mari-díjas színművész. 1978-ban végzett a Színház- és Filmművészeti Főiskolán. Pályáját a szolnoki Szigligeti Színházban kezdte, a Nemzetiben töltött egy évad után az akkor alakuló Katona József Színház hamarosan legendássá váló társulatában folytatta, ahol 1993-ig játszott. Egy év szabadúszás után az Új Színház, majd a Bárka Színház tagja, 2002 óta a Nemzeti Színház művésze. Édesanyja Dévény Camilla színésznő, édesapja Udvaros Béla rendező. Sok-sok színpadi alakítása mellett számos mozi- és tévéfilmben szerepelt.

Udvaros Dorottya a 2014/2015-ös évadban a Nemzeti színpadán a *Johanna a máglyán* és az *Ahogy tetszik* mellett egy monodrámban is látható, amelynek címe: *Nyáron, este fél tizenegykor. A helység kalapácsa* után az évad második felében a *Don Quijotéban* élvezhetjük a játékát.

úgy érzi, sokkal többet mond egyszerre Parti Nagy Lajos, mint amennyit képes belőle első hallásra megérteni a néző.

– Előfordult már, hogy átfogalmazta a szöveget? Vagy szólt, ha nem tetszett, amit mondania kellett volna?

– Általában a rendező is észreveszi, de a színésznek is szólania kell, ha valami nem működik. A szöveg élő szöveg. Nekem nem az a dolgom, hogy szóról szóra, kívülről megtanuljam és felmondjam, ami a példányban van, hanem úgy kell azt elmondanom, mintha éppen akkor és ott jutna eszembe. Pont ott! És pont nekem – pontosabban az általam megformált figurának. Csak akkor hatok a nézőre, ha hiteles a megszólalásom.

Erről jut eszembe a verses szöveg, és Petőfi...

– Petőfi édes! Imádom! A huszonéves fiatalok vagányságával tudott és mert játszani, bolondozni, miközben fantasztikus dolgokat vett észre és írt le a világról – ráadásul ma is nagyon jól mondható verssorokban.

Jelenet a *Johanna a máglyán* című előadásból | fotó: Eöri Szabó Zsolt

Nagyon várom *A helység kalapácsát*, amiben Szemérmes Erzsókot játszom...

Petőfitől szokták idézni: „Shakespeare egymaga fele a teremtésnek”.

Ez lett Udvaros Béla *Shakespeare-breviáriumának* a mottója is. Édesapjával meg szokta beszélni a szerepeit?

– Apu mindig is olyan volt, mint egy élő lexikon. Bármilyen szakmai kérdéssel fordultam hozzá, mindig mindenre tudta a választ, de ha véletlenül elakadt volna, akkor már hozta is könyvtárából a megfelelő könyvet. Ezt a breviáriumot úgy állította össze, hogy újra olvasta Shakespeare összes drámáját, és összegyűjtötte a számára legszebb, legérdekesebb, legbölcsőbb részleteket. Szubjektív válogatás, de nekem nagyon kedves, tulajdonképpen benne van apu színházi, rendezői hitvallása.

– Udvaros Dorottyanak mikor lesz kötete?

– Miért?! Kellene?

– Már csak a színházi és filmszerepek felsorolásából, az eddig megjelent interjúk részleteiből összejönne egy könyvecske...

– Már négy nekirugaszkodás történt, hogy könyvet írjanak rólam, de nem sikerült. Ennek egyik oka, hogy soha nem dédelgetem az életművem. Nagyon rendetlenül őrzöm, pontosabban nem őrzöm az emlékeimet. A megjelent cikkeket, fotókat időnként bedobálom egy dobozba, aztán megfedlek az egésztől, és összerágják az egerek a kamrában. Talán azért van ez, mert későn érő típus vagyok, talán mert mindig előre tekintek. Pedig tudom, hogy az embernek bizonyos idő

A Buborékok próbáján Udvaros Dorottya-nak Törőcsik Mari ad tanácsot, aki az előadás létrehozásában játékmesterként tevékenykedett (2004) | fotó: Eöri Szabó Zsolt

Csehov: Három nővér, 2010, Kulka Jánossal | fotó: Gordon Eszter

után foglalkoznia kellene azzal is, ami már mögötte van. Amikor először – talán 20 vagy 25 éve – megkeresett ezzel az ötlettel egy újságíró – egy igazán komoly, felkészült színikritikus –, nagyon megrettentem. Azt mondtam: ne haragudj, de én még nagyon fiatal vagyok, vagy talán betegnek látszom?! Hallottál valamit?! Hol van még az az életmű, amiről írni akarunk?! Aztán jött megint valaki, szintén egy nagyon tehetséges, szintén színikritikát író újságíró, de akkor még mindig nem éreztem azt az elementáris erőt, hogy az életem történetét, vagy a szakmai gondolataimat nyomtatásban is megörökítem. Azóta kétszer is megkerestek az ötlettel, de most meg már az zavar, hogy a könyvesboltok tele vannak életrajzokkal. Senkit sem akarok megbántani, de ma már bárki is megjelenhet bármi, ha azt valamilyen piaci érdek alátámasztja, ha az valamilyen anyagi haszonnal jár a kiadónak. Ebben a versenyben nem akarok részt venni. A színház a pillanat művészete. Nekem mindig azon az estén kell hatnom, akkor kell jónak lennem, amikor éppen ott van az a bizonyos néző, akit érdekel a mi előadásunk és benne az én munkám. A színművészet illékony művészet, még nem látom annak a formáját, hogy miként lehetne ezt megörökíteni.

És most következze a Dal a ravaszdi Shakespeare Williamról!

– „E kies hazában mutass nekem egy oly nagy ravaszt, mint Shakespeare William!”

Nagyon megtalálta ez a dal! Az önálló lemeze, az Átutazó nagy siker lett, kisebb-nagyobb zenés szerepei is voltak, de az igazi nagy zenés darabok kimaradtak az életéből!

– Klasszikus prózai osztályban végeztem. Isteni szerencse, hogy egyáltalán megtaláltak zenés darabok. Kifejeztem életem nagy szerencséjének, ajándéknak tekinthetem, hogy a Madách Színházban eljátszhattam egy musical főszerepét, hogy az Operettben még mindig játszom az *Abigél*-ben, hogy Dész László méltónak talált arra, hogy dalokat írjon nekem, hogy aztán Bereményi Géza engem is felkért, hogy énekeljek a Cseh Tamás-esten. Innen a zenés kapcsolat ezzel a ravaszdi Shakespeare Williammal...

Kislánként sem álmodott arról, hogy primadonna lesz? Édesanyja nemcsak Tündérkirálynő volt, de Tangolita is!

– Tudtam, hogy anyukám nagyon jó színésznő. Azt is, hogy komoly szerepeket játszik. De akkor Kecskeméten ott volt Gyöulai Viktória! A primadonna! Kislánként tőle voltam elájulva! Földig érő ruha, nagy kalap, esernyő! És ahogy bejött középen! Számomra az maga volt a csoda. Amikor anyu a *Bál a Savoyban* mint Tangolita szerepelt, na, akkor nagyon elégedett voltam vele is. Gyerekként én is jártam szolfézsra, zongorázni is tanultam, volt egy jó szopránom, szerettem énekelni. Ennyi. Aztán a főiskolán prózai osztályba jártam. Az énektanárom ugyan felfigyelt rám, biztatott is, látott bennem fantáziát, de ő másfél év után elment a főiskoláról, elkerült a Kodály Intézetbe. Így az én zenés karrierem el sem kezdődhetett. Ezért érzem nagy ajándéknak, ha énekelhetek.

– Már táncolt is! Óriási siker volt a Szombat esti láz!

– Az egy komoly munka volt. Meg kellett tanulnom tízféle táncot!

Három jelenet Bernard Shaw: Warrenné mestersege című darabjából (2008), a jobb oldali képen Blaskó Péterrel | fotó: Sándor Katalin

– Most következhetne a művész függetlenségének kérdése. Meg tudja-e őrizni magát a bulvártól? A napi politikától...

– Egy művésznak függetlennek kell lennie a napi politikától. Nyilván figyeli az ember a világot, hiszen abban él, és arra kell időnként így vagy úgy reagálnia. De egy előadáson belül a színész a kapott és vállalt szerepét a rendezés szellemiségének megfelelően keltheti életre. Ráadásul azokat a figurákat is árnyalni kell, akiket a politika vagy a közvélekedés nagyon negatívnak vagy nagyon pozitívnak tart. Meg kell keresnem az adott szerep minden összetevőjét, nemcsak a jó vagy csak a rossz tulajdonságokat. Nem lehet egy személyt papírmáséként megjeleníteni.

És a bulvártól meg tudja őrizni magát?

– Hát?!

Szóval?!

– Egy művész, aki alkot, az igyekszik megmutatni, amit csinál. Nem vonulhatunk el a világtól. Ráadásul a színházi előadás csak a nézővel együtt értelmezhető. Ha lehetőséget kapunk, időnként nem árt a színházon kívül is megmutatkoznunk. Ebben a világban élünk. Ez az élet!

Kár, hogy ezt az „élet”-szót sem tudom úgy leírni, ahogy mondja!

– Erről beszélünk! A szó csak szó...

Ez is Shakespeare...

FILIP GABRIELLA

Bartis Attila: Anyám, Kleopátra, 2003, Fekete Ernővel | fotó: Kaiser Ottó

A Cseresznyés kert előadása után a Nemzeti Színházban, a Nemzet Színésze cím átvételekor | fotó: Eöri Szabó Zsolt

HATVANHÁROM ÉVE SZÍNPADON

Cseho Cseresznyés kertjének végén vastappsal köszöntik Szolnokon. Ő Firsz, a hűséges öreg szolga, a régi szép idők tanúja. A nyolcvanöt éves Bitskey Tiborral, a Nemzet Színésze című sikerekről, szerepekről, pályatársakról és persze a múlt időről beszélgettünk.

Hihetetlenül sok talentumot kapott az égjeiktől: vonzó külsőt, ragyogó mozgáskultúrát, gyönyörű orgánusmot. Ölébe hullott a siker?

– Azért meg is dolgoztam érte. Fiatalon aktívan sportoltam, minden atlétikai számban jól teljesítettem. Olyannyira, hogy ha nem jön a Színművészeti Akadémia, kivitte volna a helsinki olimpiára mint tízpróbázót. Sajnos nem volt időm edzeni, így erről lemaradtam, amit maig sajnállok. Persze a sportot soha nem hagytam abba, s ez segített kondícióm megőrzésében. Amit még bánok: az éneklés. Ha nem ragadnak el a prózai szerepek, talán még az Operában is felléphettem volna. Legálabbis egyes tanáraim szerint.

De elragadta a próza. Még csak másodéves akadémista, amikor szerződött a Néphadsereg Színház, a korábbi és későbbi Vígszínház.

– Az akadémiára szinte besétáltam. Talán ha hét percet töltöttem az szigorú bizottság előtt – Básti Lajosra és Gellért Endrére emlékszem. Egyetlen verset sem hagytak végigmondani, aztán végül elénekeltem Bánk nagyáriáját. Mint száműzött, ki vándorol a sűrű éjen át... *(énekel most is mély átérzéssel, jelezve, hogy hangja a régi.)* Mondták, elmehetek. Felvettek, s ha már ott voltam, mindent meg akartam tanulni. Éltanuló lettem, Pápai Erzsivel párban. A színházban pedig rögtön főszerepeket osztottak rám.

Értékes, nagy művek mellett sok rossz darabot is bemutattak az ötvenes évek elején. Melyik szerepére emlékszik vissza legszívesebben?

– Shaw *Szent Johanna*-jában Bulla Elma oldalán játszottam Cauchont, a fattyút. Állítom, hogy Bulla Elma volt minden idők legjobb ma-

gyar Johannája, boldogság volt vele játszani. Persze voltam Cyrano, Petrucchio a *Makrancos hölgy*-ben. Nem panaszkodhatok, elhalmoztak nagyszerű szerepekkel.

Már 1952-ben elkezdődött filmes karrierje. Az országos népszerűséget a Rákóczi hadnagya és az Egy pikoló világos hozták meg. Játszott Várkonyi Zoltán valamennyi történelmi filmjében, amelyeket a szakma akkor lekezelt, de maig vetítik ezeket a televízióban.

– Óriási szerencsém volt, hogy rengeteg sikerfilmben játszhattam, nagyon szerettem filmezni. És micsoda partnereim voltak!

Ki volt a legkedvesebb?

– Ruttkai Éva. Csodálatos színésznő volt.

Jól ment sora a Vígszínházban, mégis hűtlen lett hozzá.

– Átszerződtem a Nemzetibe, hogy Gellért Endrével dolgozhassam. Korábban Gellért állította színre Illés Endre–Vas István *Trisztán*-ját. A címszerepet játszottam. Úgy éreztem, itt értem a csúcsra. Egyébként Jászai-díjat is kaptam a Trisztánért.

Felidéznél, mi volt Gellért Endre titka? Milyen instrukciókat adott?

– Hagyta, hogy a színész kiérlelje magában a szerepet. A házi főpróbáig csak bólogatott, figyelt. Aztán a főpróbán odaszólt nekem: igen, ez egy szép germán Trisztán, de legyen kicsit délibb, szenvedélyesebb. Mit mondjak, ezután majd felrobbant a színpad a szenvedélytől. Gellért öngilkossága után szerettem volna visszaszerződni a Vigbe, de nem

Bitskey Tibor és Ruttkai Éva (Sarkadi Imre: Ház a város mellett, Pesti Színház, 1971)
| fotó: Keleti Éva (forrás: OSZMI)

Bitskey Tibor

A Nemzet Színésze címmel kitüntetett, Kossuth-díjas és kétszeres Jászai Mari-díjas művész Rákoskeresztúron született 1929-ben. A Színművészeti Akadémiát 1953-ban végezte el, de már 1951-től a Magyar Néphadsereg Színháza (Vígsház) ösztöndíjas tagja. 1959–1964 között a Nemzeti Színház, 1964–1974 között a Vígsház társulatában dolgozik. 1974–1996 között a Thália, illetve az Arizona Színház vezető művésze. Megszámlálhatatlan színpadi szerepe mellett számos filmben nyújtott emlékezetes alakítást.

engedtek. Végül Both Béla megszánt és utamra bocsátott. Persze nem volt haszontalan a Nemzetiben eltöltött négy év, hiszen olyan óriásokkal játszhattam együtt, mint Bessenyei Ferenc.

Amikor visszatér, már a Várkonyi-korszak zajlik a Vigben. Hihetetlenül erős a társulat, amelyet az igazgató filmesként is remekül menedzsel. Tíz év után mégis úgy érezte az akkor negyvenöt éves Bitskey Tibor, hogy váltania kell. A sok főszerep után nem akart másodhegedús lenni?

– Még vígsházasként játszottam nyaranta a Kazimir-féle Körszínházban. Szép szerepeket kaptam, kulturális misszionáriusnak láttam, amit Kazimir Károly csinált, és úgy éreztem, váltanom kell, átszerződtem a Thália Színházba. Ahogy mondani szokás: a változatosság gyönyörködtet.

Közben előadóestjeivel járta az országot, s rengeteg verset mondott. Ki a kedvenc költője?

– Szabó Lőrinc. Nekem *A huszonhatodik év* a magyar líra csúcsa. (*Bitskey Tibor hangja felforrósodik, és siratja a halott kedvest.*) A nekem legkedvesebb tíz-tizenkét szonettet ma is bárhol elő tudnám adni.

Csodálatos a memóriája. Minden szerepére emlékezik?

– Dehogya! A lényegtelen dolgok kiesnek az ember fejből. Igaz a mondas, hogy amit élvezettel tanulsz, azt nehezen felejtjed. Hosszú részleteket tudok még mindig a *Trisztánból*, a *Cyranóból*...

Már nyugdíjkorú volt, amikor csatlakozott Udvaros Béla Evangélium Színházához.

– A protestáns egyházak támogatásával a kilencvenes évek elején létrejött színház olyan darabokat vett elő, amelyek nagyon hiányoztak a fővárosi színházak repertoárjából. Boldog voltam, hogy végre Németh László-darabban játszhatok. Bolyai Jánosként még a hegedűtudásomat is bemutathattam.

Nyolcvanon túl sem tud színház nélkül élni?

– Amikor Balázs Péter, a szolnoki Szigligeti Színház igazgatója megkeresett, mennék-e vendégszerepelni, boldogan igent mondtam. Azóta hét bemutatóm volt. Mivel a szemem romlása miatt már nehezen megy a szereptanulás, kikötöttem, hogy tíz-tizenöt mondatnál többet nem vállallok. Fírsz kivétel, nem tudtam ellenállni. Nagyszerűen érzem magam Szolnokon.

Ha visszatekint a pályájára, elégedetten hátradől a karosszékből? Volt olyan szerep, amit nagyon szeretett volna eljátszani, de nem kapott meg?

– Othellót nagyon szerettem volna eljátszani, de nem adta meg a sors. Igaz, helyette sok minden mást adott. Nincs okom keseregni.

OSZTOVITS ÁGNES

A Nemzeti Színésze címet 2000-ben alapították Schwajda György, a Nemzeti akkori igazgatójának a kezdeményezésére. A címet mindig tizenketten viselik. Jelenleg Tordy Géza, Bodrogi Gyula, Máthé Erzs, Haumann Péter, Törőcsik Mari, Molnár Piroska, Psota Irén, Berek Kati, Király Levente, Gera Zoltán viselik. Ha a cím egy viselője elhalálozik, a megüresedett helyre a cím többi birtokosa egyhangú szavazással tehet javaslatot. Így választották az ősszel elhunyt Avar István és Sztankay István helyére Bitskey Tibort és Cserhalmi Györgyöt.

A Nemzet Színésze cím korábbi birtokosai voltak: Sinkovits Imre, Agárdy Gábor, Bessenyei Ferenc, Darvas Iván, Garas Dezső, Kállai Ferenc, Lukács Margit, Raksányi Gellért, Zenthe Ferenc, Komlós Juci és Szabó Gyula.

A Nemzeti Magazin következő számában Cserhalmi Györggyel olvashatnak interjút.

Gajdó Tamás

Zsazsa sűrol – Fedák Sárít, a korszak sztárját ápolónőként is az elsők között emlegették...

„POCSÉK MESTERSÉG ILYENKOR A SZÍNÉSZET”

Az első világháború színháza – az eufóriától a kiábrándulásig

„Amíg ez a megpróbáltatás tart, lehet-e hozzá tollal érni? Viszont amíg tart, lehet-e egyébről írni?” – Ignotus, a Nyugat kritikus a tette fel ezt a kérdést Molnár Ferenc háborús darabja, *A fehér felhő* kapcsán 1916-ban. Az első világhézés idején sokféle színházi válasz született a kérdésre.

„Az utcákön háború mellett tüntetett a tömeg, fizetett tüntetők kezdtek, de hamarosan beleugrattak majd mindenkit a »hazafias« kalandba, zászlók lobogtak, ifjak énekeltek, a bevonuló katonákat lelkes tömegek vették körül – mert alapjában véve mindenki meg volt győződve arról, hogy hat hét alatt vége lesz az egésznek, a hatalmas osztrák–magyar hadsereg bevonul a kis Belgrádba, s ott olyan békét diktál, amelyet akarunk, s presztízünk az egész világ előtt nagy lesz, mert megbosszultuk Ferenc Ferdinánd meggyilkolását” – így emlékezett Lengyel Menyhért drámaíró az első világháború kitörésére.

Erkölcös-e?

Lengyel arról nem szólt feljegyzésében, hogy 1914. augusztus elején többen feltették a kérdést, hogy mi lesz a színházzal. Erkölcös-e szórakozni akkor, amikor a katonák a harctéren küzdenek, és vérüket áldozák a hazáért? Ki fog színházba járni, ha a napi szükségletek kielégítése felemészti az emberek jövedelmét? És ki fog játszani, ha az általános mozgósítás harcba szólítja a színészeket?

Utóbbi felvetés nem volt alaptalan. A Pesti Napló 1914. augusztus 15-én kelt beszámolója szerint az Operaházból hatvan tagot hívtak be katonának, főleg a műszaki és a karszemélyzetből; a Vígszínház-

ból pedig behívták ifj. Ditrói Mórt, Stella Gyulát, és még a technikai személyzetből is tizenöt főt; míg a Magyar Színház és Király Színház közös társulatából hét művésznek, tizennyolc zenésznek és nyolc díszítőnek kellett beruukkolnia.

„A Nemzeti Színház tagjai közül is többen bevonultak. Hevesi Sándor nagybetegén került haza a frontról. Beregi Oszkár és Kürthy György főhadnagyi rangban szolgált, Rajnai Gábor egyszerű honvéd lett. Katonáskodott Bakó László is, Lugosi Béla pedig súlyosan megsebesült, majd felépülése után ismét a frontra ment. Ápolónői munkát vállalt a színház tagjai közül Paulay Erzs, Váradi Aranka, Hettyey Aranka, Somló Emma” – foglalta össze Székely György színháztörténész ennek az időszaknak az eseményeit.

Propaganda kontra Fedák

Az „itthon maradottaknak” azonban valamiből élniük kellett, s a háborús eufóriához gyorsan alkalmazkodva olyan alkalmi darabokat játszottak, melyek színpadra fogalmazták a lelkesedést.

A Király és a Magyar Színház közös produkciójában, Pásztor Árpád *Ferenc József azt izente!* (1914. augusztus 25.) című darabjának első jelenetében az öreg negyvennyolcas honvéd varázsütésre megifjodott,

Címlapon. Bajor Gizi és Rajnai Gábor *A fehér felhő*-ben (Nemzeti Színház, 1916)

Az első világháború idejének egyik legnagyobb sikerét, Kálmán Imre *A csárdáskirálynő* című operettjét a Király Színház mutatta be 1916-ban

és felcsapott Ferenc József katonájának. A színpadon a Kossuth-nóta szólt az uralkodót éltető új szöveggel. A darab rámutatott a korabeli nemzettudat furcsa kettősségére, mely 1848 és Kossuth eszmei örökségét össze tudta egyeztetni a forradalmat eltaposó, „koronás gyilkosból” mindenki Ferenc Jósikájává lett uralkodó iránti hűséggel.

A magánszínházakban október elejéig lelkesítő műveket adtak elő – a Vigszínházban Hegedűs Gyula és Faragó Jenő *Mindnyájunknak el kell menni* című művét; a Népoperában Mérei Adolf és Béli Izor darabját, *A vörös ördögök*et játszották; míg a Király Színházban Márkus László *Varsótól az Adriáig* és Vágó Géza *Nagy dolog a háború* című színjátéka került színre.

Az embereket azonban nem sokáig kötötte le a propaganda, a Király Színházban hirtelen döntöttek a műsorváltozásról: 1915. október 17-én zsúfolt ház előtt, a békeévek színházi estéire emlékeztető hangulatban felújították a *János vitézt*, a főszerepben ismét Fedák Sárival és Medgyaszay Vilmával.

A következő hetekben felváltva játszották Kacsóh művét *A cigány-prímással*, csüörtökönként pedig az Augusztina zenekar fellépésével jótékony esteket rendeztek.

Türelmetlen közönség

A hadüzenet után az állami színházak felfüggesztették működésüket, s bár a bécsi udvari színházak 1914 októberében újra játszani kezdtek, Budapesten a Nemzetiben és az Operaházban a megelégnélő sajtótámadások ellenére sem indult meg az évad. November végére azonban világossá vált, hogy a kezdeti villámháborús tervek nem valósulnak

meg, s a türelmetlen közönséget pedig nem lehetett arra kényszeríteni, hogy a háború végét megvárja.

A Nemzeti 1915. január 28-án aztán megkezdte csonka évadját klasszikus, egyben háborús tematikájú egyveleggel: „Jókai Mór szomorújátékából, *A szigetvári vértanúkból* adtak elő egy jelenetet, Aiszkülosz háborús tragédiáját, *Heten Thébá ellen*, a *Bánk bán* második felvonását és Schiller költeményét, a *Wallenstein táborát*, vadászokkal, markotányosnókkal, zenészekkel” – írta Kosztolányi Dezső.

Az első világháború kitörésekor tapasztalt lelkesedés a hadi helyzet válságosra fordulásával szertefoszlott. Az oroszok 1915. szeptember 16-án körülvették a galíciai Przemyśl várát, amelynek osztrák-magyar védői hónapokig hősiesen kitartottak, de végül fel kellett adniuk az erődítményt. Az első világháború egyik legdrámaibb eseménye volt ez a hosszú ostrom. Erről a tragikus mozzanatról a korszak legsikeresebb primadonnájának, Fedák Sárinak levele is tanúskodik, melyet a kor legsikeresebb írójához, Molnár Ferenchez intézett: „Przemyśl tönkretett. Úgy járnak az emberek, mint az örültek, sírnak az utcán, az asszonyok meg ájuldoznak. Leírhatatlan ez a lehangoltság. [...] Alig bírtunk játszani. Iszonyú pocék mesterség ilyenkor a színészet. Belém fagyott a szó, és az idegességtől folyton könnyes volt a szemem.”

Molnár Ferenc ekkor haditudósítóként szolgálta hazáját. Élményeiről nemcsak prózai kötetben számolt be, a Nemzeti Színház 1916. február 25-én bemutatta *A fehér felhő* című mirákulát, mely egyedülálló az író életművében, hiszen szereplői falusiak: gyerekek, özvegy-asszonyok, népfölkelők. A megható és könnyeket fakasztó, mégsem szentimentális vagy giccses történet másféle Molnárt mutatott a közönségnek.

Kiábrándulás után szórakozás – Varsányi Irén és Csontos Gyula Herczeg Ferenc *A két rókában*. (Vígyszínház, 1917)

A Színházi Élet című lap kiadása a háborús papírhány miatt jó ideig szünetelt, de azután annál keresettebb lett. Csakhamar harminchatezer példányban jelent meg, mert a hozzátartozók kedveskedni akartak a fronton harcolóknak, s küldözgetni kezdték a tábori postafiókszáma.

Az újraindult lap elkalauzolta olvasóit a Radetzky kórházba – melynek felszerelésére Fedák Sári huszonötezer koronát költött. Megszólaltatták Rotbahrt József ezredorvost, aki mütő-asszisztensének nevezte a primadonnát. A bakák – legalább is a Színházi Élet híradása szerint – istenítették Fedákot: „Ha ő van benn a műtőnél, nem kapálódznak, összeszorítják a fogukat, nem sírnak, némelyik még vidáman beszélget is a kórház kedvencével, a drága jó Fedák nénével...”

Jászai Mari kis csomagokat küldött a frontra; naplójában azonban a helyzet visszasságait sem titkolta el: „1916. augusztus 18. – Hallom, hogy a Zita-kórházban, ahová én egy esztendeig mindenemet kihordtam a háromezer zacskón kívül, a sebesültek szájából lopták ki a falatot a hivatalnokok.”

Hangulatváltás

Jászai azt is feljegyezte, hogy az emberek belefáradtak az adakozásba. Ám amíg a jótékony rendezvényekről távol maradtak az emberek, a színházak, kabarék és mulatók látogatottsága soha nem látott méreteket öltött, és hosszú sorozatban játszották a színdarabokat. A Király Színházban Szirmai Albert *Mágnás Miska* (1916. február 12.) című művét és *A csárdáskirálynő* (1916. november 3.) című Kálmán Imre-operettet kétszázszor adták elő megszakítás nélkül.

De nemcsak az operettek hódítottak. A Nemzeti Színház és a magán-színházak háborús repertoárján több legendás mű szerepelt, mely bekertült a magyar színházi kánonba. A polgári színműírók legjelesebb képviselői szinte ontották a darabokat. A legtermékenyebbnek Gábor Andor bizonyult, hat színművét mutatták be; Hevesi Sándornak négy drámáját játszották a Nemzetiben. Bródy Sándor 1915-ben írta a *Lyon*

Boldogságom, Ma hajnali 3 óra egy pokol, tűz és láng minden körülöttem. A jobb fülemlen nem hallok a siketítő robbanásoktól. Nincs pillanatnyi pihenés, csak a lelkem pihen, mert folyton folyton reád gondolkodom én édesem, egyetlenem! Tegnap délután kikísértelek a vasúthoz, a kocsiban egész idő alatt az ölemben ültél, és én teljes erőmből szorítottalak a szívemhez. Egészen hozzám tapadtál. Milyen édesen odasimult a finom, szomorú kis arcod az enyémhez, és milyen boldogság volt ezer és ezer apró csókkal megsimogatni az ajkad és a szemeid.

*Vajda Miklós levele Bajor Gizinek
(1916. augusztus 1.)*

Leált és 1916-ban *A szeretőt*. Bár hivatalosan nem működött cenzúra, 1916-ban nem engedélyezték, hogy Bródy művében az osztrák-magyar uralkodóház tagja a színpadon szerelmi botrányba keveredjen egy polgárlánnyal, ezért *A szerető* helyszínét hirtelen Oroszországba kellett áttenni. (Érdekes, hogy az operettszínpadon nem zavart senkit, hogy *A csárdáskirálynő*-ben nevetségessé tették az osztrák arisztokráciát és a hadsereg főtisztjeit!) A Vígyszínházban és a Nemzeti Színházban Lengyel Menyhértnek, Szomory Dezsőnek, Molnár Ferencnek és Herczeg Ferencnek tapsolt a közönség. A háborús szenvedést feledtetni akarták a színpadi hatás mesterei, s Herczeg Ferenc művében 1917-ben is az volt a fő kérdés, hogy „Járt-e Cécile a Török utcában?”, azaz, hogy megcsalta-e az urát vagy sem...

Kritikus hangok

A kiábrándulást, a háborúellenes hangulatot sokatmondóan reprezentálta Bíró Lajos *Hotel Imperial* című műve a Magyar Színházban, 1918 januárjában. Schöpflin Aladár ezt írta róla a Nyugatban megjelent kritikájában: „a darab patetikus tiráda a háború intézménye ellen. Nemcsak alakjai, akik közül kettő-három is, mindegyik a maga módján, kifejti antimilitarista nézetét, s a főszereplő is a végén eljut a háborúellenes meggyőződésig – hanem a darab egész szelleme, gondolati éle is ellene mond a törvényesített, sőt hivatalosan dicsőített gyilkolásnak.”

Bajor Gizi és fivére, Beyer Rudolf 1917-ben a Kardos nővérek műtermében

„tűz és láng minden körülöttem”

Bajor Gizi – azaz Beyer Gizella – 1914. május 31-én átvette diplomáját a színiakadémián, s a Nemzeti Színházhoz szerződött. Néhány hónappal később, az első világháború kitörésekor testvérét, vőlegényét és rajongóit behívták katonának. Édesapja pedig, aki a Báthory kávéház bérloje volt, csődbe ment. Ebben a reménytelen helyzetben a színésznő maradt a család egyetlen reménysége, neki kellett minden áron karriert csinálnia.

Az első jelentősebb feladatot 1915. május 2-án kapta: eljátszotta Gárdonyi Géza *Annuska* című művének címszerepét. Majd egymást követték a kisebb-nagyobb szerepek. Bajor Gizi csodálatos pályakezdését azonban beárnyékolta az első világháború: barátja és első kritikusa, Sztrakoniczky Károly 1915 tavaszán a kárpáti harctéren elesett, vőlegényét, Vajda Ödönt 1916 februárjában vitték ki a tűzvonalba, ahonnan hosszú leveleket küldött menyasszonyának. Fivére, Beyer Rudolf is a fronton szolgált, a háború végére előléptették főhadnaggyá.

Bajor Gizi hódolóiak száma viszont gyarapodott: Amburuz Zoltán, aki 1917-ben lett a Nemzeti Színház igazgatója, megállapította – legalábbis Csathó Kálmán így emlékezett –, hogy Bajorhoz fogható színésznő Eleonora Duse óta nem járt a földön, s kijelentette: „Bajornak nemcsak minden szerep való, hanem meggyőződésem szerint, minden szerep elsősorban csak neki való”.

Csaknem ezzel egy időben tűnt fel Hatvany Lajos, a gazdag, befolyásos, szenvedélyes mecénás, író és lapszerkesztő, aki ajándékokkal – például telefonnal, cigarettával – és dicsérő kritikákkal halmozta el a fiatal művésznőt.

Ez az időszak egyébként a magyar színházművészet egyik legdiadalmasabb korszaka. Az alkalmi, háborús darabok után 1915-től kezdve Molnár Ferenc, Herczeg Ferenc, Gábor Andor, Móricz Zsigmond, Szomory Dezső, Bródy Sándor színjatekait, Kálmán Imre, Lehár Ferenc és Szirmai Albert operettjeit sosem látott, hisztérikus siker kíséretében játszották Budapesten és szerte az országban.

„...tűz és láng minden körülöttem...” Bajor Gizi és a nagy háború.

Kiállítás a Bajor Gizi Színésmúzeumban
(1124 Budapest, Stromfeld Aurél 16.).

Megtekinthető: 2015. február 1-ig,
szerdától vasárnapig 14 és 18 óra között.

Az első világháború idején mégis jobbra a kabaréban adtak elő olyan műveket, melyek a háború értelmetlenségét sugallták. A kabaré a háború kitörése előtt ellenzéki politikai szócsóként működött. A hadüzenet után nem sokkal azonban rádöbbenek az emberek, hogy a Monarchia élet-halál harcát vívja, és a vesztes háború következménye a teljes összeomlás lesz. A humanizmus és a szolidaritás eszménye jó néhány jelenet középpontjába került, s 1918-ban Szép Ernő *Május* című egyfelvonásosa már-már az abszurd világát előlegezte.

Emőd Tamás *Vajon mit csinálnak?* című jelenete a Modern Színpadon már a háború legelején, 1915 októberében arra hívta fel a figyelmet, hogy a paraszti kultúra közös gyökerű, az érzelmeket és szenvedélyeket pedig a hadüzenet sem szüntetheti meg. Ezt a gondolatot Rippl-Rónai József idillikus színpadképe is megerősítette: „Szibériai parasztház. A falon ortodox szentek, fekete Mária-kép, tarka tányérok; a kemencén szamová és balalajka.” A jelenetben magyar népdalok és a folkloristák által hadifogolytáborban gyűjtött orosz népdalok is felcsendültek, az altatódal szövegét állítólag Gorkij írta.

És jöttek a hadigazdagok

Az első világháború a közönség összetételét is átalakította: a színházakban, kabarékban és a mulatókban feltűntek a hadigazdagok. „Változott a színház nézőterének képe. Megint tarka lett, megint lármás lett. Megint későn jönnek, és megint nagyon és hangosan köhögnek” – jellemezte az új publikumot emlékezésében Hegedűs Gyula, a Víg-színház népszerű színésze.

Természetesen a színházi vállalkozók is meggazdagodtak. Faludi Gábort, a Víg-színház direktorát hadimilliomosként emlegették. A színház éves nyereségét 1918-ban 234 000 koronára becsülték. A vesztes háborút és a bukott forradalmakat követő gazdasági összeomlásban az igazgató hadikötvénybe fektetett vagyona azonban elúszott – a mesés színházi konjunktúrát pedig elhúzódo válságok kísérték.

Szerzője és tárgya. Matei Vişniec az INFINITEZIMAL című román kulturális magazinnal. | fotó: Eöri Szabó Zsolt

EGY TRÓNFOSZTOTT KALANDJAI

Matei Vişniec a valóság abszurdításáról, az író mindenhatóságáról,
a művészi szélhámoságról és a bolond hitéről

„Eldöntöd a szereplődről, hogy megölöd, de később fel is támaszthatod. Az író, amikor ül a fehér lap felett, úgy érezheti magát, mint az Isten a világ teremtése előtt” – mondja Matei Vişniec, a Párizsban élő román drámaíró. A világ egyik legjelentősebb színházi szerzője az első Madách Nemzetközi Színházi Találkozó (MITEM) vendége volt az idén tavasszal, a 2015-ös fesztiválon pedig egy darabja is látható lesz a Nemzeti Színházban.

Abszurd művekkel indult a drámaírói pályája. Miért?

– Úgy éreztem, hogy az abszurd valójában a realizmus egy formája, mert tulajdonképpen az életünk maga volt totálisan abszurd a Ceauşescu-féle kommunista Romániában. Tinédzser koromban a felfedezés erejével hatottak rám Samuel Beckett és Eugen Ionesco drámái, nagyon vonzott ez az írói „família”.

Vagyis így tudott arról írni, amit maga körül látott, tapasztalt?

– Igen, ezért írtam először abszurd műveket. De nem kizárólagosan ilyeneket, más megoldások is érdekelték: az álomszerű, fantasztikus irodalom, a groteszk színház, később pedig realista, történelmi és költői drámákat is írtam... Például *A nő szemérme, mint a boszniai háború csatamezeje* című darabom újságírói tapasztalataim alapján készült. A

„Soha életemben nem voltam sem rendező, sem színész. Csak drámaíró. Ez az egyik oka annak, hogy szerzőként teljes szabadságot adok a rendezőnek, akit én velem egyenrangú művésznek tartok.”

Bobóc kerestetik – amit már vagy tizenöt országban játszottak –, három munkát kereső öreg bohócról szól, és abszolút realista alkotás az élet kegyetlenségéről. *A pandamedvék története, amiként egy szaxofonos meséli el, akinek egyik barátja Frankfurtban lakik* pedig lírai-filozofikus mű. Töreksem arra, hogy ne ismételjem magam. Éppen az az írás varázsa, hogy mindig újrakezdem, újra és újra.

Hogyan kell ezt elképzelnünk?

– Amikor világra hozol egy szereplőt, megkomponárod a sorsát. Eldöntöd, hogy megöled, de később fel is támaszthatod. Az író, amikor ül a fehér lap felett, úgy érezheti magát, mint az Isten a világ teremtése előtt... Szükséged van a józan észre annak megértéséhez, hogy ez nem több, mint játék. Én hiszek a munkában és az írás iránti alázatában. Alázatos maradok a szavakkal szemben, mert tudom: lényegében ők írnak le engem, nem én őket. Amikor megpróbálok kibányászni az agyamból egy érzelmek keltésére alkalmas történetet – ez az egyetlen dolog, ami az irodalomban érdekel! – tudom, hogy kapcsolatba kerülök a világegyetem minden energiájával, titokzatos erővel és a nyelvi emlékezettel... Az írás földrengés... Kapcsolatba kerülök a jóval és a rosszal, az étellel és a halállal. Hajt a vágy, hogy jelet hagyjak magam után, és félek, hogy nyom nélkül tűnök el a semmiben... Az írás aktusát, legalábbis nálam, áthatja a szorongás az ismeretlentől. Néha úgy érzem magam, mint a hírnök, aki semmit vagy csak nagyon keveset ért az üzenetből, amit hoz, de tudatában van sorsának: minden áron el kell juttatnia a címzetthez...

A színháznak volt döntő szerepe abban, hogy elmenekült Romániából.

– *A Lovak az ablakban* című darabomat egy nappal a bukaresti bemutatója előtt betiltották. Ez volt az utolsó csepp a pohárban. Ez 1987-ben

történt. Sem a „peresztrojka”, sem a „glasznosztj”, vagyis a Gobacsov-féle szovjet politikai nyitás kísérletének nem volt semmi jele a Ceaușescu házaspár által megnyomorított román földön. Persze 1989-ben, a kommunizmus bukása után visszatérhettem volna Romániába. Párizsban azonban elindult frankofón írói karrierem, és az újságírás területére is elkalandozhattam. A Radio France Internationale (RFI) román szerkesztőségében dolgozva pedig megmaradt a kapcsolatom Romániával.

Nem lett francia íróvá az évek során?

– Nem, nem! Román író vagyok, aki szerencséjére jól ismeri mindkét nyelvet, és aki időről-időre franciául is ír. Emellett „latin” írónak tartom magam, mert latin a temperamentumom, és európai író vagyok, mert európai érzékenységgel is rendelkezem... Ugyanakkor a francia nyelv adott nekem szárnyakat, hiszen több mint harminc nyelvre – köztük perzsára, japánra, izlandira is – lefordították a darabjaimat, döntően franciából. Még a Romániával szomszédos Bulgáriában vagy Ukrajnában is franciából készültek a fordítások, ami tulajdonképpen megdöbbenő.

Egy színdarab irodalmi alkotás, vagy „használati útmutató” egy előadáshoz?

– Mindig, amikor színdarabot írtam, meg voltam győződve arról, hogy ez irodalom. Természetesen, az az irodalom, amit színpadra szánunk, egy kicsit más, mint az, amit az emberek magukban olvasnak, például egy regényt, amely tulajdonképpen tartalmazza a díszleteket, és a szerző maga alakítja az összes szerepet. Franciaországban találkoztam egy könyvkiadóval, Emile Lansmannal, aki az olvasó-közönség számára akart darabokat megjelentetni, amelyek otthon, magányosan, a karosszékekben olvasva is élvezeteseek.

Kenyérzseb (Kolozsvári Magyar Állami Színház, rendező: Albu István, 2013) | fotó: Bíró István

A drámaíró elsősorban mégis a néző-közönségre számít. Ehhez gondolnia kell a leendő rendezőre is.

– Színházi szövegekben igyekszem minél több szabadságot hagyni a társalkotónak, elsősorban a rendezőnek és a színésznek. Ha a drámai szöveghez fűződő viszonyomra gondolok – mint egy komplex színpadi jelenség irodalmi alapanyagára –, meg kell állapítom, hogy végérvényesen régi vágású író maradtam, aki mint egy bolond, hisz a szó erejében, a történetből sugárzó üzenetben és az esztétikai emócióban. De jó ideje azt látom, hogy a színházművészet egyre inkább távolodik irodalmi gyökereitől, egyre gyakrabban találkozunk azzal a színházzal, amelyben másodlagossá válik a drámaíró szerepe.

Az ön darabjait hosszú évek óta rendszeresen játsszák a világ egyik legjelentősebb színházi seregszemlájén, a hatalmas Avignoni Fesztiválon. Évről évre meg is fogalmazza véleményét, tapasztalatait. Hogyan látja, merre tart a színház ma? Milyen tendenciákat észlel?

– Szerencsére a kortárs színház több emeletes, összetett jelenség. Az utóbbi évtizedekben a rendezőt emelték piedesztálra, nem tagadhatjuk, hogy divatba jött a rendező felruházása a totális művész szerepével. Sok rendezőnek már darab sem kell az előadáshoz, vagy ők maguk írják a szöveget... A drámaíró jelenleg trónfosztott. Valaha körülrajongták, manapság a színházon kívül felejtik... és mégis, mégis... Mindez nem zárja ki a szövegalapú színházat sem, és a közönség azon kívánságát, hogy szavakat is halljon, ne csupán képeket lásson.

A sokszínűség is érték.

– Végül is van elég hely mindenkinek a színházi és vizuális kísérletek hatalmas színpadán. Bár néha a túl sok kísérlet a szélhámosásra „rímel”.

Mit nevez szélhámosásnak?

– Jó tíz éve olvastam az egyik legelismertebb kortárs francia szerző, Serge Valetti tollából egy rendkívül heves cikket a szélhámos rendezőkről. Valetti szerint egy rendező akkor válik szélhámosná, ha egész karrierjét kizárólag a klasszikusok, az emberiség nagy mítoszainak színpadra vitelére, és vizuális szuperprodukciók létrehozására alapozza, amelyekből kiszórják a szavakat, mint ocsút a búza közül. Félre ne értsük, Serge Valetti nem tagadja ezeknek az előadásoknak az erejét, szépségét és érdekességét. Ő csupán annyit mond, hogy nagyon sok rendező megtanulta a gyors (nemzetközi) siker receptjét. Ne vállalj esztétikai kockázatot új szerzőkkel, inkább ismételd a klasszikusokat és a nagy mítoszokat, a látvány, a zene, a speciális effektusok a fontosak, tehát a szavak nélküli emocionális nyelv, ami valóban univerzális és könnyen exportálható. Ezt nem szükséges agyi szinten megfejtetni, készen megemésztve egyenesen a gyomorba érkezik, mert az ember periférikus érzelmi apparátusára hat.

A változó világban a színház státusa is változik.

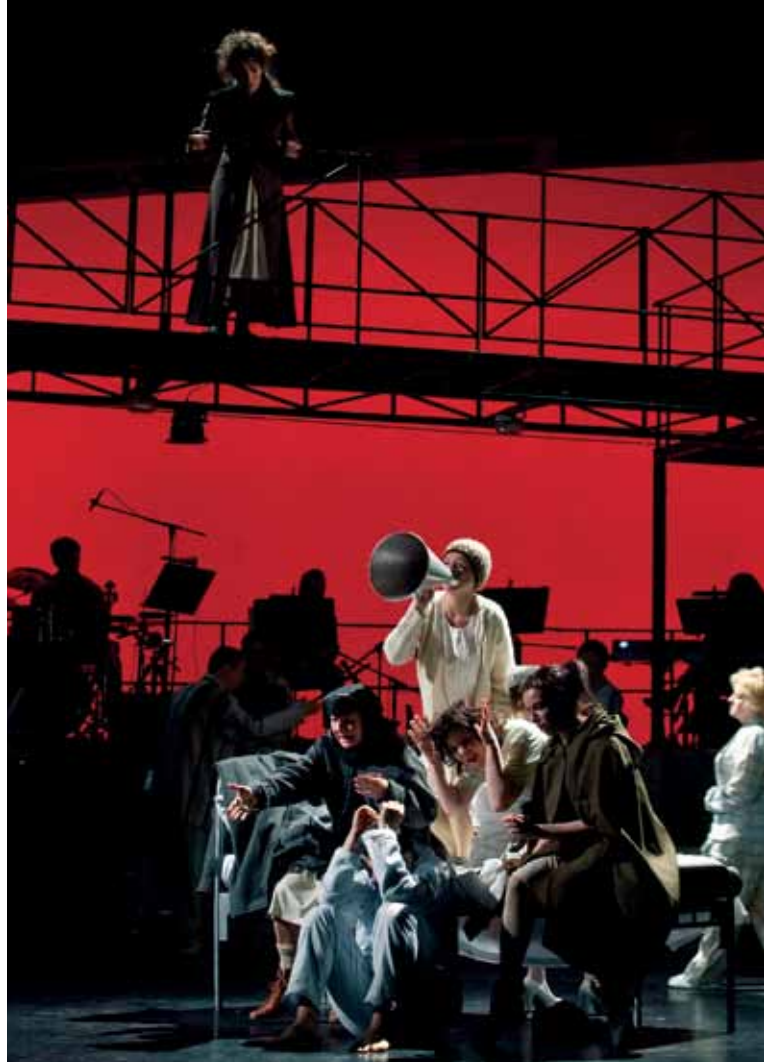
– Amikor Romániában éltem, a kommunizmus bukása előtt, az volt az érzésem, hogy a hatalom jobban félt a színházról, mint a filmtől, az irodalomtól, festésztől, zenétől... Élő emberek (a színészek) egy drámai konfliktus kétségeivel és dilemmáival a többi élő emberhez (a nézőkhöz) fordulnak. Egy ilyen dialógus által keltett érzelmek kockázatosabbak, nagyobb eséllyel vezetnek vitához, mint egy vers vagy egy regény elolvasása. A könyveket – legyenek mégoly veszélyesek –, az emberek magányosan, a karosszékekben üldögélve otthon olvassák. A színház viszont a tömeghez szól, a tömeg pedig veszélyessé válhat a hatalom számára, mert a közös élmény gyújtózsínörja akár a lázadás kirobbanásához is vezethet.

Matei Vișniec

(1956) költő, dráma- és prózaíró. Romániában, a bukovinai Radócon (Rădăuți) született. A diktatúra idején csak versei jelenhettek meg, drámáit cenzúrázták. Amikor 1987-ben a *Lovak az ablakban* című darabját a bukaresti Nottara Színházban egy nappal a bemutató előtt betiltják, menedékjogot kér Franciaországban. Azóta Párizsban él. A Radio France International újságírója és számos folyóirat munkatársa.

Ionesco után ő a második román drámaíró, aki francia színpadokról indult el a világhír felé. Drámáit több mint 30 országban játszották (többek között az Avignoni Fesztiválon, ahol hosszú évek óta rendszeres vendég), műveit 25 nyelvre fordították le. Rangos irodalmi és színházi díjakkal ismerték el munkásságát. Magyarul olvasható két drámakötete: *III. Richárd betiltva* (Koinónia, 2010), *A kommunizmus története elmebetegnek* (L'Harmattan, 2012), valamint egy regénye: *Pánikszindróma a Fények Városában* (Kalligram, 2011). A 2015-ös Madách Nemzetközi Színházi Találkozón a tervek szerint a *Hangok a sötétben* című darabja látható majd.

A kommunizmus története elmebetegnek (Székesfehérvári Vörösmarty Színház, rendező: Szűcs Gábor, 2010) | fotó: Wágner Csapó József

Az élő szerző kiváltsága, hogy láthatja műve színpadi megvalósulását. Mit érez egy-egy premieren?

– Elsősorban elégtételt. Örülök annak, hogy a szövegem arra készített más művészeket – rendezőt, színészt, díszlettervezőt – hogy együtt dolgozzanak. Megtörtént persze az is, hogy rosszul vitték színre a darabomat. De én sohasem kritizálom őket rögtön előadás után, amikor a színészek még az eljátszottak hatása alatt vannak, fáradtak és izzadtak, amikor leginkább biztató szavakra van szükségük. Olyan helyzet is adódott, amikor a rendező úgy próbálta megfejtetni a darabomat, hogy láttam, nem értett meg, és még nálam, az írónál is „rettentesebb” akart lenni.

Nem zavarja, ha húznak a szövegéből? Nem érzi úgy, hogy megcsontkítják a művét?

– Nem rendít meg. Soha életemben nem voltam sem rendező, sem színész. Csak drámaíró. Ez az egyik oka annak, hogy szerzőként teljes szabadságot adok a rendezőnek, akit én velem egyenrangú művésznek tartok. Neki kell vállalnia az esztétikai és morális felelősséget a szövegem színreviteléért. Ha nem érez rá a műre, hiába korholom én mint szerző. Szerencsére sok előadás születik a darabjaimból, így a bukások jelentéktelenné válnak, hiszen ezek csak kis százalékát jelentik ennek a nagy kalandnak.

A színház kaland volna?

– „A színház nem szakma, hanem kaland” – olvastam nemrég Nicolas Bataille emlékezéseiben. Ő az a rendező, aki az 1950-es években „felfe-

dezte” Ionescót. Csodálkoztam, hogy egy ilyen nagy művész, aki fél évszázadot eltöltött a színházban, erre a következtetésre jut, csodálkoztam és örvendeztem, mert a művész-szakmákban a „kaland” nagyon fontos szerepet játszik. Nincs recept, nincs „biztos” mechanizmus, ami egy művészt naggyá, híressé tesz. Vannak, akik nem azért váltak nagy művésszé, mert ez volt a céljuk, hanem mert találkoztak valakivel, aki biztatta őket, hogy írjanak, lépjenek színpadra... Sok minden függ attól, ki milyen csillagzat alatt született, ugyanakkor a tehetség és a kemény munka is feltétele a sikernek.

Melyek egy drámaíró esélyei a világban?

– Általában azt mondhatom, hogy a nyugati világ a művészi megmértetés csodálatos terepe, és manapság lassacskán változnak a dolgok. Egyre nagyobb ugyanis az érdeklődés a „periférikus kultúrák” iránt. De mondok egy másik megközelítést is. Korábban egyfajta pszichoszociális betegség tökéletes tünete volt, hogy Európa keleti része hipnotizáltan csak a Nyugat felé tekintgetett. Az amerikaiakat viszont többen olvassák Európában, mint náluk. Sok amerikai drámaíró arról álmodik, hogy Európában mutassák be őket. Így közvetetten igazolást kapnak arról, hogy nem engedtek a piaci igényeknek, hiszen Amerikában nehéz megszabadulni a kereskedelmi nyomástól. A francia drámaírók ugyanakkor azért sírnak, hogy nem játsszák őket az Egyesült Államokban, mert ők meg azt gondolják, csak onnan indulhatnak el a világhírnév felé. Mindenki azt hiszi, hogy az igazi siker a „szomszédban” terem...

KULCSÁR EDIT

ERKEL

SZÍNHÁZ
THEATRE

Carl Maria von Weber

A bűvös vadász

*Opera három felvonásban,
német nyelven, magyar felirattal*

Rendező ► Zsótér Sándor
Díszlettervező ► Ambrus Mária
Jelmeztervező ► Benedek Mari
Koreográfus ► Ladányi Andrea
Dramaturg ► Ungár Júlia
Karigazgató ► Strausz Kálmán

Karmester ► Halász Péter

Bemutató ► 2014. december 14., Erkel Színház
További előadások ► 2014. december 16., 18., 21., 26., 28.

Médiapartner:

 PERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

www.opera.hu | www.facebook.com/Operahaz

BÁCSÁGI ILDIKÓ PRIMA PRIMISSIMA JELÖLT

A közönség is szavazhat az idei Prima Primissima díj jelöltjeire, közöttük Bácsági Ildikóra. A Nemzeti Színház társulatának tagja kiváló csapatba került, hiszen a magyar színház- és filmművészet kategóriában Csomós Mari és Ragályi Elemér a társai. A szavazatokat sms-ben december 4-ig várják a szervezők az alábbi számon: **+36 70/ 70-77-000**. Az sms szövegében kizárólag a kiválasztott kódszám szerepeljen, Bácsági Ildikó kódja: 4.

SZARVASSÁ VÁLTOZOTT FIÚ FILMEN

Elkészült a Szarvassá változott fiú című film, amelynek főszereplői Trill Zsolt és Törőcsik Mari, rendezője Vidnyánszky Attila. A film a beregszászi társulat Vidnyánszky Attila által 2003-ban rendezett és a Nemzeti Színházban máig játszott legendás előadása nyomán készült. Az előadás és a mozi alapanyagát Juhász Ferenc A szarvassá változott fiú kiáltozása a titkok kapujából című hatalmas költeménye adta. A film díszbemutatóját november 25-én tartják az Uránia Nemzeti Filmszínházban.

SZÍNHÁZTÖRTÉNETI VETÉLKEDŐ

„Laborfalvi Rózától Törőcsik Mariig” címmel Színház történeti vetélkedőt hirdet 4 fős, 10. és 11. osztályos csapatok számára a Nemzeti Színház. A vetélkedő négy fordulójában a Nemzeti történetével kapcsolatos feladatokat kell megoldaniuk a csapatoknak, felkutatva történelmi, irodalom- és színház történeti forrásokat és használva kreativitásukat. Az első három forduló az interneten keresztül történik. A döntőben az addigi fordulókban legtöbb pontot szerzett hat csapat vehet részt a Nemzeti Színházban. A döntő két napos, mely során a játék lezárása mellett színházlátogatáson, kulisszabejáráson és izgalmas szabadidős programokon túl a Nemzeti színészeivel is találkozhatnak a résztvevők. A döntőn való részvétel költségeit a Nemzeti Színház fedezi. A versenyen való részvétel ingyenes. **Jelentkezés 2014. december 20-ig** a nemzetisinhaz.hu/vetelkedo oldalról letölthető nevezési lapon.

ELHUNYT GERA ZOLTÁN

„Most átél a hazám, a nemzetem. Ez nagy boldogság” – nyilatkozta az idén tavasszal Gera Zoltán, a Kossuth-díjas, érdemes és kiváló művész, amikor a Nemzet Színészei közé választották. Az életének 92. évében, november 7-én elhunyt Gera Zoltán fotósínasnak tanult, de 1939-ben már játszott a Belvárosi Színházban, aztán Szegeden, a Vígszínház, az Egyetemi Színpad következett, megfordult Szolnokon és a Mikroszkóp Színpadon, volt a Mafilm, majd a Radnóti Színház társulatának tagja. A magyar filmművészet olyan emlékezetes alkotásaiban nyújtott felejthetetlen alakításokat, mint a Bakaruhában, Külvárosi legenda, Füre lépni szabad, Két féldió a pokolban, Meztelen diplomata, A napfény íze. Ő volt többek között Lino Ventura és Walter Matthau magyar hangja.

NEMZETI

A magazin megtalálható országszerte az Alexandra könyvtárházakban és boltjaiban. Ajánlja ismerőseinek, barátainak!

ALEXANDRA

TEGYE A NEMZETI SZÍNHÁZAT A KARÁCSONYFÁJA ALÁ!

Ajándékutalvány
a Nemzeti előadásaira háromféle címletben.

ADVENTI KÖLYÖKNAPOK

nov. 30., dec. 7., 14., 21.

Adventi családi vasárnapok

Advent négy vasárnapján közös ünnepi készülődésre hívjuk a családokat. A Kölyöknapi ingyenes programjain színészművészek – Nagy-Kálóczy Eszter, Tóth Auguszt, Fehér Tibor, Rubold Ödön – mesélnek a gyerekeknek. Autentikus betlehemesek idézik meg a régi karácsonyok hangulatát. A programok mindig 10 órakor kezdődnek játékokkal, foglalkozásokkal, mesesarokkal és egyéb programokkal. A koncertekre 12 órától várjuk vendégeinket: Farkas Tünde és zenésztársai (november 30.), a Misztrál (december 7.), Kaláka (december 14.), Huzella Péter (december 21.).

Részletek: www.nemzetisinhaz.hu • A belépés ingyenes!

mikor? hol?

november 30., december 7., 14., 21. 10–13 óra között
Nemzeti Színház több helyszínén

EMLÉKEST

dec. 7.

Mészáros Ági 100

100 éve született és 25 éve hunyt el Mészáros Ági, aki nemcsak egy korszak imádott művészbábványa volt, hanem emberségért, erkölcsi tartásáért is tisztelet övezte. 1939-től 1983-ig volt a Nemzeti Színház tagja. A kétszeres Kossuth-díjas, kiváló és érdemes művészre emlékező esten mások mellett fellép a lánya, Voith Ági, a pályatárs Törőcsik Mari, valamint Rubold Ödön. A Nemzeti Színház kiállítása Mészáros Ági emlékeztető szerepeit idézi fel.

mikor? hol?

december 7. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

KERESZTÜL EURÓPÁN

dec. 4.

Tompos Kátya koncertje

Varázslatos zenei utazás Angliától Oroszorszáig. Dalok angol, francia, bolgár, magyar, és orosz nyelven Tompos Kátyával. Igazi kalandozás ez Kelet és Nyugat között. Képzeld el: Kosztolányi és Jimi Hendrix együtt részegülnek meg egy hajnalon, Zsaz pedig Cseh Tamással sétál, és közben a U2 szól valahonnan a távolból... Zene: Hrutka Róbert. A koncert után közönségtalálkozóra, dedikálásra várja a nézőket Tompos Kátya.

mikor? hol?

december 4. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

KÖVEK ÉS TESTEK

dec. 27.

Szirtes Edina Mókus

Kortárs francia, belga költők versei egy különleges hangulatú koncert formájában szólnak meg Szirtes Edina Mókus zenéjével és az ő, valamint együttesének előadásában. Közreműködnek a Nemzeti Színház művészei: Tompos Kátya, Söptei Andrea, Nagy-Kálóczy Eszter, Rácz József, Bakos-Kiss Gábor.

mikor? hol?

december 27. – 19 óra 30 • Gobbi Hilda Színpad

Ráhangolók és közönségtalálkozók

RÁHANGOLÓDÁS egy előadásra – dramaturgjaink háttérinformációkat osztanak meg az érdeklődőkkel az előadások előtt.

KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓKRA invitáljuk nézőinket az előadások után: találkozás, beszélgetés a művészekkel, alkotókkal...

mikor? hol?

RÁHANGOLÓK az előadások előtt

Tóték – december 5. – 18 óra

Éjjeli menedékhely – december 12. – 18 óra

KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓK az előadások után

Éjjeli menedékhely – november 24.

Ahogy tetszik – december 4.

Keresztül Európán (Tompos Kátya-koncert) – december 4.

Isten ostora – december 21.

Requiem a bluesért (Hobo-koncert) – december 28.

Nemzeti Színház (a pontos helyszínről a érdeklődjön a színházban)

SZÉPSÉGES HÉTKÖZNAPISÁG

Szabó T. Anna versei kapcsán szinte mindenki egyetért abban, hogy szép versek. Akad kritikus, aki pont ezt rója fel okként, hogy a költő olvasótáborra két részre oszlik: van ugyanis, aki szereti a szép dolgokat, és van, aki ódzkodik tőlük.

Szabó T. Anna egyszer már járt a *Versek szódával* műsorában Kiss Judit Ágnes vendégeként. Idén végre önálló est keretében faggathatjuk a költőt, aki 1972. június 4-én született Kolozsváron. A gimnáziumot Szombathelyen végezte. 1991-ben Budapesten az Eötvös Loránd Tudományegyetem magyar-angol szakos hallgatója lett, 1997-ben szerzett diplomát, majd elvégezte az Angol Reneszánsz és Barokk PhD-programot. Tagja, majd később néhány félévig tanára az Eötvös József Collegiumnak. Egyetemi évei alatt kezdett publikálni, több napi és havilapban rendszeresen közöl verseket, esszéket, rövidprózákat. Író, műfordító (többek között James Joyce, Sylvia Plath, W. B. Yeats, John Updike, Stuart Parker, William Shakespeare műveit fordította), tanári és szerkesztői munkát végzett a British Councilnek és a Magyar Könyv Alapítványnak, cikkeket és kritikákat ír.

Verseit mindenekelőtt az anyag érdekli, a látvány kápráztatja el, a megismerés csábítja. „Egyedül azé, aki néz” – idézhetjük őt magát. Kezdetben a költői figyelem fókuszában, így például *A madárlépte hó* (1995), *Nebézkedés* (1998) és *Fény* (2002) című kötetekben a tárgyak álltak. Nézni, figyelni, látni és megérteni a világot: ez a Nemes Nagy Ágnes idéző versnyelvi magatartás mondható el az eddigi életműről. A versfilozófián kívül Szabó T. Anna formai jártassága, tudatosan alkalmazott versnyelve ugyancsak az Újhold hagyományára támaszkodik. Idővel fölértékelődött a test, a testek világa; az érző-érzékeli lélek létmódja lett döntő. A nézőpont elcsúszott az egyedüli alanyé, a magányos

beszélő volt. Később már megjelent a társ és az anyaság témája is. Szabó T. Anna gyermekverseinek legutóbbi gyűjteménye a Szalóki Ágnes-sel készített *Körforgásban* című mesekönyv és CD.

Legutóbbi kötetében, a *Kerített térben* a hit témája kerül középpontba, nem mintha eddig kimondva, kimondatlanul nem lappangott volna ott ez a kérdés a tárgyak mögött. A kötet azonban „nem feltétlenül istenhitről szól – arról is –, hanem a létről, arról, hogy létezem, létezőnk-e valójában, hihetünk-e a saját szemünknek” – fogalmazott Szabó T. Anna egy interjúban.

Hogy hogyan fér össze a hit és az istenhit, milyen volt 1987-ben áttelepülni Magyarországra, mennyiben inspiráló, hogy az ember házastársa (jelesül Dragomán György) is író, és hogy a fényképezés hogyan kerítette hatalmába a költőt? December 17-én minden kiderül.

VERSEK SZÓDÁVAL

dec. 17.

Vendég: Szabó T. Anna

„A jó vers számomra erő, mondogatni való segítség, varázslás. Mint a ráolvasás: a kimondás által hat. Ez a mágikus-mitikus felfogás, hogy az ember hegyeket, völgyeket tud létrehozni, halottakat tud feltámasztani – nyilván nemcsak a szöveggel, hanem a szöveg mögöttivel –, hitet feltételez, hitet valami célban vagy értelemben, a világ általunk felfoghatatlan rendjében. Vagy ha nem hitet, legalább reményt a hitben. Ez vakmerőség, eleve aránytalan próbálkozás, de vannak helyzetek, nagy tragédiák, nagy örömök, amikor a jól bevált önvédelem, az ironia nem működik. Nem lehet távolságot tartani. Az igazán nagy versek nem tartanak távolságot, megszüntetik a határokat.”

mikor? hol?

december 17. – 19.30 • Kaszás Attila Terem

Költők a színházban

A *Versek szódával* estsorozat fiatal házigazdája, Mikos Ákos a meghívott költők mellett társművészeket és barátokat is a színpadra hív, hogy a vendégekről minél teljesebb képet adjon hobbijuk, kedvenc időtöltésük, más művészeti tevékenységük bemutatásával.

Idén azonban a műsor több szempontból is megújul. Egyrészt arculatában, másrészt a költők mellett közismert dalszerzőket és slammereket is megszólít, hogy a közönség a líra szerteágazó és friss műfajaiba is betekintést nyerhessen.

A sorozat professzora Tarján Tamás szellemes verselemzései mellé egy grafológust is segítségül hív, aki minden bizonnyal újabb árnyalatokkal színesíti a költőkről kialakult képet.

Az évad további vendégei:

2015. január 21. – **Pion István**
2015. február 11. – **Müller Péter Sziámi**
2015. március 18. – **Ladik Katalin**
2015. április 15. – **Vörös István**
2015. május 20. – **Iancu Laura**

Az összeállítást készítette: UGHY SZABINA

ÁLOMLÉPCSŐ

Mi történik, ha valaki meghal, de halála után nem iszik a Léthé vizéből, azaz nem felejtí el előző életét.

Költő, prózaíró, esszéista. Miért kezdett el drámákat írni?

– Az *Amnézia* című darabbal kezdődött. Novellát akartam írni abból az alaphelyzetből kiindulva, hogy két eltévedt ember találkozik egy erdőben. Az érdekelt, hogy milyen a teljes bizonytalanság állapota, hogy milyen az, amikor már abban sem vagyunk biztosak, hogy milyen nyelvet beszélünk. Na de a konkrét társadalomkritika alkatomból kifolyólag untat, ezért a történet – miután kiderült, hogy ez nem novella, hanem drámatéma – hamar misztikus irányt vett, és be kellett látnom, hogy ez egy lélekerdő.

Irodalmi alkotásnak és/vagy egy előadandó darab kottájának tekinti a drámát?

– Egyiknek sem. A rendező és a színészek álomlépcsőjének.

„Rendez” írás közben? Lát maga előtt egy előadást, hallja a színész hangját, aki a szöveget mondja?

– Másképp nem is lehet drámát írni. Persze utólag gyakran kiderül, hogy amit az asztalnál ülve elképzeltem, az nem „működik” a színpadon. Nem tartozom azok közé, akik körömszakadtáig ragaszkodnak a saját szövegükhöz. A szerző szerepe – gyanítom – kevesebb, mint 50 százalék. A lényeg, hogy a játszótársak érezzék a darab szellemét.

Milyen ötletből keletkezett a Megkeresés történet?

– Olyan darabot terveztem írni, amelyben egy család vacsorázik, miközben az elmebetegségig és kipusztulásig „vitatkozza el” magát. Apa-anya-fiú: az apa a politikusok idióta nyelvét beszéli, az anya a reklámfilmek idióta nyelvét, a fiú a bugyuta tinédzser-szlenget. Beszélgetésük pedig nem beszélgetés, csak a monomániák kórtánca. Aztán ez is – mint az *Amnézia* – kimászott a realista burokból, és egyszer csak azon kaptam magam, hogy a túlvilágon vagyunk. Ez érdekel a drámaírásban: követni egy sugallatot valahová. Ha előre tudnám, mi lesz a darab vége, nem volna érdemes megírni.

Kicsoda a Megkeresés Mihálya?

– Mihály az a lélek, akinek túlvilági útját követjük. Vele megtörténik az a furcsa dolog, hogy halála után nem iszik a Léthé vizéből, azaz nem felejtí el előző életét. Mászkal a túlvilágon, és mindenre emlékszik. És itt is a politikusok nyelvén beszél, ami a túlvilági lelkek számára teljesen transzcendens nyelv. Azonnal megválasztják uralkodónak, mert ők maguk ugyan nem tudják, hol vannak – Mihálynak nemigen hiszik el, hogy ez a túlvilág volna –, de azt érzik, hogy aki ilyen különös szavakat tud, az valami magasabb létsíkról érkezhett közénk. Itt kezdődnek a bonyodalmak. A darab címében jelzett megkeresés itt kezd el mélyülni, újabb és újabb dimenziókban értelmeződni. Ha szerencsénk van.

- kornya

FELOLVASÓSZÍNHÁZ

nov. 28.

Véghe Attila: Megkeresés történet

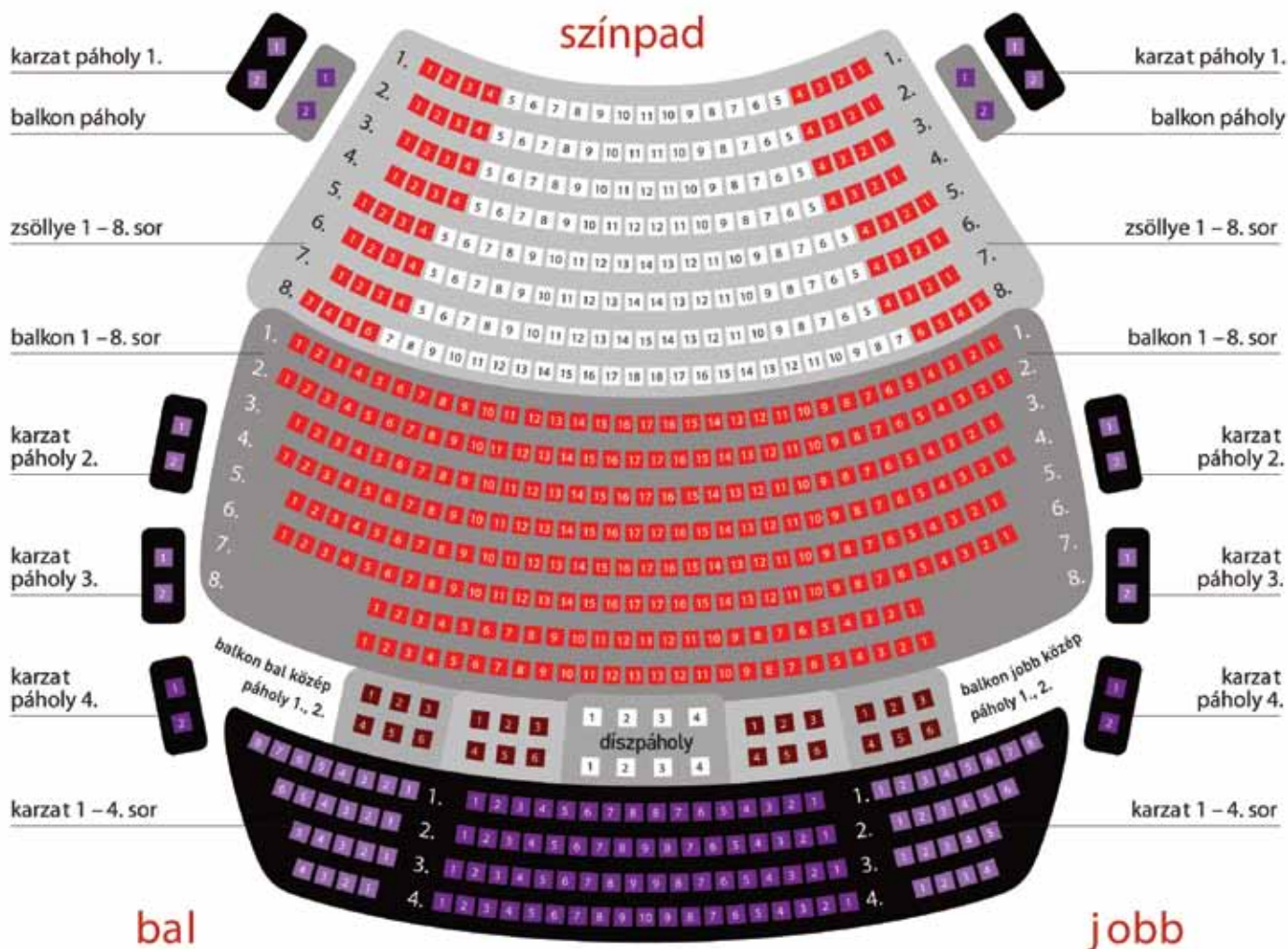
Az élet után a lélek iszik a Léthé vizéből, és szépen elfelejt mindent, ami történt – így tartották a régi görögök. Jöhet a tiszta lap, az új test. De mi van akkor, ha valaki annyira ragaszkodik önmagához, hogy földi léte emlékeit még a túlvilágra is magával cipeli? Mi van akkor, ha Mihály, aki odaát, túl a mindenben hízódísznónak nevezi magát, a túlvilág népe vállára emeli és királlyá koronázza? Mi ez? Siker vagy kudarc? És mi van akkor, ha Mihály, akit a túlvilági lelkek Mézevő Szívárványnak választottak, leveti uralkodói palástját, hogy visszatérhessen a földre? Mekkora ár ezért, hogy a földön megszűnik a halál? A politikusi léttől a nirvánáig miféle szintjei lehetnek a megkeresésnek? Miféle megkeresésekre várunk egész életünkben? Efféle kérdéseket boncolgat ez a különös misztériumjáték, amely emlékek, víziók és vágyak játéka.

Véghe Attila József Attila-díjas költő. Előbb agráregyetemen, majd filozófia szakon végzett. Első kötetével harminchét éves korában, költőként jelentkezett. Tizenkilenc könyve jelent meg: filozófiai és irodalmi esszék, novellák, filmkritikák, fotóalbumok, lefordította Parmenidész fragmentumait, első regénye: *Hogy szívedet kiürítsd*. Első színházi művét (*Amnézia*) a Térszínházban játszották 2006-ban. *Oidipusz megkísértése* című egyfelvonásosát a Békéscsabai Jókai Színházban dramatizált felolvasó-előadás keretében mutatták be 2012-ben.

mikor? hol?

december 2. – 19.30 • Kaszás Attila Terem

A belépés díjtan!

Nagyszínpad jegy

1. Árkategória
 2. Árkategória
 3. Árkategória
 4. Árkategória

Bővebb jegy- és bérletinformációk:

Jegypénztár a Nemzeti Színházban

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1. | telefon: (+36 1) 476 6868

Andrássy úti jegyiroda

1061 Budapest, Andrássy út 28. | telefon: (+36 1) 373 0963, 373 0964, 373 0995, 373 0996, fax: 331-2837

NYITVA TARTÁS

Jegypénztár a Nemzeti Színházban:

hétköznapokon: 10–18 óra

munkaszüneti és ünnepnapokon: 14–18 óra, illetve az előadások kezdetéig

Andrássy úti jegyiroda:

hétköznapokon: 10–19 óra

szombaton: 11–19 óra,

vasárnap: zárva

BÉRLETTEL A PREMIERRE!

MECÉNÁS BÉRLET

27 000 Ft

5+1 előadásra érvényes, a nagyszínpadi bemutatókra (fix dátumok) és egy szabadon választott stúdiószínpadi előadásra:

OPERETT (bemutató: 2014. szeptember 5.), **SZENTIVÁNÉJI ÁLOM** (bemutató: 2014. szeptember 19.), **A NAGYÚR** (bemutató: 2014. december 19.), **KÖRHINTA** (bemutató*: 2015. február), **DON QUIJOTE** (bemutató*: 2015. április) + 1 szabadon választott stúdiószínpadi előadás (* tervezett dátumok)

A MECÉNÁS bérletből a Nemzeti Színház mindössze 50 darabot bocsát ki! Az öt nagyszínpadi premier mellett a stúdiószínházi alkalom nem premierre szól. A bérlet a zsöllye középüléseire váltható be, stúdiószínpadi előadásnál a bérleteseknek előre kijelölt, kiemelt helyre szól. A MECÉNÁS bérlettel rendelkező nézőinket szeretettel várjuk a bemutatót követő zártkörű premier bankettre.

» A jegyek a stúdiószínpadokon nem helyreszólóak, a helyfoglalás az érkezés sorrendjében történik!

» A bérletek nem érvényesek a Madách Imre Nemzetközi Színházi Találkozó (MITEM) előadásaira, A per című előadásra, ill. a premierekre (kivéve a korlátozott számban váltható MECÉNÁS) bérletet.

» Felhívjuk nézőink figyelmét, hogy a bérletek egy évre érvényesek és csak a megadott előadásokon használhatók fel.

» Diákbréket vásárlásához igazolvány bemutatása szükséges!

» A bérletek automatikus belépésre nem jogosítanak, ezért kérjük, időben foglalják le és vegyék át jegyeiket. A jegyek a bérletszelvény ellenében a Nemzeti Színház jegypénztárában, vagy a jegyirodában vehetők át.

» A műsorváltozás jogát fenntartjuk!

VÁLTSON BÉRLETET A 2014/15-ÖS ÉVADRA!

Válasszon bérleteink közül előadások és ülőhelyek alapján! Újdonságunk a szabadbérlet és a „félszabad” bérlet: Ön válogathatja össze a bérlet mindegyik előadását, vagy azok egy részét. További újdonság a vegyes bérlet, amelyben nagyszínpadi és stúdiósínpadi előadások „vegyesen” szerepelnek. Korlátozott számban kapható a premierekre szóló Mecénás bérlet.

STÚDIÓSÍNPADI BÉRLETEK

(Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, rendhagyó nagyszínpadi nézőtér):

LUKÁCS MARGIT bérlet **szabadbérlet, 3 előadásra**

Bármely repertoáron lévő stúdiósínpadi előadásra érvényes
5 400 Ft

NÉMETH ANTAL bérlet **3 előadásra**

BOLDOGSÁGLABIRINTUS, MESÉS FÉRFIAK SZÁRNYAKKAL + 1 db szabadon választott előadás
6 200 Ft

HEVESI SÁNDOR bérlet **5 előadásra**

CSEHOV EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁI, FODRÁSNŐ, BALLADA A KÉT SEBZETT HATTYÚRÓL + 2 db szabadon választott előadás
10 400 Ft

DIÁKBÉRLETEK

BUBIK ISTVÁN diákbérlet **3 előadásra**

3 000 Ft

KASZÁS ATTILA diákbérlet **4 előadásra**

3 600 Ft

A diákbérletek bármely előadásra beválthatók, a nagyszínpadi előadások esetében a karzatra szólnak. (Kivéve az első ötven jelentkezőt, akik a zsöllye szélső helyeire is kérhetik jegyüket!)

Pedagógusok és diákok figyelmébe ajánljuk!

A 2014/2015-ös évadban megújítjuk diákbérleteinket. Így nem csupán az előadások dátumát, de az előadásokat is Önök választhatják ki. Diákbérletet továbbra is nagyon kedvező áron kínálunk:

3 előadásra 3000 Ft-ért, 4 előadásra 3600 Ft-ért.

Választható előadások listája

NAGYSÍNPAD: Tamási Áron: **VITÉZ LÉLEK**, Arthur Honegger – Paul Claudel: **JOHANNA A MÁGLYÁN**, W. Shakespeare: **AHOGY TETSIK**, Petőfi Sándor: **JÁNOS VITÉZ**, Witold Gombrowicz: **OPERETT**, W. Shakespeare: **SZENTIVÁNEJI ÁLOM**, Molnár Ferenc: **A FEHÉR FELHŐ**, Bánffy Miklós: **A NAGYÚR**, Sarkadi István – Fábri Zoltán – Nádasy László: **KÖRHINTA**, Cervantes – Mihail Bulgakov: **DON QUIJOTE**, Ratkó József: **SEGÍTSD A KIRÁLYTI!**, továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok

STÚDIÓSÍNPADOK (Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, rendhagyó nézőtér a Nagyszínpadon) Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert: **BOLDOGSÁGLABIRINTUS**, Szergej Medvedyev **FODRÁSNŐ**, Adam Long – Daniel Singer – Jess Borgeson: **SÖR – SHAKESPEARE ÖSSZES RÖVIDÍTVE** (angol nyelven), Földes László Hobo: **BALLADA A KÉT SEBZETT HATTYÚRÓL**, Földes László Hobo: **TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT**, Földes László Hobo: **A FÖLTÁMADÁS SZOMORÚSÁGA**, A. P. Csehov: **HÁROM NŐVÉR**, A. P.

Csehov: **EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁK**, Juhász Ferenc: **SZARVASSÁ VÁLTOZOTT FIÚ**, Szénási Miklós – Oleg Zsukovszkij – Lénard **ÖDÖN**: **MESÉS FÉRFIAK SZÁRNYAKKAL**, Örkény István: **TÓTÉK**, William Nicholson: **ÁRNYORSZÁG**, Zelei Miklós: **ZOLTÁN ÚJRATÉMETVE**, Makszim Gorkij: **ÉJJELI MENEDÉKHELY**, Petőfi Sándor: **A HELYSÉG KALAPÁCSA**, Csiky Gergely: **INGYENÉLŐK**, Henrik Ibsen: **BRAND**, Márai Sándor: **CSALÁDI KÉRDÉS – BEFEJEZETLEN SZIMFÓNIA**, továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok

NAGYSÍNPADI BÉRLETEK

I. árkatégória: zsöllye közép

II. árkatégória: balkon közép (a bérletek esetében ebbe a kategóriába nem tartozik bele a zsöllye jobb és bal oldala; a bérletek értékesítését a balkon középső részéről kezdjük)

III. árkatégória: karzat közép

TOLNAY KLÁRI bérlet **szabadbérlet, 5 előadásra**

Bármely repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes

I. kategória	15 000 Ft
II. kategória	11 200 Ft
III. kategória	8 200 Ft

EGRESSY GÁBOR bérlet **4 előadásra**

AHOGY TETSIK, SZENTIVÁNEJI ÁLOM + 2 szabadon választott előadás

I. kategória	10 800 Ft
II. kategória	8 400 Ft
III. kategória	6 300 Ft

SZIGLIGETI EDE bérlet **6 előadásra**

VITÉZ LÉLEK, JÁNOS VITÉZ, KÖRHINTA + 3 szabadon választott előadás

I. kategória	15 500 Ft
II. kategória	12 600 Ft
III. kategória	9 400 Ft

VEGYES BÉRLETEK

MÉSZÁROS ÁGI bérlet **szabadbérlet, 7 előadásra**

Bármely repertoáron lévő 4 nagyszínpadi és 3 stúdiósínpadi előadásra érvényes

I. kategória	16 100 Ft
II. kategória	13 800 Ft
III. kategória	11 300 Ft

JÁSZAI MARI bérlet **4 előadásra**

JOHANNA A MÁGLYÁN, BOLDOGSÁGLABIRINTUS + 1 db szabadon választott nagyszínpadi és 1 db szabadon választott stúdió előadás

I. kategória	8 900 Ft
II. kategória	7 800 Ft
III. kategória	6 500 Ft

SINKOVITS IMRE bérlet **6 előadásra**

VITÉZ LÉLEK, A NAGYÚR, SZARVASSÁ VÁLTOZOTT FIÚ + 2 db szabadon választott nagyszínpadi és 1 db szabadon választott stúdió előadás

I. kategória	13 800 Ft
II. kategória	11 900 Ft
III. kategória	9 500 Ft

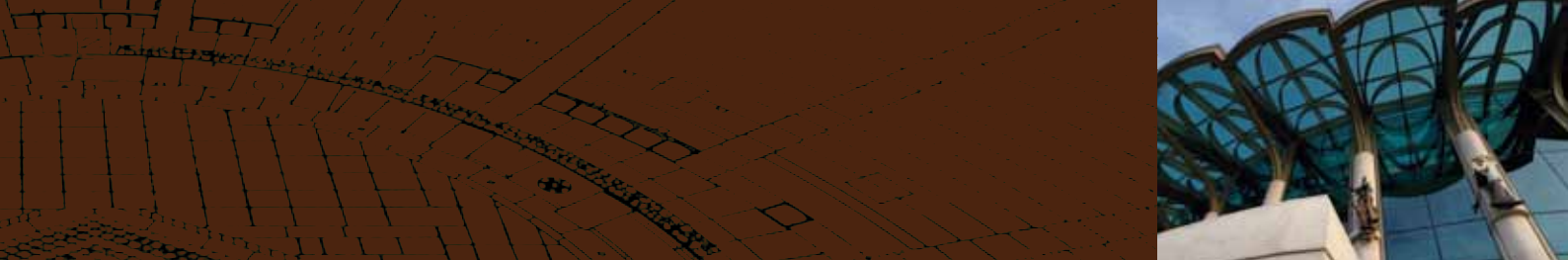
HAVI MŰSOR

DECEMBER

Nagyszínpad	24	H	19:00
Kaszás Attila Terem	25	K	19:30
Bajor Gizi Szalon	25	K	19:30
Nagyszínpad	26	Sze	19:00
Nagyszínpad	27	Cs	19:00
Gobbi Hilda Színpad	27	Cs	19:00
Kaszás Attila Terem	27	Cs	19:30
Nagyszínpad	28	P	15:00
Gobbi Hilda Színpad	28	P	19:00
Kaszás Attila Terem	28	P	19:30
Nagyszínpad	29	Szo	19:00
Nagyszínpad	30	V	19:00
Gobbi Hilda Színpad	30	V	19:00
Kaszás Attila Terem	30	V	10:00
Kaszás Attila Terem	30	V	15:00
Nagyszínpad	1	H	19:00
Nagyszínpad	2	K	19:00
Gobbi Hilda Színpad	2	K	19:00
Kaszás Attila Terem	2	K	19:30
Nagyszínpad	4	Cs	19:00
Gobbi Hilda Színpad	4	Cs	19:00
Kaszás Attila Terem	4	Cs	19:30
Nagyszínpad	5	P	19:00
Gobbi Hilda Színpad	5	P	19:00
Nagyszínpad	6	Szo	15:00
Gobbi Hilda Színpad	6	Szo	15:00
Nagyszínpad	7	V	11:00
Nagyszínpad	7	V	15:00
Gobbi Hilda Színpad	7	V	10:00
Gobbi Hilda Színpad	7	V	19:00
Nagyszínpad	8	H	19:00

Éjjeli menedékhely I Makszim Gorkij utána közönségtalálkozó
Füves könyvek I Márai Sándor, Hamvas Béla, Weöres Sándor (a Gyulai Várszínház vend.)
Nyáron, este fél tizenegykor I Marguerite Duras Udvaros Dorottya estje
János vitéz I Petőfi Sándor
János vitéz I Petőfi Sándor
SÖR (Shakespeare Összes Rövidítve) I Madhouse Theatre Company angol
A föltámadás szomorúsága – Ady Endre-est I Földes László Hobo
János vitéz I Petőfi Sándor
Mulatság I Sławomir Mrożek
Kannibálok babazsúron I Mohácsi Árpád felolvasószínház
Operett I Witold Gombrowicz
Szentivánéji álom I William Shakespeare
Advent a Hargitán I Sütő András (a Békéscsabai Jókai Színház vendégjátéka)
Adventi Kölyöknap I Farkas Tünde koncertje 12 órától
Egyfelvonásos komédiák I A. P. Csehov
DECEMBER
Éjjeli menedékhely I Makszim Gorkij
Fekete ég – háborús előhang
Molnár Ferenc: A fehér felhő – mirákulum egy részben
Boldogságlabirintus I Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert
Megkeresés történet I Végh Attila felolvasószínház
Ahogy tetszik I William Shakespeare utána közönségtalálkozó
Keresztül Európán I Tompos Kátya koncertje utána közönségtalálkozó
Tudod, hogy nincs bocsánat – József Attila-est I Földes László Hobo
Tóték I Örkény István Ráhangoló 18:00
SÖR (Shakespeare Összes Rövidítve) I Madhouse Theatre Company angol
Egerek I Urbán Gyula (a Karaván Színház előadása)
Liliomfi I Csiky Gergely
Egerek I Urbán Gyula (a Karaván Színház előadása)
Egerek I Urbán Gyula (a Karaván Színház előadása)
Adventi Kölyöknap I Misztrál koncert 12 órától
100 éve született Mészáros Ági I emlékest
Szentivánéji álom I William Shakespeare

Az Operett és a Szentiván éji álom című előadásokat 16 éven felülieknek ajánljuk!

Gobbi Hilda Színpad	8	H	19:00	SÖR (Shakespeare Összes Rövidítve) I Madhouse Theatre Company angol
Kaszás Attila Terem	8	H	19:30	Tudod, hogy nincs bocsánat – József Attila-est I Földes László Hobo
Nagyszínpad	9	K	19:00	Fekete ég – háborús előhang Molnár Ferenc: A fehér felhő – mirákulum egy részben
Gobbi Hilda Színpad	9	K	19:00	Három nővér I A. P. Csehov
Nagyszínpad	10	Sze	15:00	János vitéz I Petőfi Sándor
Nagyszínpad	10	Sze	19:00	János vitéz I Petőfi Sándor
Gobbi Hilda Színpad	10	Sze	19:00	Mulatság I Sławomir Mrożek
Kaszás Attila Terem	10	Sze	19:30	A föltámadás szomorúsága – Ady Endre-est I Földes László Hobo
Nagyszínpad	11	Cs	19:00	Mesés férfiak szárnyakkal I Zsukovszki – Szénási – Lénárd
Bajor Gizi Szalon	11	Cs	19:30	Bodrogi – Voith, Voith – Bodrogi I zenés találkozás a hatodikon PREMIER
Nagyszínpad	12	P	19:00	Éjjeli menedékhely I Makszim Gorkij Ráhangoló 18 órától
Bajor Gizi Szalon	12	P	19:30	Nyáron, este fél tizenegykor I Marguerite Duras Udvaros Dorottya estje
Kaszás Attila Terem	13	Szo	19:30	Ballada a két sebzett hattyúról I Földes László Hobo
Kaszás Attila Terem	14	V	10:00	Adventi Kölyöknap I Kaláka koncert 12 órától
Kaszás Attila Terem	17	Sze	19:30	Versek szódával! Avagy költők másképp I vendég: Szabó T. Anna
Kaszás Attila Terem	17	Cs	19:30	Egyfelvonásos komédiák I A. P. Csehov
Nagyszínpad	19	P	19:00	Isten ostora I Bánffy Miklós nyomán PREMIER
Nagyszínpad	20	Szo	19:00	Isten ostora I Bánffy Miklós nyomán
Gobbi Hilda Színpad	20	Szo	19:00	A helység kalapácsa I Petőfi Sándor PREMIER
Nagyszínpad	21	V	19:00	Isten ostora I Bánffy Miklós nyomán utána közönségtalálkozó
Gobbi Hilda Színpad	21	V	19:00	A helység kalapácsa I Petőfi Sándor
Kaszás Attila Terem	21	V	10:00	Adventi Kölyöknap I Huzella Péter koncertje 12 órától
Nagyszínpad	22	H	19:00	Johanna a máglyán I Paul Claudel – Arthur Honegger
Gobbi Hilda Színpad	22	H	19:00	Fodrásznő I Szergej Medvegyev
Nagyszínpad	27	Szo	15:00	Szentivánéji álom I William Shakespeare
Kaszás Attila Terem	27	Szo	19:30	Kövek és testek I Szirtes Edina Mókus és a Nemzeti Színház művészeinek koncertje
Bajor Gizi Szalon	27	Szo	19:30	Bodrogi – Voith, Voith – Bodrogi I zenés találkozás a hatodikon
Nagyszínpad	28	V	19:00	Requiem a bluesért I Hobo életmű sorozata, 3. koncert utána közönségtalálkozó
Gobbi Hilda Színpad	28	V	19:00	Tóték I Örkény István
Nagyszínpad	29	H	19:00	Isten ostora I Bánffy Miklós nyomán
Nagyszínpad	30	K	15:00	János vitéz I Petőfi Sándor
Gobbi Hilda Színpad	30	K	15:00	A helység kalapácsa I Petőfi Sándor

SZCENÁRIUM

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata –
2014. november – 2. évfolyam, 8. szám

A Szcenárium novemberi a lapszámában az idén éppen száz éve született Gellért Endréről, a 20. századi magyar színháztörténet meghatározó személyiségéről szóló hétrészes sorozatunkat indítjuk útjára, amelynek szerzője Balogh Géza. A novemberi számban indul a rendszerváltó nagy generációt bemutató *Félmúlt* rovatunk, melyben elsőként Kulin Ferenc irodalomtörténészt, a Magyar Művészet főszerkesztőjét mutatjuk be. Pálfalvi Lajos Witold Gombrowicz munkásságáról szóló írása egyúttal érzékletes látlelet a közép-európai kis népek nyomorúságáról. *Kultusz és kánon* rovatunkban ezúttal két világhírű színházrendezőről és teoretikusról, Tadeusz Kantorról és Eugenio Barbáról olvashatnak.

„Az angyal nyelvét a legnehezebb leírni. Az etimológia szerint az angyalok üzenethozók tiszta állapotukban. Csak abban a pillanatban léteznek, amikor végzetten terhes feladatukat végzik. Életük a rájuk bízott üzenetben testesül meg.” (*Eugenio Barba*)

„Homérosznál a *müthosz* a jól formált beszédet jelenti, szemben az *ergonnal*, a jól formált tettel. Körülbelül Platón óta van érvényben a müthosznak a *logosz* ellenében való meghatározása. Müthosz és logosz a filozófia kibontakozása óta a dolgokról való beszéd két alapvető létmódja. A müthosz a reflektálatlan beszédet jelöli. Azt a beszédet tehát, amely nem törekszik és nem is képes rá, hogy saját előfeltevéseit átvilágítsa.” (*Végh Attila*)

„Az egyik színészmesterség órán valakinek a szabvány-helyzetgyakorlata után Gellért Endre felrohant a színpadra, és azt mondta: ennek így semmi értelme. Lássuk, hogy csinálná a jelenetet Chaplin! Néhány másodperc múlva könnyeztünk a röhögéstől. Nem paródiát mutatott be, hanem eljátszotta Chaplin szerepét. Ez a kis etüd arcátlan lázadás volt a szigorú dogmák és a »szocialista realizmus« ellen.” (*Balogh Géza*)

A novemberi szám tartalmából

Végh Attila: Mítosz | **Tömöry Márta:** Egy befogadó fantázia-képei a Szentivánéji álomról | **Galántai Csaba:** Márkus László munkái a Nemzeti Színházban | **Nagy Péter István:** Ember-arcú színház (Demcsák Katalin könyvéről) | **Milan Mađarev:** A felfedezői színház. Witold Gombrowicz, Tadeusz Kantor és Nagy József | arcmás: **Olt Tamás**

a **szcenarium** megvásárolható

a Nemzeti Színházban és az Andrássy úti jegyirodában
és országsszerte a nagyobb hírlappüzletekben

„...Gombrowicz az *Operett*-ben hevesen támadja Párizst. A formátlanság és éretlenség országaiából, Lengyelországból és Argentínából érkezett jövevény Párizshoz köti mindazt, amitől viszolyog a régi Európában, szemében a »párizsi« a formák rabszolgája, állandó szerepjátszásra kényszerül, újabb meg újabb jelmezeket kölcsönöz. Unalmas, mert őt nem szolgálja, hanem leigazza a kultúra, roskadozik »a jelek súlya alatt«.” (*Pálfalvi Lajos*)

„A színházi törvény Franciaországban sokkal jobban védi a színészt. Két próbafolyamat, két szerep után már nem vállalhat rögtön még egy harmadikat is a színházban, mert a törvény előírja számára a kötelező regenerációs időt. Tehát ott sokkal inkább figyelembe veszik, hogy ez a szakma az embert fizikálisan és mentálisan is nagyon igénybe veszi, a szénbányász után jövünk, nem sokkal lemaradva... A regenerációs időt náluk akkor is fizeti a színház, ha csak darabra szerződött oda a színész.” (*Olt Tamás*)

„Nem számíthatunk arra, hogy a rendszerváltozás során szembenálló táborokba tömörült magyar értelmiség viszálykodása belátható időn belül »elvérik (majd) a csatákon«. Abban azonban hiszek, hogy a pártpolitikai ütközetek színterét és a »szellemharcok« terepét el lehet különíteni egymástól, s arról is meg vagyok győződve, hogy ennek a profiltisztításnak a sikeréért ma az úgynevezett jobboldali értelmiség tehet többet.” (*Kulin Ferenc*)

szcenárium

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata

KOMOLYZENE AHOGY MÉG SOSEM LÁTTAD AZ ELSŐ KOMOLYZENEI TEHETSÉGGUTATÓ

PÉNTEK ESTÉNKÉNT AZ M1-EN
Döntő: december 12.
Finálé: december 19.

Töltsd le a **Virtuozok mobilAPP**-ot
a Google play áruházból vagy az App Store-ból!

VIRTUÓZOK

metropol

Kishegyed

TRIGRANIT

UNIQA

fidelio

MAGYAR VIRTUÓZOK
KAMARAZENEKÉRE

NEW YORK CAFE

Zigi

Regatta

classic talents

JP

SHOW&GAME

SHOW&GAME

JCC

Jelenet a Fekete ég – A fehér felhő című előadásból | fotó: Eöri Szabó Zsolt

PREMIEREK: **Isten Ostora** (Bánffy Miklós nyomán) | **Bodrogi – Voith, Voith – Bodrogi** | Petőfi Sándor: **A helység kalapácsa**

TOVÁBBI ELŐADÁSOK: Makszim Gorkij: **Éjjeli menedékhely** | **Fekete ég** (háborús előhang) – Molnár Ferenc: **A fehér felhő (mirákulum egy részben)** | Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert: **Boldogságlabirintus** | William Shakespeare: **Ahogy tetszik** | József Attila: **Tudod, hogy nincs bocsánat** | Örkény István: **Tóték** | Adam Long – Daniel Singer – Jess Borgeon: **SÖR (Shakespeare Összes Rövidítve)** | Urbán Gyula: **Egerek** | Szigligeti Ede: **Liliomfi** | William Shakespeare: **Szentivánéji álom** | A. P. Csehov: **Három nővér** | Petőfi Sándor: **János vitéz** | Sławomir Mrożek: **Mulatság** | Oleg Zsukovszki – Szénási Miklós – Lénárd Ödön: **Mesés férfiak szárnyakkal** | Ady Endre: **A föltámadás szomorúsága** | Marguerite Duras: **Nyáron, este fél tizenegykor** | Földes László Hobo: **Ballada a két sebzett hattyúról** | A. P. Csehov: **Egyfelvonásos komédiák** | Paul Claudel – Arthur Honegger: **Johanna a máglyán** | Szergej Medvegyev: **Fodrásznő**